Psihologie practică

SONIA DUBOIS
OLIVIER MACÉ

Ruptura

Cum să te separi fără să suferi

3
TREI

Cu umor și căldură, dar și cu sinceritatea care îi caracterizează, autorii oferă multe sfaturi concrete aplicabile în situații delicate precum divorțurile, conflictele familiale, concedierile, pierderea unei ființe iubite și multe altele. Prin exemple, Sonia Dubois ne invită, în compania consilierului său, la depășirea acestor momente în care crezi că totul este pierdut, pentru a înțelege o dată pentru totdeauna că ruptura nu este neapărat sinonimă cu eșecul, ci cu renașterea.

* * *

Sonia Dubois, ziaristă, cunoscută animatoare de televiziune și actriță, a publicat deja numeroase lucrări. Este secondată de **Olivier Macé**, regizor și consilier.

www.edituratrei.ro
ISBN 978-973-707-183-5

recomandat de:

PSYCHOLOGIES

Prolog

Prieteni cititori, dragul meu Coach și cu mine începem! Un nou opus în căutarea noastră cotidiană a unei vieți mai bune.

Ne consacrăm lucrarea — da, da, cea pe care o aveți în fața ochilor — rupturii, tuturor rupturilor, chiar și celor care ne caracterizează și ne jalonează viețile — pentru a încerca să transformăm experiențele trăite ca eșecuri în condiții sine qua non ale unei renașteri, într-o progresie în definitiv pozitivă în cadrul aventurii intime care este viața noastră. Dar, recunosc, înainte de a ajunge la această seninătate, câte obstacole, cât efort depus cu tine însuți și cu ceilalți! Urmați ghizii.

* * *

Precum celor mai mulți dintre noi, mi s-a întâmplat și mie, când vârsta de patruzeci de ani a venit cu cohorta ei de poncifuri demodate și greu de îndurat, să-mi văd Bărbatul plecând în altă parte, ca să vadă dacă pășunea

este mai bună acolo, de vreme ce schimbarea păşunii e bucuria viţeilor!

Oricât de cumplită a devenit din acel moment viaţa mea personală, suferinţa mea deopotrivă, şi singurătatea mea actuală, am iubit din toată inima. De aceea, indiferent de diversele exemple sau anecdote din cartea mea şi a dragului meu Coach, cel pe care l-am iubit nu este în nici un caz implicat personal, fiind vorba realmente de situaţii fictive — bazate pe o anumită idee a realităţii (bine, aici, râdem cu toţii, fiindcă am trecut prin aceleaşi situaţii).

Până la urmă, din adâncul sufletului meu şi al pasiunilor care îmi însufleţesc astăzi viaţa — teatrul şi scrisul — această lucrare este un omagiu.

Sonia Dubois

Declicul

Dacă sunteţi de acord, vom depăna toată povestea întorcându-ne în timp. Acum câteva luni, am trăit un şoc în viaţa mea conjugală. Un şoc atât de puternic şi de violent încât am plecat de acasă şi m-am trezit rătăcind pe străzi. Păi, da, şi eu m-am pomenit într-o bună zi — o sâmbătă după-amiază din luna mai — singură, descumpănită, având ca singură avuţie doar poşeta şi ca singur reper perspectiva de a mă duce la teatrul la care eram angajată.

Nu-mi mai amintesc cu adevărat cum am reuşit să supravieţuiesc acestei rupturi în primele zile, în primele săptămâni. În acel soi de comă existenţială în care mă cufundam, nu-mi păsa decât de un singur lucru, de un singur loc: să mă întorc în fostul meu cartier Marais. De ce? Fiindcă acolo era neted şi plat, la fel ca starea inimii şi creierului meu. Encefalogramă plată, electrocardiogramă plată. Era ca şi cum aş fi suferit nişte arsuri cauzate de napalm. Fiindcă, deopotrivă, îmi trebuia un loc care să-mi servească drept fortăreaţă, de vreme ce, pentru prima dată, nu mă mai puteam proteja de mine însămi,

între timp devenisem cea mai rea dușmancă a mea și voiam să mor.

* * *

Faptul de fi părăsită, alungată din casă de soțul meu, mă lăsa literalmente fără glas. Medicii au avut nevoie de mai bine de nouă săptămâni ca să mă facă să vorbesc din nou. Cu răsuflarea tăiată, mă trambalam cu un rezervor de Ventoline (sprayul astmaticilor) agățat în spinare... După mai multe zile petrecute pe o bancă de pe rue Vieille-du-Temple, a trebuit totuși să mă gândesc să mă spăl și să beau o cafea. Am intrat așadar într-o cafenea pe care o știam de multă vreme, din perioada fericită când locuiam chiar aici, în cartier.

Când deschid ușa, mă întorc cu inima zdrobită, cu ochii înecați în lacrimi și cu creierul halucinat. Suferința. Ajung deci în același loc ca și înainte, acolo unde mie și iubitului meu ne plăcea atât de mult să mergem, într-un mic bistrou jazzy și care avea o tejghea în semicerc, clienții răspunzând tuturor criteriilor de snobism . Gura mi-e astupată de ghips și de amărăciunea care a umplut-o când am aflat de „Adevărata viață a Alesului inimii mele". Cafeaua de aici — și de oriunde — nu va mai avea niciodată același gust. Acum, nu mai are nici un fel de gust.

* * *

Primele două săptămâni de nomadism forțat s-au desfășurat aici, în acest bistrou unde am stat zi și noapte. Mă dezlipeam de taburetul meu și îmi luam coatele de pe tejghea doar de trei ori pe zi ca să mă duc să joc *Les Amazones* la Théâtre Rive-Gauche, unde făceam duș și îmi îndesam lenjeria în mașina de spălat pentru costume și accesorii. Nici nu se terminau bine aplauzele, că mă și grăbeam să mă întorc la tejgheaua pe care îmi așezam la loc coatele.

Nu sunt în stare, nici chiar azi, să vă spun câte săptămâni am petrecut în această stare afazică. După o bucată de vreme, am reușit totuși să-mi ridic nasul din *Libération*, ziar pe care de fapt nu-l citeam deloc, deoarece nu eram în stare s-o fac, adăpostindu-mă îndărătul lui numai ca să chibzuiesc la metoda cea mai crudă de a-mi ucide soțul, pe amantă și pe puștoaica acesteia (fără nici un fel de milă, fără să mă încurc în nici un fel de amănunte). Crimă colectivă. Cu arma albă.

Mă gândeam obsesiv la asta de douăsprezece mii de ori pe nanosecundă. Aveau să crape toți trei în chinuri cumplite; aveam să înfăptuiesc crima cu mâna mea; aveam să iau douăzeci de ani fără discuție; se va pleda crima pasională; voi trece drept o femeie batjocorită; voi fi compătimită, și chiar voi deveni Maica Tereza a tuturor încornoraților. Vor exista medalioane cu efigia mea; voi trata abcesul; voi putea face orice din moment ce voi fi cea prin care nedreptatea absolută, înșelătoria, trădarea ultimă nu vor mai scăpa niciodată nepedepsite. Voi deveni cea mai respectată femeie din lume, fără doar și poate!

* * *

Starea de halucinație morbidă în care mă zbăteam provoca în mine câteva tulburări fizice neplăcute, ca de

exemplu entuziasme foarte subite, iuți, chiar violente ale inimii, care îmi sărea literalmente afară din piept, se rostogolea pe tejgheaua bistroului, dădea o raită prin tot localul și revenea la locul ei, unde făcea ca bassul lui Sid Vicious. „Tahicardie", a zis medicul. Nu prea știu ce înseamnă, decât că după salturile astea de ied, inima mea părea prinsă ca într-o menghină între mandibulele unei caracatițe, și că nu era deloc practic să ai două organe acolo unde, din start, nu e loc decât pentru unul singur. Probabil că, până la urmă, aceasta era povara de neînchipuit care mi-a căzut peste stomac, aidoma unei bile de plumb utilizate la demolarea clădirilor: balansul inimii mele prinse între tentaculele unui calmar uriaș!

Pe scurt, cert e că într-o dimineață, inima mi s-a întors mai repede decât crezusem în cutia craniană — da, cred că, de la plecarea neașteptată de la domiciliul conjugal încoace, inima mea e supusă deplasărilor în interiorul corpului meu, fiindcă tâmplele îmi bat darabana cu o asemenea intensitate, încât simt că ea ocupă teritoriul dorit unde vrea și când vrea, ajungând uneori la instalarea abuzivă în zona degetelor mari de la picioare. Atunci mi-am ridicat fața ca să mă asigur că era într-adevăr vorba de inima mea, întoarsă să bată toba în preajma sânului meu stâng. Da, era a mea. Pe tejghea nu mai rămăsese nimic, în afară de un păhărel fără picior cu o urmă maronie de spumă de cafea.

Am mers mai departe cu introspecția, ca să văd ce iese. Un pătrat de păr cu totul rotund (și de ce n-ar exista un pătrat rotund, doar pământul e albastru ca o portocală) se găsea la marginea paharului. Am scrutat îndelung, fix, chipul stufos care îmi întindea băutura aceasta. Era imobil și tăcut. M-am ridicat, și umbra negricioasă la fel. Sfârșitul apariției... până mâine. Nouă zile în șir l-am întâlnit pe tipul acesta îndesat, cu un sistem pilos avantajos, cu pupilele de culoarea corcodușelor. Fără să ne adresăm vreun cuvânt. Nivelul zero al comunicării. Începeam să mă întreb serios ce căuta acolo, la aceeași oră ca mine, și ceasuri în șir, absorbit de câteva mici negre, foarte tari (mă rog, mă refer la cafelele date pe gât, nu vă imaginați altceva), fără să scoată o vorbă, cu nasul tot în *Libération*.

Îmi închipuiam că și el își surprinsese soția (evident, eu îl surprinsesem pe Alesul inimii mele) în brațele altuia. Sau că își pierduse slujba și juca într-o nouă variantă *Une époque formidable*. E drept că scurta cu glugă și gulerul cămășii nu erau tocmai curate. În același timp, nu avansam fără rost în viață ca o găină fără cap, remarcam că ținuta lui neglijentă ascundea o atitudine studiată și sofisticată. Așa cum există o serie întreagă de *brand mark* care vând lucruri prespălate, pre-scârboase foarte scumpe, nu-i lipsea nimic din panoplia micului boem jegos...

Așadar, un declasat studiat pentru un sfârșit de seară senzual la *Baron*, sau un adevărat *homeless* al inimii și al sentimentelor? Nemairezistând, brusc m-am hotărât să-l întreb pur și simplu ce se întâmplă. L-am luat pe sus și i-am dat ordinul să vină să mă vadă jucând la teatru. Mă așteptam ca bărbatul cu scurtă să scoată un soi de bolboroseală de genul „nu, nu se duce niciodată la teatru", că nu avea timp pentru asemenea distracții furtive, că era ocupat pentru toate serile mileniului următor, prea ocupat să sugă mameloanele unui manechin rus... Dar nu, eșec total.

O paranteză. După o încornorare dovedită, îți dai seama că te gândești, întotdeauna și imediat, la ce e mai rău.

Că toți tipii sunt niște lași, niște ticăloși căsătoriți care le-o trag unor pseudo-top modele ca să mai uite de fesele moi, de sânii căzuți de „casnică" și de capriciile țâncilor pe care i-au odrăslit totuși cu bucurie și cu inima ușoară, dar pe care brusc nu-i mai suportă. Și totuși, ar fi chiar atât de departe de adevăr, doamnelor? Când Domnul și Stăpânul își face valiza, devastarea sentimental-existențială te face clarvăzătoare în materie conjugală. Asta doare, știu.

Aici însă nu e cazul: „Da, îmi spune tipul din cealaltă parte a tejghelei, o să vin mâine." Îi scriu numele și numărul meu de mobil pe rondeaua de carton de sub pahar, și el face la fel.

— Sacha, bună.

— Sonia, bună.

Sacha? Gata, turbina mea de fantasme se pune din nou în funcțiune. Sacha? Un rus? Asta ar explica părul vâlvoi, privirea arzătoare, și apoi, cum vine chiar de mâine, fără să mai aștepte, să mă vadă jucând, înseamnă că sufletul slav vorbește în el. Un torent de pasiune, o revărsare de emoții vii și răscolitoare, focul de sub gheață.

Sacha! Ăă... stai blând, fetițo, și nu te aprinde. Mai ales, să rămân sobră, concentrată. Nu mă cunoaște, nu m-a întrebat nimic, eu sunt cea care l-am abordat și i-am pus cuțitul la gât poruncindu-i să vină să mă vadă.

* * *

Jucăm același joc, 50/50, aceleași două animale bântuite de sufletele lor marcate de suferință și de inimile lor punching-ball. În seara respectivă, odată piesa terminată, ne întâlnim după spectacol. Ne așezăm unul în fața

celuilalt la terasa bistroului situat în fața spațiului meu de joc (ei bine, da, un comedian își joacă piesa zilnic, privilegiu unic). Și stăm de vorbă.

Îmi dezvăluie originile sale, și constatăm că suntem amândoi din Friulia. Primul șoc. Al doilea șoc, sunt incapabilă să-i explic în detaliu istoria familiei mele din partea mamei vorbindu-i despre acest subiect în linii mari: s-ar putea să am și eu origini iugoslave ca și el, dar totul s-a pierdut fiindcă rudele noastre au fost decimate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la fel ca țiganii și comuniștii. Vorbim de țigani, îi povestesc de pasiunea mea, de documentarul pe care l-am realizat despre această comunitate în 1997, el îmi spune că trăiește în Balcani, și că vorbește toate limbile de acolo, la care îi răspund că eu nu mai înțeleg decât sârbo-croata și că mai știu ceva rusă.

Punctele noastre comune nu lipsesc. Era student la limbi orientale și științe politice în timp ce eu îmi terminam masteratul de filosofie. Și amândoi cultivasem, în același timp, aceleași pasiuni împrumutate de la aceiași profesori, în aceleași universități. Fiecare era o oglindă a vieții celuilalt. Vă dați seama? Eram asemănători, niște dubli desăvârșiți. Mâna stângă pusă peste cea dreaptă. La fel. Egali. Ne întrebăm de ce doi copii de țărani proletari, la începutul anilor șaizeci, își vârâseră în tărtăcuță să se facă spioni ruși, în fine, în slujba americanilor la Moscova. Copil fiind, eram deja în delir, vrând să învăț rusa, să mă fac spioană, să trăiesc la Moscova, să dansez la Balșoi... și în fața mea descopeream un tip care cultivase aceleași deliruri.

Prima noastră ruptură comună fusese chiar aceea de a pleca destul de repede, poate prea repede (?) de acasă.

Din brațele mamelor noastre, mamele noastre însele venind din altă parte și fiind dezrădăcinate, fără trecut sau cu un trecut dureros. Diaspora iugoslavilor. Brațe prea scurte, ghiozdane și valize prea grele, inimi gata să explodeze sub sărutările lui tati și mami în fiecare duminică seara înainte de a urca în trenul care ne duce pe fiecare înapoi într-un liceu auster, eu în Nord, Sacha în Savoia, copilăriile noastre se aseamănă și ele.

Smulși din mediile noastre originare, aveam să ne reinventăm familii adoptive, așa cum mamele noastre își creaseră și ele cu franțuzoaicele când veniseră din Italia. Avem în noi acest talent, Sacha și cu mine, de a ne adapta la toată lumea, tot timpul. Oricare ar fi mediul în care suntem cufundați, empatia este imediată. De asta a venit să mă vadă la teatru fără să mai aștepte, de asta încep frazele povestindu-i geneza vieții mele, pe care el le încheie. Suntem Un-ul celuilalt și Celălalt-ul unuia. Vechea afirmație veche de când lumea „fiindcă era el, fiindcă eram eu" ni se aplică. Da, am întâlnit un dublu. Cel care îmi va arăta propria mea cale.

* * *

Dat fiind faptul că a trăit în paralel, Sacha vede cu siguranță mai bine decât mine partea din drum pe care am pierdut-o din vedere o dată cu sfârșitul adolescenței, și anume originile mele. Deoarece drumurile noastre s-au despărțit în acea perioadă. Sacha a continuat, cu o strădanie care mi-a provocat admirația, învățarea rusei, adăugând la aceasta o imersiune în țările din Est, cu călătorii neîncetate, cu mici slujbe artistice la fața locului, asistând la punerea în scenă a unor opere...

Balșoiul își pierdea din splendoare în acești ani de post-perestroica, dar aceasta nu i-a stricat plăcerea de a lucra cu cei mai mari cântăreți. Muncea fericit în Rusia în timp ce eu, odată studiile mele de filosofie încheiate, după câțiva ani de sârbo-croată la o universitate pentru hipioți întârziați, mi-am prins urechile în televiziune. În timp ce Sacha lupta pe frontul sârb, eu încercam să fac valuri la France 2.

1992 și 1993 seamănă pentru noi cu genericul lui *Amicalement vôtre*. În timp ce unul scânteiază sub paietele showbusiness-ului care încep să i se urce la cap (capul mare?), celălalt se bate pentru el, pentru ceilalți, pentru țara noastră, pentru originile noastre.

În acea perioadă, să fie clar, eu sunt cea care a dezlegat parâmele, a lăsat trecutul în urmă și a renunțat la pasiunile din copilărie și adolescență. Nu, nu sunt spioană la Moscova, cercetător la CNRS sau profesor de filosofie într-un foarte mare liceu parizian; nu, nu m-am măritat cu un băiat blond, înalt, frumos, cu ochi albaștri, din cap până în picioare în Hugo Boss în privința *look*-ului și în American Express în privința nivelului de trai, de genul celui care asigură continuitatea descendenței familiale liniștind-o pe soacră și fiind în același timp amic la cataramă cu socrul!

Nimic din toate astea, eu una mă îmbăt cu celebritatea de la televizor. Și m-am măritat cu un băiat bun, înalt și zdravăn, cât se poate de banal și cu privirea uneori atonă. Un tip tandru care bagă cabluri în computere și care, o dată ce a făcut asta cum trebuie, creează o întreprindere de telecomuri. Remarcați că nu e chiar atât de ușor pe cât pare din moment ce e chemat în lumea întreagă ca să deschidă noi linii de comunicație. Apoi

într-o zi, în plin succes, am decis să mă retrag. Se spune că, după vreo cincisprezece ani, unii încă mai țipă și se plâng de această plecare, considerând că sunt o „ingrată", că am fost o „eroare de casting" și adăugând „fiindcă este clar că are stofă de profitoare".

* * *

Orice ar crede unii sau alții, aveam nevoie să-mi schimb viața. Eu nu rup, eu tai în carne vie, retez... De pe o zi pe alta, hotărându-mă să trăiesc din plin, părăsesc totul pentru a-mi trăi noua pasiune. Așa cum îmi părăsisem părinții ca să plec la internat și să învăț rusa, așa cum înșelasem filosofia mergând să fac pe măscăriciul cu Bravo și televiziunea, mi-am „încornorat" cariera de mică vedetă în devenire urmându-mi soțul pretutindeni în lume. S-a întâmplat într-o joi după-amiază din octombrie 1993, pe 20, îmi amintesc foarte bine. Trebuia să înregistrez emisiunea devenită cult a lui miss Christine, dar la ora aceea plecasem să trăiesc în armonie desăvârșită cu Alesul inimii mele în America.

Ce idee am deci despre ruptură începând de la cea mai fragedă vârstă? De fapt, în ochii mei, ea este sinonimă cu violența. Și asta dintotdeauna în mintea mea aburită de midinetă visătoare. Să rupi o relație înseamnă să pleci, și să pleci înseamnă să mori, mai mult sau mai puțin, de fiecare dată. Hotărât lucru.

* * *

Așa s-a întâmplat și cu Sacha: face războiul, o căsătorie, copii, afaceri care dau roade foarte repede cu fostul

bloc de Est. Unul rupe, eu; altul, cu rigoare și obstinație, continuă să traseze calea la care am visat, cu ochii deschiși, amândoi, la vârsta de opt ani.

Și totuși, el e cel ce stă așezat aici în fața mea, în aceeași stare ca a mea. Abandonat, pierdut, fragil, doborât, năucit. Părăsit. Singur. Se zbate ca să nu se înece. Și eu sunt la fel de jalnică ca și el, ascunzând totul, nearătând nimic, râzând și proclamând că totul merge mi-nu-nat de bine. De fapt, probabil că nu sunt o companie prea bună de când am fost alungată de acasă.

* * *

Dar și eu m-am schimbat, de când cu „prelata" sănătoasă oferită de fostul meu iubit. Înainte, aș fi fugit de nefericirea lui Sacha de frică să nu mă contaminez, dar acum rămân lipită de el ca să-i dovedesc că, deși nu știu să arăt ca el că nimic nu mai merge și că de asta râdem și bem, înțeleg ce trăiește și simte.

Ni se întâmplă același lucru înspăimântător. Adevărata, singura, marea suferință: să fii părăsit, alungat, lăsat de izbeliște. Și dacă, datorită lui Sacha, aș relua firul poveștii mele de acolo de unde am întrerupt-o, adică de acolo de unde „am rupt" cu mine însămi pentru a mă angaja pe drumul unei alte persoane? Și dacă, datorită lui Sacha, aș renaște ca să trăiesc tot ce m-a însufleți, m-a pasionat dintotdeauna? Limba și cultura rusă. Călătoriile în țările din Est, tot mai la Est. Inițierea unor schimburi culturale constante între Paris și Moscova, aceste două scene cele mai cultivate ale lumii. Mă apuc să visez că mă întorc în timp, că mă hotărăsc în sfârșit să-mi trăiesc viața mea, și nu, prin procură, viața altuia. De

acum detașată de tot și fără dependențe afective, destinul, parcursul, itinerarul fără greșeală al lui Sacha mi se par și mai fascinante. Departe de mine totuși gândul de a-mi contopi viața cu a altuia, fie ea și a lui Sacha! Nu, mai curând vreau să înțeleg că de la celălalt se naște ideea de a-ți lua existența în „primire". Fără teamă de această ruptură necesară ca să înaintezi, fără nostalgie sau regret, trebuie în sfârșit să recunosc că nu valorez nici mai mult, nici mai puțin decât un altul. Că forța și libertatea mea nu vor rezida în dorința de a trăi ca, împreună cu sau pentru altul, ci în necesitatea de a mă construi pe mine, pentru că ceea ce trăiesc mă pasionează. O deschidere spre realitate pe care Sacha mi-o explică cu luciditate, așa încurcat cum este el în părul lui, în viața lui, în drumurile dus-întors în fosta URSS, în situația familială, cu soția lui, care vrea să-l părăsească și cu el, care nu-și mai vede copilul.

Deci, *no way*, acum am aflat, nu trebuie să-mi măsor pasul după al lui, ci să-mi iau destinul în mâini și să continui cu ceea ce am reușit: teatrul. Fiindcă am reușit și eu ceva în viață? „Da", îmi spune el. „Reușești să mă faci să râd pe scenă. Și chiar și în viață, când te privesc, cu geanta ta mare, cu ochii tăi mari, cu mâinile tale mari, citindu-ți ziarul cu un aer pierdut, ei bine, da, ești nostimă, așa că nu te schimba."

* * *

De atunci, lunile au trecut. Ruptura continuă să fie în mine, rana căscată, dar mă cufund în muncă. Ne vedem în continuare cu regularitate, Sacha și cu mine, când el se întoarce la Paris între două „contracte" în Est. Corespondăm cu nume de cod care se schimbă la fiecare SMS pentru a satisface delirurile mele infantile și fiindcă nu poți fi niciodată îndeajuns de prudent în Moldova, această țară atât de apropiată de Borduria inventată de Hergé, cu ucigașii ei plătiți cu degete pline de inele și înarmați până în dinți.

Cercul s-a închis: m-am întors la ante-prima mea ruptură, dar cu patruzeci de ani de retroviziune asupra mea și a lumii. Poate că îmi va face — în sfârșit — plăcere să-mi revăd copilăria într-o lumină actuală?

* * *

Îi voi spune oare vreodată mamei mele ce dor mi-a fost de ea iarna la internat, cât am plâns gândindu-mă la ea care trăia departe de mine? Îi voi mărturisi vreodată cât de rău îmi pare că nu i-am urmat niciodată sfaturile avizate, cât de înțeleaptă a fost atenționarea ei când m-am măritat la douăzeci de ani „ca să fac în necaz celorlalți"? Ca să nu mai vorbim de celelalte... A fost oare măcar o dată mândră de mine?

Eh... În treacăt fie zis, ați observat o chestie cu totul nouă și frumoasă la mine, voi care mă citiți de ani de zile: nu sunt îndrăgostită de Sacha, nu urzesc nici un plan diabolic să mă culc cu el! Nu e nici o îndoială, sunt în ruptură cu acea frumoasă parte din mine care îmi distrugea viața ca și cum aș fi avut o cărămidă în tocul pantofului (și nu e prea mult loc într-un toc de pantof). Nu mai am nevoie să joc vreun rol de seducătoare de doi bani, de misterioasă de aprozar, de femeie emancipată, atât de emancipată încât se pomenește de-a dreptul și cu desăvârșire singură, o epavă, ce mai...

Sunt deci pe cale de a mă împăca cu mine însămi. Nu mai simt nevoia să maschez adevărul, nu mai mi-e teamă să semăn cu ceea ce sunt. Asta sunt și dacă nu-ți place, atâta pagubă. Monologurile mele interioare devastatoare și-au pierdut din intensitate și au încetat. Acum sunt liniștită și nu mai am nimic de dovedit. În concluzie, această ruptură a devenit binefăcătoare, și primele rezultate sunt vizibile, din moment ce Sacha e pe cale de a mă salva de propria mea viață. Dar el nu va fi mereu lângă mine ca să-mi redea liniștea sufletească. Aceasta înseamnă că voi avea de îndurat alte rupturi necesare ca să mă maturizez, cu tot atâta seninătate?

* * *

De ce a trebuit să trec prin toate acestea ca să învăț să mă cunosc mai bine? Fiindcă o ruptură sentimentală, conjugală îți aruncă în aer toate reperele, toate lucrurile pentru care trăiești sau lupți, toate lucrurile în care crezi cu ardoare, trebuie să-ți iei din nou inima-n dinți. Dacă vă mai rămâne un minimum de rațiune, de logică în momentul în care vă despărțiți de o ființă pe care — să fim cinstiți — ați iubit-o la nebunie, este imperativ să încercați să refaceți drumul înapoi (cu sau fără ajutorul unui psihoterapeut, al unui coach sau al unui psihanalist) pentru a ieși cu bine din această încercare. Să depuneți un efort de reabilitare a propriei voastre povești, a propriului vostru adevăr. Proveniți și voi dintr-un cuplu care a cunoscut ruptura? Ați fost crescut într-o structură monoparentală, și ce traumatism v-a provocat acest lucru? Vă aflați în cursul reproducerii aceleiași scheme, agrementată de un strat solid de defetism, de genul:

„Divorțul este ceva banal în familia mea", „Mama stătea cu bărbații mai rău chiar decât mine"? V-ați despărțit des, și în ce condiții?

În ce mă privește, știu că toate rupturile mele sunt impregnate de brutalitate. Ele au fost tranșate și însoțite de fraze de genul: „Am mai vorbit despre asta, nu mai are nici un rost s-o luăm de la capăt" sau „Te părăsesc". Trec peste altele și mai rele, precum cele definitive, rostite și regretate prea târziu. Suferință, remușcări și regrete mă bântuie în aceste momente-cheie, când trebuie să părăsesc un univers ca să intru în altul. Și credeți-mă, pe măsură ce înaintezi în vârstă și acumulezi experiență, „valizele" rupturilor nedigerate sunt din ce în ce mai grele. Atunci, ca o gură de canal astupată și care se revarsă, cloaca miasmelor existențiale îți pătrunde în nări și, în scurt timp, totul devine irespirabil. În aceste cazuri, mi se pare că e timpul să stai jos și să chibzuiești, pentru tine și pentru ceilalți, pentru a recunoaște și a înțelege din ce motive nu știi să faci față unei rupturi. Fiindcă suporți greu rupturile? Fiindcă ți se pare că ele nu pot fi decât violente pentru a avea un caracter definitiv? Fiindcă îți spui că nu va mai exista nici un „după aceea" posibil? Fiindcă ești incapabil să te proiectezi într-un viitor diferit, deși foarte interesant, ba chiar și mai pasionant? Și dacă, pur și simplu, libertatea însăși este cea care te sperie?

Spune-mi, dragul meu Coach, dacă nu știu să reacționez în caz de ruptură nu e fiindcă sufăr de o nevroză de abandon, dat fiind faptul că nu mi-am revenit niciodată de pe urma despărțirii precoce de mama mea? Și cum aș putea, la vârsta adultă, să rezolv problema aceasta esențială, aceea de a mă elibera de absența mamei mele pentru a fi în sfârșit LIBERĂ?

Dragul meu Coach

Când trebuie să închei un capitol din viața ta!

De ce cuvântul ruptură evocă spontan viața amoroasă? Desigur, iubirile actuale sunt deseori efemere, dar suntem confruntați cu multe alte cazuri: părăsirea căminului familial, încheierea studiilor, schimbarea slujbei, pierderea celor dragi, pensionarea etc.

Instinctiv, asociem rupturile cu ideea de pierdere, de suferință, cu lucrurile dure ale existenței, cu eșecul. Totuși, ulterior, ne dăm seama cât de mult schimbările și plecările ne-au transformat, uneori ne-au eliberat. Ruptura poate fi, așadar, deopotrivă dificilă și salutară.

Toți trecem prin ea. De la prima răsuflare până la ultima, viața noastră se construiește pe separație. De la cea mai anodină, sculatul din pat dimineața, până la cea mai cumplită, pierderea unei ființe dragi.

Fiecare ruptură, fie că e inițiată sau suportată, implică renunțări: doliul după o situație pe care o credeai stabilită, îndoielile și problematizările, retrăirea emoțiilor ascunse etc.

Cum orice ruptură ne obligă să mobilizăm ceea ce este viu în noi, ea ne ajută să ne definim diferențiindu-ne de ceilalți, să devenim noi înșine.

A încheia un capitol din viața ta pentru a renaște...

A întoarce spatele, a pleca, a „o rupe la fugă", spun adolescenții. Tot atâtea cuvinte de care ne temem. Cine nu a visat în taină să le scoată din vocabularul său? Preferăm mai degrabă cuvinte precum „întotdeauna", „niciodată" și speranța unei fuziuni pe vecie.

Deoarece rupturile evocă în primul rând eșecul: „După douăzeci de ani de viață comună, ne-am despărțit", „Concepusem și pusesem pe picioare întreg departamentul, și ei m-au concediat ca pe un gunoi peste noapte", auzim frecvent. Chiar și atunci când tu ai inițiativa unei rupturi, o faci deseori așa cum rupi o creangă uscată de copac sau o frânghie uzată: renunțând și declarând forfait. „Am încercat să fac totul ca să rezolv situația, dar nu am reușit." Totuși, peste ani, ne vom da seama că aceste rupturi, inițiate sau nu, sunt cele care au trasat cursul singular al vieții noastre.

De altfel, între sporirea numărului de divorțuri, mutări și evoluțiile profesionale, niciodată nu ne-am „despărțit" mai mult ca acum. Trebuie oare să vedem în acest fenomen progresia spectaculoasă a societății autonomiei? De fapt, am trecut de la o morală a datoriei la una a hedonismului. Trebuie deci să învățăm să avem distanța suficientă care să ne permită, în caz de ruptură, să nu fim distruși. E o dorință pioasă? Presiunea ideologică constrânge pe oricine să se creadă nelegat de nimeni, deoarece ea refuză în același timp să recunoască rezistențele interioare inconștiente care se mobilizează în fiecare când apare necesitatea rupturii.

Anii '90 au fost marcați de apariția patologiilor care pot fi regrupate sub termenul de „angoasă de separare": ne-ar plăcea să ne comportăm ca niște indivizi liberi, dar ceva din noi rămâne „strâns lipit" de celălalt.

E revelatoare pentru aceste nevroze colective utilizarea abuzivă a noilor tehnologii: astfel, instrumente precum internetul sau telefonul celular creează de la distanță și în orice clipă iluzia unei comunicări apropiate și fac ca efortul psihic al separării să fie mai puțin necesar. Cât

despre părinții care cer instalarea de webcam-uri în creșe, ei se folosesc de o tehnologie nouă pentru a lupta cu propria lor angoasă de distanță.

Mai sunt și cei care, sub teroarea inconștientă a abandonului, se chinuiesc să treacă de la o slujbă la alta sau de la o iubire la alta, apelând la ruptură de fiecare dată pentru a evita încercarea supremă: aceea de a fi respins!

Trebuie înțeles un lucru: să te desparți nu e niciodată ușor. Aceasta implică un efort psihic, ce se poate dovedi îndelungat și care nu se potrivește întotdeauna cu ritmul frenetic al vieții sociale. Să te rupi de ceva nu înseamnă doar să-ți schimbi adresa sau statutul profesional, ci să accepți moartea unor părți din tine pe care le credeai eterne; înseamnă să suporți inconfortul și tensiunea unei situații „între doi", cu noianul ei de îndoieli și problematizări; înseamnă să faci un bilanț. Cel mai adesea, mai înseamnă să retrăiești emoții pe care le „blindaseși".

Rupturile prea precoce din copilărie și/sau prea frecvente pot constitui un adevărat traumatism. Cei ce le-au suferit nu vor mai putea suporta la vârsta adultă vidul și singurătatea pe care le implică procesul de separare, și vor face totul pentru ca nimic să nu se schimbe niciodată. Ei nu vor mai îndrăzni să părăsească pe nimeni, nici să-și facă să evolueze viața profesională, condamnându-se la o existență ternă și foarte puțin „vie".

A considera că banii sau puterea ne-ar elibera de obligația de schimbare este de altfel una dintre primele credințe de care trebuie să ne debarasăm.

Deoarece fiecare dintre noi s-a construit pornind de la separări: primul strigăt de viață, smulgerea din pântecul mamei; la 5 luni, începerea unei nașteri psihologice, când ne îndepărtăm corpul de cel al mamei noastre, începând să înțelegem că ea există în afara noastră; prima zi de școală și, în fiecare dimineață, părăsirea patului confortabil; prima suferință în dragoste etc. Până la despărțirea ultimă, moartea.

Capacitatea de a te despărți de ceva sau cineva e și cea care te ajută să te definești și, diferențiindu-te de Celălalt, să devii pe deplin tu însuți. De fiecare dată, te vezi obligat să-ți mobilizezi tot ce ai mai viu în tine pentru a înainta. Și, uneori, poate că este o șansă să fii abandonat. În timp ce căutăm ce am pierdut, ne putem întoarce în noi înșine, ceea ce constituie o resursă fundamentală pentru a îmbrățișa viața pe care ne-o dorim cu adevărat.

Da, dar cum să știi dacă trebuie să pui punct?

Aș zice: „Numai tu hotărăști!" Momentul rupturii îl trimite pe orice individ la atașamentele sale trecute. Din acest motiv, nimeni nu poate ști „ce gândește celălalt". În schimb, putem cere ajutor, rugând pe cineva apropiat să binevoiască să fie un „ascultător", să ne audă argumentele, pe de o parte, motivele pentru care vrem să ne despărțim și, pe de altă parte, pe cele care ne îndeamnă să nu o facem. În general, găsim răspunsul ascultându-ne propria noastră poveste. Acest procedeu nu are nici o legătură cu monologul interior. Când ești în relație cu o altă ființă umană, un aliat, ceva din tine iese la lumină. Aceasta este și diferența între a-ți aminti un vis și a-l povesti. Punerea lui în cuvinte îi dă întregul înțeles. Freud înțelesese bine acest lucru: inconștientul nu acceptă să se lase descoperit decât în relația cu Celălalt.

Și de ce este atât de important să pui punct?

Anumite rupturi sunt singurul mijloc de a merge înainte. Ele sunt inevitabile. De exemplu, când trăim relații amoroase care nu merg bine, este important să le punem capăt pentru a deveni astfel o ființă onestă. Chiar dacă acest lucru doare și ne temem de el, despărțirea este uneori absolut necesară. Ca în cazul unui copil care, simțindu-se în siguranță în brațele confortabile ale mamei sale, nu vede de ce ar pleca de-acolo, nu știm că nu devenim o ființă omenească adultă decât separându-ne, chiar dacă, pe moment, nu suntem întotdeauna conștienți de beneficiile viitoare. Credem, de exemplu, că trăim cu cineva esențial pentru noi, că viața noastră ar fi distrusă fără el. În realitate, suntem prinși în raporturi de control și de dominație, și cum iubim cu pasiune acea persoană, nu vedem ce interes am avea să ne despărțim de ea. Uneori, peste câțiva ani, îi mulțumim lui Dumnezeu că această persoană ne-a părăsit. Nu-i așa, Sonia?

Chiar dacă Experiența de viață facilitează rupturile, de fiecare dată ele înseamnă o nouă luptă. Când ceva doare, atunci doare cu adevărat. Dar, la 50 de ani, poți să-ți spui: „Am suferit deja, am fost deja doborât și m-am ridicat din nou. Cred că mai am puterea s-o fac și acum." Deci, chiar dacă despărțirea continuă să fie o luptă, avem, undeva în noi înșine, conștiința că știm cum să izbândim. Scopul vieții nu este de a evita șocul rupturilor, ci de a face să sporească încrederea în sine, care permite să mergi mai departe fără a fi distrus de pierderile suferite. Îmbătrânind, devii din ce în ce mai conștient de acest lucru. Ceea ce nu diminuează însă cu nimic suferința imensă pe care o resimți de fiecare dată.

Despărțirea poate fi o plăcere?

În cele mai multe cazuri, e o plăcere... retrospectivă! Te uiți în urmă și spui: „Am făcut bine că am divorțat sau că am plecat din postul acela în care nu-mi valorificam decât 10% din potențial..." Dar, pe moment, nu e nimic plăcut. Noi nu trăim viața ca filosofi, ci ca ființe omenești, care plâng, suferă și sângerează. Cred că devii mai bun trecând peste pierderi și suferință, că devii ceva mai înțelept mergând înainte.

Dar poți să fii și distrus de pierderile suferite. Trebuie deci întotdeauna să lupți ca să ieși din tunel. Unii nu reușesc. Nu e suficient să te așezi și să trăiești rupturi ca să progresezi, ci mai trebuie să ai și voința de a lupta. Aceasta cere multă conștiință, eforturi, capacitatea de a îndura anumite grade de suferință pe care să le analizezi, și să înțelegi cum ai ajuns unde ai ajuns din cauza lor.

Atunci, experiența și, mai ales, conștiința pe care ai pus-o în această experiență sunt cele ce te fac să te maturizezi și să progresezi.

Capitolul 1

Să-ți iei rămas bun de la părinți

De când mă știu, ruptura mea cu părinții mi s-a părut întotdeauna ca fiind Misiunea insurmontabilă, imposibil de trăit, Marea Moartă (cu sau fără jocuri de cuvinte) de traversat și de băut. Ceva ce nu voi reuși să-mi asum niciodată în viață.

Îmi amintesc că, pe când eram copil, mă lipeam cu tot corpul de piciorul mamei mele, îmi vâram nasul sub paltonul ei ca să-mi născocesc o grotă, grota mea, în chiar interiorul hainelor ei. Nu suportam s-o împart cu fratele meu, cu tatăl meu sau cu oricine altcineva. Și nu înțelegeam de ce, în fiecare zi, serviciul ei o smulgea din brațele mele care o strângeau ca un boa constrictor. Sufeream de ceea ce va fi considerat, mai târziu, o nevroză de abandon. Funcționam cu mama exclusiv în termeni de permis/interzis.

Îi era permis să rămână lipită strâns de mine, să-și petreacă tot timpul cu mine, să trimită biletele învățătoarei ca să nu merg la școală decât episodic, ca să stau cât mai

des și cât mai mult cu putință sudată de ea. Îi era permis să-mi gătească tocătură Parmentier în stare să sufoce un regiment întreg de mateloți fochiști. Îi era permis să coasă fuste, rochii și mantouri în tovărășia mea, cu mine în permanență stând alături de ea ca să-i pregătesc acele, fermoarele și nasturii. Îi era permis să mă învețe să tricotez, să îngrijesc grădina, să gătesc. Îi era permis să mă ducă la plimbare pe jos sau cu bicicleta până la extenuare. Îi era permis să-mi spună povești cu prințese, mai ales pe cea cu Grace de Monaco, fără să uite în același timp de Jacqueline Bouvier-Kennedy. Îi era permis să mă învețe istoria Franței și a stilurilor imobiliare și mobiliare. Îi era permis să se așeze lângă mine ca să mă învețe geografia, ortografia, engleza și muzica. Pe scurt, îi era permis... să se ocupe de mine și numai de mine.

În schimb, îi era interzis să se întâlnească mereu cu prietenele sale, care erau numeroase, fiindcă găseam că ele o acaparează prea mult, vorbind despre subiecte „de oameni mari" din care eu eram exclusă, ceea ce mă cufunda în cea mai mare suferință. Știam că distrugeam conștient viața mamei mele, împiedicând-o să-și trăiască viața de femeie, de soție și chiar de mamă, dar puțin îmi păsa. Și spoream numărul deciziilor autoritare și arbitrare: îi interziceam gimnastica, pe care o îndrăgea atât de mult, fiindcă se întâlnea în acest fel cu alte femei de vârsta ei preocupate încă din acea perioadă să-și păstreze silueta, să se supună unui regim alimentar și unui soi de echilibru al corpului și al spiritului. Nu îi dădeam voie deopotrivă să pedaleze cu nasul în vânt kilometri în șir, decât dacă era împreună cu mine.

* * *

După cum se vede, am transformat rapid viața mamei mele într-un iad. Prin țipetele, scenele, tăvălelile mele pe jos, bătând cu pumnii în podea, pentru a o împiedica să facă orice, în afară de a respira numai pentru mine, i-am distrus viața. Vă întrebați de ce a cedat, a clacat, a aruncat prosopul. Fiindcă sunt, în fine, eram, ceea ce se cheamă o teroare. Urlam de îndată ce încerca, zadarnic, să mă despartă de ea. Aveam ca ținte preferate educatoarele de la grădiniță, apoi învățătoarele din școala primară, pe care le mușcam destul de des. Eram blamată, mama mea era compătimită, dar nu cedam. „Săraca, se spunea, nu merita să aibă o fată așa de grasă și de dificilă; ați observat că în plus mai vorbește și de una singură." Da, monologam mult de pe atunci, caracteristică ce persistă din moment ce și astăzi încă vorbesc constant, zi și noapte, cu un fel de dublu invizibil imaginat, întru totul asemănător mie. Pun întrebări, formulez răspunsuri, cu glas tare. Am, drept urmare, o părere despre toate, despre viitorul lumii, programele de televiziune, meteorologie, macroeconomie... Nimic nu scapă conversației mele „pe două voci".

Lumea mea infantilă mergea deci așa, urmându-și cursul miniatural fără contact cu exteriorul. Vă dați seama că la nici măcar cinci ani, am făcut în așa fel încât să devin o citadelă inexpugnabilă? Realitatea, lumea, ceilalți, nimic nu mă interesa! Unicul obiect al dorinței mele era mama.

* * *

Anii trec, întorc spatele micii copilării și intru în preadolescență, apoi în adolescență, epoci în care sunt la fel

de exclusivă, curățându-mi armele, imparabile, de premianta clasei care are dreptul să facă orice acasă.

În realitate, înzestrată cu un tată (și îmi cântăresc de douăzeci de ori cuvintele pe Macintoshul meu) sever, nu prea aveam vreun drept efectiv, în afară de acela de a-mi necăji mama și de a tăcea la masă în timp ce își citea cu glas tare săptămânalul preferat. Într-o familie de ofițeri în care primești ordinea și disciplina ca moștenire, lucrul elementar e să taci din gură.

Eram în plină epocă post-șaizecioptistă și spiritul materialist domnea în provincie, ceea ce dădea apă la moară unui sindicat profesional destul de marcant, Cidunati. Pe scurt, viața de familie era vădit săracă, fără un viitor luminos, lipsită de tot ce li se întâmpla colegilor mei care aveau norocul de a avea părinți comuniști, respectiv cultura și un elan intelectual. Noi reprezentam nulitatea intelectuală absolută pe toată linia. Cred chiar că, văzuți din exterior, nu eram deosebit de bine-crescuți. Liniștea monahală care domnea în casă, impusă de tatăl meu, nu era întreruptă decât de crize grele și surde de violență atunci când se lua de fratele meu (care a preferat să plece foarte repede la internat) și de mama. Apoi a venit și rândul meu.

Fără îndoială că din această viață ferecată și exclusivă s-a născut lumea mea imaginară. Dorința de a scăpa de violența verbală, de toate interdicțiile pe care ni le impunea tata (și bunicii noștri din partea tatălui, omniprezenți) a făcut poate ca spiritul meu să inventeze vieți paralele. Drept urmare, ultimul bastion care îmi mai rămânea pentru a exista și a-mi dovedi că eram vie și nu încă nebună de legat printre acești smintiți, era mama mea, care, la rândul ei, nu mă avea decât pe mine, nimeni nereușind până atunci s-o distrugă.

Deci cu cât creșteam, cu atât mă izolam pentru a arăta lumii întregi că eram o fortăreață de necucerit: la 15 ani, aveam 100 de kilograme și nu adresam cuvântul decât aproape numai mamei. Într-o zi, când ne plimbam singure, îi mărturisesc așadar intenția mea: să devin spion în slujba americanilor la Moscova. În consecință, trebuia să învăț rusa. Da, dar unde? Veți remarca în treacăt că mama nu și-a pus o clipă întrebări despre acest proiect smintit în plin 1978, atât de bucuroasă era să vadă că poate aș reuși să evadez din această existență din spatele gratiilor.

* * *

Iată-mă deci plecată la internat la patruzeci de kilometri de casă, într-o școală austeră și uriașă, cu arhitectura la fel de îmbietoare ca o intrare într-o mină de cărbuni.

Despărțirea de mama, singura ființă umană pe care o iubeam la nebunie într-un mediu atât de ostil, a fost cumplită. Am fost cuprinsă de teroare: ce aveam să mă fac fără ea? Până atunci refuzasem taberele și centrele în aer liber pentru a rămâne lângă ea, fusesem trimisă în Anglia la cursuri, dar vociferasem, urlasem, plânsesem atât de rău, încât m-am îmbolnăvit, și familia la care stăteam s-a văzut obligată să mă ducă înapoi la feribotul de la Dover la nici o săptămână de la sosire; iar acum, trebuia să trăiesc fără ea. O dramă.

Am fost cât pe ce să renunț, neîncetând, la întoarcerile din weekend, să invoc nivelul lamentabil al învățământului, programul supraîncărcat, paturile și așternuturile de pat rușinos de uzate pentru prețul internatului

(îl știam pe tatăl meu sensibil la genul acesta de argumente), colegi nu prea plăcuți... Fără succes. Cu atât mai mult cu cât nu exista nici un loc liber într-un liceu mai apropiat de noi la care să se predea rusa. A trebuit deci să rămân acolo unde fusesem înscrisă. Și atunci, brusc, declicul salvator, am înțeles că, pentru a supraviețui și a trăi, nu aveam altă cale decât să devin prietenă cu ceilalți, să par nostimă, veselă, plină de imaginație. Misiune: să mă străduiesc să le permit tuturor să uite că trăiam „realmente" ca în *Les Choristes*. Din fericire, ca în acest film ademenitor și siropos, am întâlnit un om devorat de o pasiune: și anume, aceea de a-și transmite știința, limba căreia îi poseda toate subtilitățile, rusa. Eram zece în clasa lui între a cincea și cea terminală, și știam, după acești trei ani, că ei vor rămâne în panteonul celor mai frumoase momente din viața mea, un adevărat *very best of*.

* * *

La vreo treizeci de ani după aceea (ei da, timpul zboară!), hohotele de râs care împodobesc amintirile legate de această ucenicie a vieții în colectivitate, într-o promiscuitate de neînchipuit, îmi amintesc cât de mult m-au ajutat să tai cordonul ombilical cu mama mea. Această ruptură era pe cale de a se consuma, dar urma să mai am, tot pe atunci, un alt șoc, cel al sentimentelor de dragoste.

Acum, că îmi luasem bacalaureatul și eram studentă la filosofie, considerabil mai subțire, aveam, într-adevăr, un logodnic. Da, mă distrasem cu un tânăr student cu un umor la fel de improbabil ca fizicul și gusturile sale muzicale. Dar eram înfocată și îndrăgostită, iar el... nu cu adevărat, astfel încât acest flirt avea să se termine așa cum începuse, din întâmplare. Dar aici mă grăbesc cu afirmațiile. Unui băiat ca acesta îi răspund da.

Părinții mei au primit informația fără să protesteze, cufundându-se repede la loc în moțăiala lor din fața televizorului. Toate acestea mi-au lăsat un gust amar, dar cel puțin nu mai trebuia să-i văd, să-i aud, să-i suport. Ruptura a fost netă, categorică, radicală. Îmi repetam întruna: „Nu mai am un trecut, nu mai am un trecut, acum îmi schimb numele de familie". Un adevărat pas înainte spre libertate, ce mai!

De ce rupturile mele infantile și de tânără adult au fost atât de violente și de traumatice? Dragul meu Coach, spune-mi tu, și în același timp încearcă să mă „împaci" cu trecutul, cu părinții și — cine știe — cândva, în viitor, cu fostul meu iubit.

Dragul meu Coach

Printre rupturile necesare, una dintre cele mai importante constă în desprinderea de părinți. Imperativul biblic „Lasă-ți mama și tatăl" nu a fost niciodată dezmințit. Totuși, în vremurile de azi, tinerii nu se grăbesc deloc să i se supună.

Spre deosebire de înaintașii lor care aspirau să plece din căminul familial de îndată ce aveau diploma de bacalaureat în buzunar, ei nu văd nici o problemă în faptul de a rămâne până la treizeci de ani dependenți de tăticul și mămica (ca în filmul *Tanguy* al lui Étienne Chatilliez). Un fenomen care e departe de a fi anodin.

Împinsă la extrem, această dependență atrage după sine un cortegiu de tulburări, de la eșecul școlar până la tentativa de sinucidere, trecând prin anorexie și consumul de droguri. Principalul vinovat? Absența normelor educative și sociale exterioare capabile să regleze viața de familie. Contribuind la a-l convinge pe copil că dorințele sale sunt lege, această absență întărește simultan apropierea de mamă.

Cum se poate ieși din această alienare parentală?

Esențialul este ca mediul familial să fie deschis spre exterior. Când mama are prieteni, relații sociale diversificate, această deschidere există. Problemele apar atunci când mama răsfrânge asupra copilului lipsurile sale afective, când îi cedează total, fiindcă în acest fel îl înstrăinează de restul lumii și îl face dependent de ea. Același lucru se întâmplă și atunci când este depresivă. Pentru a o proteja, copilul tinde să renunțe la propriile sale dorințe de libertate și rămâne alături de ea. El ajunge atunci să nu mai știe cine este și ce îi aparține.

Din acest motiv, uneori, este bine să se aibă în vedere și alternative precum internatul, pentru a-l ajuta astfel pe copil să-și exercite din nou aptitudinile de a se descurca singur și de a intra în posesia unui spațiu de libertate în afara privirii parentale.

Libertatea se construiește. Nu e suficient să îi rostești numele pentru ca ea să existe: e nevoie să treci la fapte.

În dificultatea actuală a tinerilor de a se despărți, o parte de răspundere o au ei înșiși, dar și părinții lor care refuză să le dea drumul.

De fapt, este vorba de un angrenaj. Fiindcă se simt vinovați de faptul că sunt prea acaparați de muncă sau de viața lor socială, părinții se supun cu prea multă ușurință dorințelor copilului. Devenit tânăr adult, acesta „stagnează" la ei, unde se simte bine: nu există dispute, ci un sentiment apăsător de plictis. Cocoloșiți de tăticul și mămica, tinerii părăsesc coconul cât mai târziu cu putință. Vrând să fie prea apropiați de ei, părinții au creat o dependență care îi împiedică să rupă legătura.

Numeroși tineri adulți afirmă că rămân în casa părinților fiindcă nu găsesc de lucru și o locuință. Acest pretext de a nu îi părăsi pe tăticul și mămica nu e neapărat înșelător. De altfel, nu există nici un motiv de îngrijorare atâta vreme cât individul se dezvoltă și reușește să se investească în activități valorizante. E cazul, în schimb, să ne alarmăm dacă el stă numai cu ochii în computer sau în televizor, dacă nu iese din casă etc. Adevărata problemă este dependența psihologică, legătura „confuzionantă" cu părinții care îi interzice să fie el însuși.

Această dependență se recunoaște după faptul că subiectul nu se poate distanța decât mergându-i rău sau alegând să fie în primejdie. Un tânăr care nu reușește să devină autonom va fi silit să se diferențieze de părinții lui sabordându-se, eșuând din punct de vedere școlar, social, afectiv. El se va raporta în mod negativ față de ei, fiindcă să reușească ar însemna „să fie ca ei". Disconfortul se exprimă diferit la băieți și la fete. Cei dintâi privilegiază comportamentele riscante — violența, toxicomania etc., în timp ce fetele își atacă îndeosebi corpul — anorexie, mutilări fizice sau probleme psihosomatice (migrene, dureri abdominale etc.).

Se ajunge în realitate la limita educației liberale. Vrând să fie prea apropiați de copii, prea comprehensivi, părinții făuresc progenituri desigur foarte agere, originale, mai puțin inhibate decât odinioară, dar, adesea,

prea dependente de privirea părintească. Ieri, ceream aprobarea părinților respectând regulile pe care ni le inculcaseră. Astăzi, discursul părintesc este mai curând: „Fă ce vrei, orice ai face e bine."

Astfel, tinerii sunt incitați să creadă că „ceea ce sunt" trebuie să fie mai „convenabil" decât „ceea ce fac", lucru, firește, foarte inhibator.

Faptul de a te opune părinților pentru a te elibera de dominația lor nu este ceva nou. În adolescență ai o nevoie teribilă de a fi recunoscut de părinți, dar îți repugnă să le arăți vreo recunoștință pentru ceea ce te-au învățat și transmis, tocmai fiindcă ești dator față de ei și fiindcă această dependență e o povară. Adolescentul care se arată grosolan și nu mișcă un deget acasă se dovedește deseori un înger când este invitat acasă la părinții prietenilor. Față de ei, el își permite să arate că a asimilat cum trebuie regulile de viață în societate inculcate de părinții săi. Tânărul dorește să se desprindă de modelele și idealurile părintești, în timp ce, în mod contrar, dezvoltarea sa interioară îi cere să le accepte în totalitate pentru ca ulterior să se poată îndepărta de ele.

Așa că da, există un mod de a-ți crește copiii pentru a-i feri de o prea mare dependență!

A educa un copil înseamnă a-i insufla o siguranță interioară, a răspunde modest nevoilor sale. Or, una dintre mizele esențiale este tocmai posibilitatea de a experimenta capacitățile sale de autonomie, punând, totodată, niște limite clare și fără a fugi de eventuale conflicte.

Este de altfel ciudat că aceste dificultăți de câștigare a autonomiei apar într-o generație de părinți care i-au citit pe psihologi, încearcă să fie atenți la copiii lor, se străduiesc să-i considere niște persoane în toată firea... Aceasta este dovada că educația nu e o problemă de aplicare a unor rețete. Bunele intenții nu sunt de-ajuns. Există momente când trebuie să fii capabil să spui: „Gata, ajunge, o să faci ce spun eu, îți faci ordine în cameră și te culci!" Tocmai ieșim dintr-o epocă în care se credea că pentru copii e bine să fie scutiți de frustrări. Or, pentru a-și câștiga autonomia, ei trebuie tocmai să dea dovadă că sunt capabili să depășească obstacolele, consolându-se singuri, fără noi.

Îndepărtarea de mamă

Încă din primii doi sau trei ani de viață, copilul trebuie să se simtă îndeajuns de securizat înăuntrul său pentru a se îndepărta de mama sa fără prea multe drame. Fără această capacitate, el refuză să adoarmă singur, urlă și rămâne cramponat de ea de îndată ce ea vrea să-l lase la creșă sau la școală. Copilul încearcă să o controleze, în detrimentul plăcerii pe care ar avea-o jucându-se singur și dezvoltându-și creativitatea. Un copil care se agață de mama lui de îndată ce se pune problema să o părăsească nu o iubește neapărat mai mult decât un altul care o lasă să plece fără să se agite, ci este doar mai angoasat. Și dacă mama hotărăște să-l țină lângă ea, aceasta îi amplifică anxietatea, deoarece îi confirmă ideea că lumea e primejdioasă. Micuțul devine din ce în ce mai dependent și mai greu de suportat. El își înmulțește capriciile și crizele de furie, acestea fiind modul său de a o face pe mamă deopotrivă dependentă de el.

Ruptura trebuie în egală măsură să fie asumată și acceptată în celălalt sens, când ești părinte cu copiii tăi.

Un exemplu frapant, când copilul a plecat de acasă și părinților — mamelor mai ales — le e greu deseori să depășească situația, este: ce vom face cu camera lui?

Să te desparți de copilul tău înseamnă să te desparți de un trecut încă apropiat. Rămâne doar refugiul lui, plin de amintiri. Atunci, ce e de făcut cu el? Să-l amenajezi? Să-l păstrezi? Să-l transformi? Există greșeli care nu trebuie în nici un caz făcute.

În primul rând trebuie evitate atitudinile extreme. De exemplu, cea care constă, după plecarea copilului, în a nu te atinge de nimic din camera lui, lăsând toate lucrurile așa cum sunt, ca și cum ar fi vorba de un sanctuar. Sau, invers, cea care urmărește să facă să dispară foarte rapid orice urmă a ceea ce a fost refugiul adolescentului.

Cea dintâi arată că părinții nu acceptă faptul că copilul lor a crescut și a devenit un adult. Camera „neatinsă" este atunci ca un reproș față de cel care a îndrăznit să plece. Cea de-a doua nu e nici ea mai bună, fiindcă în cursul lunilor care urmează plecării sale, pentru un tânăr e important să știe că ușa nu s-a închis ermetic în spatele său, că odaia lui îl poate primi oricând „în caz că". El știe în acest fel că locuința sa din copilărie îi rămâne deschisă, că poate, dacă e nevoie, să se întoarcă.

Între aceste două exemple, elementele economice își au evident rolul lor. Un cuplu care locuiește într-un apartament de 30 de m^2 cu doi copii este mai nerăbdător să recupereze spațiul decât unul care are o casă mare. Dar dacă separația părinți-copii s-a putut discuta în prealabil, dacă fiecare a avut ocazia să-și împărtășească emoțiile, părinții vor ști intuitiv să adopte o atitudine corectă față de copiii lor plecați.

Și atunci când acest lucru este posibil, poate că trebuie să ne amintim de plăcerea cu care, adulți fiind, ne apucăm uneori să visăm cinci minute în acest spațiu care a fost camera noastră, unde dăinuiesc câteva ultime vestigii ale adolescenței noastre.

Capitolul 2

Gestionarea șocului

1. Luați forța atomică a ciupercii de la Hiroshima și imaginați-vă că vă explodează înăuntrul inimii;

2. Luați o femeie de patruzeci de ani cu chipul lui Diane Spencer, cu umerii lui Stéphanie de Monaco, cu I.Q.-ul unei moluște hidrocefale și cu stringul lui Paris Hilton;

3. Luați un stângaci care, pentru a-și alunga plictiseala, e cu mintea aiurea;

4. Luați o animatoare de televiziune diurnă, actriță de comedie nocturnă, care pleacă la o filmare pentru o lună în pampas. Pampasul e departe, foarte departe de casă...

Bine, cred că înțelegeți fără alte explicații genul de situație ieșită dintr-un vodevil jalnic care se poate naște din aceste ingrediente. Doar că, odată înșirate componentele de bază ale cocteilului, pe cât de banale, pe atât de eterne — femeia, soțul nestatornic, amanta, triumviratul-cult al pieselor de teatru bulevardier își are limitele sale: realitatea! Care e mai puțin nostimă de trăit decât de jucat.

* * *

Să ne imaginăm. E ora 13,45 în sâmbăta aceasta când soțul meu cu care m-am cununat în fața Domnului și a Bărbaților (da, e o șmecherie veche pe care o vehiculez, cred în Dumnezeu, mă rog, merg la biserică, tot tacâmul, înțelegeți, nu știam încă în clipa aceea că toate mătăniile, vecerniile, slujbele, rugăciunile mă vor ajuta atâta) mă anunță că mă părăsește.

Mai exact, Domnul și Stăpânul meu începe un curs magistral de despărțire, așezat exact în fața mea pe canapeaua pe care tocmai i-o făcusem cadou. În exact două ore, în general afli atunci, pe rând stupefiată, înjunghiată, pulverizată, atomizată, devastată, ruinată, carbonizată că ești „urâtă, frigidă", că ai „o mutră de matracucă, un corp respingător și monstruos", că ești „atât de dezgustătoare, încât singura soluție care îi mai rămâne unui bărbat cinstit e să colecționeze aventuri și prietene".

După cum se vede, asta permite în același timp să știi că nu ești făcută pentru sex și că ești frigidă (a, da?) de zece, douăzeci sau treizeci de ani, de la caz la caz, și, opțional, că ai fost încornorată (doar la cele de peste șaptezeci și cinci de ani li se spune așa: încornorată) în tot acest timp. Cine spune că viața nu e frumoasă?

* * *

Stați, toate astea nu sunt decât un dulce aperitiv, fiindcă apoi ți se fac cele mai amare reproșuri: insuportabilă, caracter de rahat, țipete, plânsete, scene, crize de gelozie, isterie galopantă, violență (aici mă revolt cu puterile care mi-au mai rămas). Și apoi, lovitura de grație; e o

treabă frumoasă, bine făcută, totul pregătit cum trebuie cu „mămica", cam asta-i ce am găsit mai rău ca termen pentru amanta lui.

Acum, pentru atâția ani de coșmar petrecuți suportându-mă, pentru tot acest timp în care, îți explică el, nu avusese nici un fel de existență (și totuși ți se pare că matahala asta respiră) cu putință alături de tine, nici familială, nici socială (nu-mi spune că m-am măritat cu un cadru strălucit, cred doar că trăiesc cu un șomer căruia îi expiră drepturile de plată), când erai un zid insurmontabil care îl despărțea de prietenii (prietenele) săi (sale) (visez!), când nu avusese parte de vacanțele la care visa, de mașina și barca pe care și le dorea sau de apartamentul care îi plăcea..., trebuia să plătești. Pe scurt, prin această litanie abundent comentată, el vrea în general să-ți spună un singur adevăr, viitorul tău fost-Bărbat, pe care ți-l servește la urmă: „Nu te iubesc, nu te-am iubit niciodată."

Iată. Gata, totul s-a terminat, mai bine zis, am dat cărțile pe față.

* * *

Deci, ca pedeapsă pentru această viață în întregime distrusă de tine și pentru a-ți arăta lipsa lui de dragoste, iată la ce trebuie să subscrii: să-ți lași Bărbatul liber să facă drumuri du-te vino între domiciliul conjugal și Prietena lui, pe care o vom numi Suzette (se potrivește, Suzette, pentru genul ăsta de femeie). Și apoi, cireașa de pe tortul grețos, el poate adăuga o grămadă de interdicții.

Interdicție, de exemplu, de a te smiorcăi, de a recrimina, de a te plânge. Interdicție de a-i interzice soțului

tău să trăiască ceea ce voia, când voia, cum voia, cu cine voia, interdicție de a critica ansamblul deciziilor pe care le luase și care aveau de acum înainte să-i guverneze existența... deci și pe a ta. Interdicție de a emite vreo judecată despre Suzette care se invita în viața voastră, luându-ți soțul, și intimitatea.

Auzind toate acestea, îți spui că un viol trebuie să fie cam de același fel ca violența devastatoare pe care trebuie să o suporți. Psihanalistul meu va califica peste câteva zile această atitudine drept „criminală" (nu eu am spus-o, ci Domnul Psi).

Efect de duș rece la șale? Dumneavoastră ați spus-o. Bineînțeles, o să îi vezi în doi, în mai mulți (cu copiii), plecând, venind, întorcându-se de la cumpărături, de la restaurant, de la cinema, weekendurile la mare cu barca... Toate astea, fără tine...

* * *

Dar la ora 16,10, în sâmbăta aceea, încă nu știam că poți trăi toate acestea, fără să o iei cu totul razna (deși...). Este... o lecție implacabilă de supraculpabilizare, un fel de suferință sadică amestecată cu cinism perfid. Există variații și mai elaborate. Domnul și Stăpânul poate să mai adauge ceva: fiind incapabil să aibă un copil sau mai mulți, această sterilitate invalidantă (prea simpatică figura cu invaliditatea, în caz că nu ai avea deja destul de suferit), îl făcuse să se arunce — și e de înțeles (!) — în brațele unei femei minunate, care, ea una, nu avusese probleme să se reproducă. O femeie cuminte, blândă, iubitoare, liniștită, de la care nu auzi țipete, reproșuri, regrete, remușcări sau ranchiune, frumoasă, senzuală, disponibilă zi și noapte pentru dragoste.

Ce mai, după obezitate, slujbă, sterilitate, vârstă (43 de ani, „expirată", prea bătrână!), călătoriile făcute singur și ieșirile de celibatar în oraș până în zori trebuiau să fie plătite scump: afară! Ei, da, trebuie să-mi strâng lucrurile într-o valijoară, în mare viteză, să-mi iau tălpășița și să-i înapoiez cheile!

* * *

Să ne întoarcem însă la mine.

E ora 17, în mai puțin de patru ore joc într-o comedie plină de zel: *Les Amazones*. Cine ar putea înțelege, în seara aceasta, că viața mea e distrusă? Nimeni.

Fiindcă sunt literalmente făcută bucăți. Îmi amintesc că, la începutul discuției, stăteam dreaptă, picior peste picior, la marginea canapelei pe care tocmai i-o făcusem cadou Alesului inimii mele! N-o să-mi revin niciodată de pe urma faptului că i-am dăruit 10 000 de euro pe canapea pentru ca el să fie mângâiat pe ea! Te apucă pandaliile numai când te gândești. În plus, te simți umilit. Din acea după-amiază funestă, am în gură un gust amar ca după o folie întreagă de barbiturice, mă simt grea ca un sac de ghips, îndur povara pe amigdale a unui pumn de pietriș care îmi astupă deopotrivă respirația și corzile vocale. De fapt, voi rămâne fără voce peste nouă săptămâni.

* * *

Gustul abandonului, al trădării (sunt rănită, vexată), al urii, al dezgustului, gustul anticipat al morții, la care

m-am gândit de atunci de nenumărate ori. Mi-a trecut prin cap să-mi pun capăt zilelor. Să-i ucid chiar, pe amândoi, unul câte unul.

Ca orice femeie aflată în situația aceasta, mi-am imaginat o groază de variante cumplite:

1. Să reacționez cu lovituri de secure. Nu-i rău, frumoasă crimă, de reținut;

2. Pe stradă, cu un revolver în mână. Două gloanțe în dovleac, două în burdihan. Răzbunarea perfectă.

3. Cu pumnalul, ca un porc înjunghiat, o găină fără cap. Violent, brutal, treabă de mitocan, dar eficientă;

4. Marea figură clasică, să dau foc și să mă delectez cu spectacolul flăcărilor;

5. Să pun o încărcătură explozivă puternică sub iaht (tot proprietatea mea, până la urmă) și să asist la frumosul foc de artificii într-o duminică. Bum! Bucăți de mâini și picioare pe tot litoralul...

Titluri în ziare neliniștitoare: „Moartea suspectă, tragică și prematură, a unui cuplu nelegitim..." Tot ce poate fi mai distins. S-ar descoperi de ce am premeditat totul și aș fi iertată; s-ar pleda actul smintit al unei femei disperate, silită să recurgă la crimă de cele văzute și îndurate. S-ar aduce argumentele-model ale crimei pasionale. Aș ajunge *pasionaria* tuturor încornoraților, abandonaților, înșelaților, părăsiților, alungaților. Aș fi ridicată la rangul de idol, aș fi acoperită de lauri, s-ar înălța statui cu efigia mea. Datorită acestui act de purificare a rasei de scorpii și de stricate, toate femeile — cinstite — m-ar adora. Ce fericire!

Cred că elaborarea acestor fantasme de crime, una mai macabră decât cealaltă, mi-a ocupat 100% din timp în primele patru luni după despărțire, apoi 80% înainte de a urca din nou la 120% când a intervenit și culpabilitatea. Un calvar? Un infern? Mult mai rău. Rațiunea mi-a părăsit complet cutia craniană. Nu mănânc. Nu dorm. Suntem la sfârșitul lui iunie, s-au încheiat cinci săptămâni de când trăiesc în stradă, practic tot timpul, cu excepția celor două ore de teatru care mă repun pe picioare, plus dușul pe care îl fac lângă loja mea și lenjeria pe care o bag la spălat în mașină. Nu mai sunt aceeași.

* * *

Trebuie știut că, de când am fost aruncată din Casa Mea, după zilele petrecute pe bancă și la bistrou, trăiesc într-o cameră de serviciu. E pe rue Vieille-du-Temple, în subînchiriere, la negru, într-o clădire ce amenință să se năruie de la o zi la alta. În afară de teatru, vegetez. Îmi petrec nopțile privind fix pe fereastră fundătura du Trésor. Nu am televizor, nici frigider, nici radio, nu am cu ce să mă spăl, nici măcar pe față, toaleta e pe palierul etajului trei, în timp ce eu locuiesc la al cincilea, și o temperatură exterioară care urcă la 38 apoi la 40 de grade la mine și la 45 la mansardă. E de nesuportat? Nici măcar, fiindcă nu mai simt nimic, nu mai văd nimic, nu mai aud nimic. Nimic nu mă mai afectează, nu mă sperie, nu-mi face rău, nici nu mă face să râd. Nimic nu mă mai atinge, sunt altundeva.

O gigantică aversă de lacrimi șiroiește peste viața mea. Plâng zi și noapte. După existența mea, după trecutul meu mort. Asta e, totul e mort, suntem a doua zi după bomba atomică. Lucrurile în care credeam, cel pe care îl iubeam, referințele, reperele, luptele, victoriile mele... sunt distruse. Nu pot, nu vreau s-o cred. În mintea mea, cer, iarăși și

iarăși, explicații, care sfârșesc noapte de noapte prin crize înspăimântătoare, prin scene de o violență insuportabilă. De ce n-am reușit să ne comportăm ca Bertrand Cantat și Marie Trintignant, încă mă mai întreb!

Zilele și nopțile acestea pe care le-am petrecut sfâșiindu-ne reciproc apar fiindcă, într-o spirală infernală, dar clasică, vreau de fiecare dată să cunosc mai multe detalii și despre motivele pentru care am ajuns unde am ajuns. Țipetele mele, vehemența mea, chiar demența mea îl fac să se rușineze. Urlu că îl iubesc și el îmi răspunde imperturbabil că s-a terminat.

Când lucrurile merg și mai puțin bine, ca să nu mă sinucid în cămăruța mea, ies din nou să-mi petrec noaptea pe stradă. Sunt și martori, dintre care unul căruia i-am devenit și i-am rămas apropiată. E un fel de puștiulică, clădit ca un jucător de rugbi, venit din capătul Asiei, dar francez de origine, cu păr negru căzându-i peste frunte și cu ochi mari de culoarea apei de mare care îi taie oblic fața. Pălăvrăgim, dar eu nu încetez să bocesc. Nu mai văd pe nimeni și nimic, păsările au încetat să mai cânte, cinematografele să-și difuzeze comediile de vară, fetele să existe — am împușcat mental ansamblul rasei feminine — și bărbații să-mi placă. Plâng. Ziua, noaptea. Alb, negru. Prezență, absență... Nu mai există nici un contrast al vieții, nimic din ceea ce îi dă forța și o face să iasă în evidență nu mă mai interesează.

* * *

Încetul cu încetul totuși, cel căruia îi vom spune Émile mă va învăța din nou să vorbesc, să beau o cafea caldă, să mestec normal, ca să mă realimentez și să mă

rehidratez, deoarece vara se anunță încă o dată caniculară. Îmi spune că își parchează motocicleta aici, chiar aici, proptită de banca pe care mă prăbușesc, mult prea epuizată în cea mai mare parte a timpului ca să mă împleticesc până la camera mea de serviciu de la etajul cinci. Într-o noapte, se așază lângă mine, mă întreabă dacă am un telefon celular și îi dau numărul meu: „O să comunicăm prin mesaje vocale și SMS-uri", și o să-mi arate ce face. Ce face? „Păi, da, fac scurt-metraje", îmi explică el. „Aha, bine", îi răspund, zicându-mi: „Nu se poate, încă unul care o să-mi vorbească de slujbă, de meandrele sale existențiale, de rețelele și de contactele lui. Îndură-te, Doamne!" Aș vrea ca Émile, ca și ceilalți, să mă lase să crăp, nu poți muri în liniște în țara asta? Émile nu vede că vreau să mor, că o să mor? Ba da, de fapt. Mai mult chiar, nu vede decât asta. Și mai mult, e atât de tânăr, vine de atât de departe, încât habar nu are cine sunt, ce fac, de ce am eșuat pe banca asta de la numărul 47 de pe rue Vieille-du-Temple. Așa că, se ocupă de mine... cu adevărat.

Mă gândesc din nou la rolul lui Juliette Binoche din *Bleu*, al lui Krzysztof Kieslowski, cel al unei femei tinere care pierde totul, soț, copii, într-un accident de mașină. Brutalitate și violență comune cu cele pe care le suport. Aceeași melodie a nefericirii pune stăpânire pe mine. Ce te faci când nu mai ai nimic? Nimic. Nu mai ești nimic, asta-i tot. Nu mai vrei nimic. Și apoi, ce ni se întâmplă? Nimic. Rumegăm, repetăm întruna aceleași lucruri. Și eu mă înfund, puțin câte puțin, într-o nebunie deloc blândă.

Bineînțeles, mă gândesc fără încetare să ucid, dar, în primul rând, mă întreb de ce „asta mi se întâmplă toc-

mai mie". Ce am ratat în viața mea conjugală ca să ajung la un asemenea dezastru? O întrebare. Întrebarea. O mie de răspunsuri. O mie de închipuiri.

* * *

Nu mi-am mai luat răgazul de a-mi privi, de a-mi asculta soțul. Nu mi-am mai luat răgazul de a-l surprinde, de a-l răscoli, de a-l iubi, de a fi soția și amanta lui, totul al lui, acoperișul lui, regina lui, vrăjitoarea lui. Nu mi-am mai băgat nasul în gulerul cămășii sale, nu i-am mai lins degetele pe care și le tăia când meșterea câte ceva, nu am mai suportat concertele lui Hamad Djamal, nu am mai pus întrebări despre anxietatea cronică a colegilor săi, despre sănătatea copiilor lor, nu am mai spălat geamurile din camera de zi, nu am mai scos părul adunat în scurgerea băii... Nu am mai cumpărat deloc Simone Pérèle, Chantelle, Folies d'Élodie, Princesse Tam-Tam, Aubade, toate desuurile acelea după care bărbații sunt înnebuniți.

O femeie care nu mai e seducătoare — are dreptate — și vine acasă frântă după slujbă, cu libidoul în bernă, mai este oare o femeie? Când raporturile sexuale au loc în mod foarte episodic, în dinți de ferăstrău, fără prea mare efuziune pasională, nu ești în drept să-ți părăsești jumătatea pe o bancă din rue Vieille-du-Temple? Când ceva nu mai merge, îl schimbi, o etică de viață valabilă pentru mașina de spălat vase și pentru soție. Bună de dus la cimitirul elefanților, sunt aruncată deoparte fiindcă am ajuns *out of order*.

De ce să-mi pun o grămadă de întrebări existențiale, când de fapt realizez repede — în fine, așa cred — că totul se rezumă la fraza „nu te regulezi, nu capeți ciocolată!", adică *grosso modo* „fără libido, nu există viață în doi"? Bine. Era suficient să sintetizezi problema, să înțelegi că un bărbat rămâne bărbat chiar dacă — și mai ales (?) — e un soț, și să-mi pun iar tanga, să îl las să mă răstoarne pe aragaz și să mă trezească de trei ori pe noapte. Rețetele nu sunt totuși complicate.

* * *

Și apoi, dacă memoria nu mă înșală, îmi plăcea la nebunie să fac dragoste înainte. Înainte? Când? De ce dorința dispare? Și dacă, la rândul meu, aș avea tot atâtea ranchiune? Și dacă, la rândul meu, m-aș hotărî să sar pârleazul și să mă culc cu tot Parisul ca să mă asigur că mai sunt încă în stare și, înainte de toate, ca să capăt și să dau plăcere din belșug? Nu am agenda lui Clara Morgan, dar ar trebui să mă pot descurca, dat fiind că am avut întotdeauna nu puține „conexiuni" la barou, avocații ăștia de patruzeci de ani care se îmbată pe treptele Palatului de Justiție la cinci după-amiaza, își petrec weekendurile la Arcachon, pufăie havane groase și își înfășoară șoldurile căzute, dar șic, în cașmir gros. Iată drogul meu.

Păi, da, fiecare cu al lui, drogul meu e Philippe Seguin, versiunea curtea cu juri. Avocații mă fac să mă încing, nu știu de ce. Și așa e dintotdeauna. Deci mă întorc la asta? Dar nu, mă dau mare când de fapt sunt prea fragilă ca să schimb puținele obiceiuri care mi-au mai rămas. Și apoi încerc, totuși. Și constat că farmecul meu încă mai operează. Deci mi s-a luat totul, cu excepția esențialului, pot încă să mă dedau plăcerii când și dacă vreau. Cred că am salvat esențialul.

* * *

Știind acum că nu sunt întru totul inertă, de ce nu renunț să mă cramponez?

Fiindcă sunt cumva atât de masochistă, încât aș prefera mai degrabă ca el să-mi înșire toate detaliile noii sale vieți, decât să nu-l mai văd deloc? Fiindcă e o prostie, dar e adevărat, l-aș mai iubi încă? Fiindcă el ar fi heroina mea, drogul meu forte, fiindcă aș fi dependentă, iar el, ca o otravă, ar infiltra cele mai rele idei în mine de fiecare dată când ne vedem, pentru ca apoi să se întoarcă acasă la el, la ei (la mine!), sigur fiindcă îmi merge și mai rău? Iată toate lucrurile pe care mi le-am spus și care nu sunt neapărat false.

Și dacă aș avea de fapt nevoie de un sadic pentru a-mi flata nevrozele masochiste? Ce rol joacă nevroza mea de abandon în toate acestea? Și dacă cumva nu aș reuși să mă desprind de el, fiindcă gândul de a mă pomeni — pe viață — singură mi-e într-atât de insuportabil, de odios, încât aș prefera să trăiesc mai curând cu un călău decât cu nimeni?

În realitate, sunt bolnavă de o formă deosebit de feroce a sindromului Stockholm. Care va mai dura ceva timp fiindcă ne vedem... și apoi nu ne mai vedem. Ne vorbim, apoi nu ne mai vorbim. Ne batem, ne împăcăm. Și totul începe din nou. Cu aceleași reproșuri, aceleași grozăvii aruncate în față și cu aceeași pedeapsă de durere, suferință, singurătate, neînțelegere. Suntem niște surzi și niște muți. Atâtea țipete și lacrimi pentru ca — în ultimă instanță — să nu ajungem la nici o comunicare, e o adevărată performanță, nu-i așa?

Nu, aveți dreptate, suntem, de fapt, sute de mii care ne comportăm așa în acest gen de situație. Un comportament nu neapărat liniștitor, dar împărtășit de atâtea persoane, încât am sfârșit prin a găsi niște urechi înțelegătoare, fără pasiune, fără meschinărie sau judecăți pripite, capabile să emită comentarii de bun-simț despre faptele și gesturile mele și despre cele ale Bărbatului Vieții Mele. Pentru toți cei care mi-au adus aceste începuturi de reconfortare și, apoi, de încredere, stimă, curaj, demnitate, confort moral, lupt eu de acum înainte. Lupt și pentru mine, pentru fostul meu iubit chiar, fiindcă de ce să nu ne gândim că într-o bună zi am putea deveni prieteni... chiar dacă îmi rămân două oceane de băut până să ajung la asta.

* * *

În fiecare zi dată de Dumnezeu, Émile, care locuiește din ce în ce mai mult la mine, și chiar puțin cu mine, mă ajută să înțeleg că a te despărți nu înseamnă — obligatoriu — eșecul unei vieți întregi, ci poate exprima o trecere spre „ceva" diferit. Chiar dacă ideea mi se pare nebuloasă, prea nouă chiar, îl ascult. Cu atât mai mult cu cât e vremea să mă ocup de mine și numai de mine, cu atât mai mult, cu cât poate fi iubită și o bătrână de patruzeci de ani cu sânii lăsați și cu burta în acordeon... și cu atât mai mult, cu cât acest portret nici măcar nu e adevărat.

* * *

În aceeași perioadă, încep o muncă de selecție în agenda mea, ștergându-i cu o linie roșie pe cei și pe cele care mi-au șoptit la ureche ce ar trebui să îi fac Bărbatului Vieții Mele, gândindu-se adesea la propriile lor necazuri,

experiențe sau „foști". Fiindcă am auzit totul despre ei... și întru câtva despre el, ca rezumat al tuturor masculilor!

— Părăsește-l și jumulește-l pe ticălosul ăsta!

— N-a fost niciodată atrăgător, nu știa să vorbească, nu are nici o avere, nu e deloc interesant... De ce te agăți de el?

— Oricum, nu era un Apolo!

— Ești sigură că era om de știință, băiatul ăsta?

— Nu mai ești cu el, ce bine!

— Se zice că gagica lui e bine făcută, înseamnă că plătește ca să i-o tragă; ai grijă, că o să te aducă în sapă de lemn!

— Pentru mine, un tip care-și roade unghiile, care se scobește în nas, care se scarpină în cap, e clar că e bolnav mintal, ba chiar pervers polimorf!

— Ai un avocat bun? Faci constatare de adulter, cu grefier, tot tacâmul, o să plătească scump!

— Sonia, ești chioară, până și la mine s-a dat (asta din partea unei foarte bune foste prietene!)

— Ieși în oraș tot atât de mult ca el, trebuie să știe că te distrezi, că ți-o tragi mai bine fără el și chiar mai bine decât cu el...

— Fă pe femeia misterioasă, sclipitoare și semeață, o să-ți pice imediat în brațe!

Ați înțeles: am avut dreptul la grămada obișnuită de poncife fumate despre încornorare, despre divorț și meandrele lui perfide. Dar eu, basta! Am preferat să mă descotorosesc de puzderia asta de păsări rău prevestitoare. A fost un lucru bun din moment ce mi-e mai bine.

Deci, dragul meu Coach, când o să mă pot gândi cu adevărat la acel „după" Alesul inimii mele, fără ca totuși să mă simt în doliu, „gătită" cu suferința mea ca o văduvă siciliană? Și, mai ales, când culpabilitatea legată de acest cuplu naufragiat va amuți în mine?

Dragul meu Coach

Despărțire: ziua când m-am hotărât

Rod al unei lungi evoluții sau al unei revelații fulgerătoare, opțiunea de a pleca apare mai întâi pentru sine. Dar după sentimentul de ușurare se ivește în general culpabilitatea.

Îmi amintesc foarte bine de momentul exact când cea mai bună prietenă a mea italiană, Francesca, mi-a spus: „E ultima vară pe care o petrec cu Luigi." Eram amândouă în piscina unei case pe care o închiriaserăm la Toscana. Copiii se jucau înăuntru. Am privit-o stupefiat: „Dar ce s-a întâmplat?" Nu a știut ce să-mi răspundă. Nu se întâmplase nimic nou.

La trei ani după acest episod, Francesca tot nu poate explica evoluția certitudinii care i se impusese în câteva secunde. Atunci, ea simțise o liniște mare cuprinzând-o, ca și cum ceva se deblocase în profunzime și o împiedica de acum înainte să mai revină asupra deciziei.

Ca și Francesca, mulți sunt cei sau cele care vorbesc despre o decizie care pare să li se fi impus, forțând domol barierele refuzului și ale resemnării. Există intuiții care nu înșală. E greu să exprimi în cuvinte aceste evidențe, dar numitorul comun al celor care trec prin experiența respectivă e sentimentul că nu vor mai putea face cale întoarsă. Poate fi vorba despre un amănunt care capătă brutal sens, provocând o punere în discuție radicală a relației.

Indiferent că decizia de a te despărți apare ca urmare a unei revelații fulgurante sau că e rezultatul unei lungi evoluții inconștiente, ea implică întotdeauna o insatisfacție sau o suferință îndelung negată. Ea nu este decât rareori rodul unui capriciu. Într-adevăr, aceste decizii brutale nu pot fi calificate drept impulsuri nechibzuite. Sentimentul de irevocabil este în sine dovada că unul dintre parteneri și-a atins pragul de toleranță. Din acel moment, o simplă frază poate confirma ceea ce știai fără să îndrăznești să o recunoști.

Astfel, Patrick, 44 de ani, care își citează, amar, fosta soție: „Pentru concediul nostru, Patrick iar a închiriat o rulotă dezgustătoare!" Aceste cuvinte, aruncate într-o conversație oarecare, l-au făcut să-și dea seama de cât de mult îl disprețuia ea. „A spus asta liniștită, de față cu prietenii noștri, ca și cum ar fi fost lucrul cel mai natural de pe lume. N-am spus nimic, dar am știut că paharul se umplusе și că nu aș putea suporta mai mult. Ne-am despărțit după șase luni. Nu sunt sigur că a înțeles ce îi reproșam." Și s-ar putea cita nenumărate mici fraze de acest fel care, într-o bună zi, își ating ținta!

După sentimentul de ușurare rezultat în urma luării deciziei, apare negreșit cortegiul de îndoieli, de temeri și tentația retractării. Certitudinile se clatină și temerile vechi — pierdere și abandon — revin la suprafață. Începe atunci „tocmeala" cu sine, în care devii avocatul diavolului, a partenerului tău și a relației cu acesta din urmă.

Accesele de culpabilitate și de determinare se succed în mod ciclic, chiar zilnic. Cine nu a trăit diminețile acelea când te trezești spunându-ți: „În seara asta, îi spun totul și plec", dar fără să facă nimic seara, fiindcă e obosit după o zi de muncă. Toate bunele intenții au dispărut și îți spui: „Bun, n-am curaj, o s-o fac mâine!" Inima își are rațiunile ei, ca și rațiunea...

Fiindcă chiar dacă, în adâncul tău, ești convins de decizia pe care ai luat-o, perspectiva unui divorț sau a unei despărțiri atrage după sine o profundă punere în discuție, un sentiment de eșec mai mult sau mai puțin dificil de asumat.

Deși există factori comuni bărbaților și femeilor care duc la opțiunea despărțirii, procesul care duce la aceasta este totuși diferit. Fără a cădea în generalități, constatăm că ceea ce le determină în cea mai mare parte pe femei să plece este frustrarea afectivă și căutarea unei identități, în timp ce bărbații insistă mai mult pe o viață de zi cu zi apăsătoare, resimțită ca o detenție, în care conștiința acută a timpului care trece îi îndeamnă să pornească în căutarea a ceva nou. Cel mai adesea, spre deosebire de femei, ei nu pleacă singuri, ci pentru și cu cineva. Teama de rutină, de lipsa de bucurie, de surpriză în viață etc.: bilanțul îi înfioară uneori și îi face să-și spună: „Nu se poate să o mai duc așa, viața e prea scurtă."

Aceste rupturi sunt, de fapt, un mod de a începe o cursă împotriva timpului.

Dar deși bărbații mărturisesc deseori că pleacă pentru altă femeie, nu trebuie uitat că disponibilitatea pe care au manifestat-o pentru a o întâlni pe aceasta se naște, în primul rând, din insatisfacția relației cu partenera. Disfuncția cuplului e cea care face posibilă întâlnirea. Chiar dacă, oficial, pleci pentru altcineva, în realitate pleci pentru tine, fiindcă nu mai vrei să trăiești o relație nesatisfăcătoare sau mediocră.

Celălalt devine atunci un catalizator care permite demararea procesului de despărțire. Atenție deci la amăgeli. Dacă plecăm pentru un altul (o alta) fără să fi înțeles ce anume a dus prima noastră relație la eșec, ne expunem repetiției unor scheme negative și înfruntăm riscul de a ne pune noul partener în poziția salvatorului.

Francesca a pus capăt celor cinci ani de căsnicie practic de pe o zi pe alta, la o lună după ce l-a întâlnit pe Lucas, pe care îl consideră astăzi un „bărbat-trambulină". „Am făcut greșeala de a mă repezi într-o nouă relație fără să fi făcut inventarul a ceea ce lăsam în urma mea. Rezultatul a fost că povestea mea a durat șase luni și m-am prăbușit cu două dolii de realizat în loc de unul. Am divorțat acum doi ani și am început o analiză pentru a încerca să înțeleg ce s-a întâmplat. Când sunt întrebată dacă mi-aș reface cândva viața, răspund că o refac zi de zi, ocupându-mă de mine, «recuperându-mă»."

Regăsirea integrității psihice și emoționale, răgazul de a te întreba despre opțiunile de viață, stabilirea adevăratelor așteptări și dorințe ar trebui să însoțească orice decizie de ruptură. Pentru ca aceasta să devină o trambulină, e indispensabil ca ea să fie acompaniată de o adevărată examinare a propriei tale persoane. Orice efort profitabil pentru sine începe prin acceptarea părții tale de răspundere în eșecul unei relații, ceea ce te eliberează tocmai de sentimentul de ratare.

La câțiva ani după divorț, Francesca și-a regăsit încrederea în sine. „Lucas mă fragilizase, mă infantilizase. Recunosc că să îl las să hotărască totul era confortabil. A trebuit să o iau de la capăt, ca un copil care își părăsește coconul familial. Dacă ar fi să o fac din nou, aș face-o, dar mult mai repede."

Ruptura aceasta, oricât de dureroasă ar fi ea, se poate înscrie într-un proces de împlinire personală numai atunci când decizia de a divorța e trăită nu ca o precipitare a unui proces, ci ca o pasarelă pentru o întoarcere spre sine.

Indiferent că e voluntară — o viață ajunsă insuportabilă sau doar monotonă — ori accidentală, ruptura este în primul rând o pierdere a reperelor, o sfâșiere, o suferință. E o parte din sine pe care o părăsești, niște obiceiuri și un anturaj pe care trebuie să le re-creezi. Unui univers îmblânzit și securizant îi urmează acela, neliniștitor, al necunoscutului, în care totul trebuie luat de la capăt.

Deoarece „a tăia cordonul" înseamnă deopotrivă a-ți da șansa de a te regăsi și de a te împlini. După durerea pierderii se profilează speranța unui viitor mai bun. Unele rupturi se dovedesc a fi singurele noastre mijloace de a merge înainte, chiar dacă provoacă durere și teamă. Sprijinul celor apropiați sau al unui specialist se dovedește deseori indispensabil, însă curajul și voința de a trece peste această încercare le găsim în primul rând în noi înșine.

Fiecare vârstă cu ruptura ei

Nu divorțezi la 25 de ani la fel ca la 60. Motivațiile și procesele care duc la divorț sunt fundamental diferite.

Între 20 și 30 de ani, te afli încă într-o fază de construcție personală în care frustrările sunt puțin tolerate. Din acest motiv ne dăm mai lesne dreptul de a ne reîn-

cepe viața în altă parte și altfel. Drept pentru care, despărțirea are deseori un iz de aventură.

În privința categoriei cuprinse între 30 și 50 de ani, copiii și viața materială cântăresc greu. Doar constatarea faptului că relația se rezumă la o sursă de frustrări și de insatisfacții fără vreo perspectivă de ameliorare poate învinge reticențele. Pleci fiindcă vrei să trăiești o viață care corespunde cu ceea ce ai devenit.

Pentru cei de peste 50 de ani, decizia divorțului se naște din certitudinea că acel cuplu a eșuat în construirea unei relații bazate pe autonomie, tandrețe și dialog. La vârsta aceasta, pleci cu adevărat pentru tine însuți, iar teama de singurătate e spulberată de refuzul de prelungire a comportamentelor de evitare, a conflictelor sau a maltratării afective.

Să rămâi pentru copii?

A-ți cruța copiii de suferințele divorțului poate fi considerat un sacrificiu sau un alibi elaborat de cuplul parental, pe care copiii îl vor plăti scump ulterior. Cum stau lucrurile cu adevărat? Dificultatea, când părinții rămân împreună realmente pentru copii, e că aceștia au o datorie prea mare față de părinții lor. O asemenea decizie creează copii sacrificați și culpabilizați. Totuși, această opțiune se poate dovedi profitabilă dacă este asumată pe deplin de părinți și clar enunțată. Când cuplul parental nu mai există, nimic nu îl împiedică să stabilească o relație de coparentalitate bazată pe stimă și încredere, cu condiția ca acest contract să îi lase fiecăruia spațiul său de libertate și, în eventualitatea unei rupturi dureroase, să nu existe decât un singur gând: neexprimarea ran-

chiunilor și stărilor sufletești față de fostul soț (soție) de față cu copiii și prezența reflexului, în caz de îndoială, de a te gândi la binele lor.

Deoarece, oricum, în momentele grele asemenea unui divorț, un copil are nevoie de ajutorul și de explicațiile părinților lui; el trebuie să simtă dragostea și protecția lor. Anumite vârste sunt deosebit de fragile: primele luni de viață, intervalul dintre 3 și 6 ani, precum și adolescența. Criza este atunci deseori mai greu de gestionat, deoarece în aceste perioade copilul are nevoie de repere stabile. Dar nu vă culpabilizați gândindu-vă că un copil de divorțați are mai multe eșecuri școlare sau că prezintă un risc mai mare de a ajunge delincvent, deoarece nu este așa, și e de preferat un divorț amiabil decât niște părinți care nu se mai iubesc, se plâng sau se ceartă cât e ziua de lungă.

Prin natura sa, copilul este egocentric și nu poate înțelege o situație decât în funcție de el însuși. El se va convinge, așadar, în chip pe deplin logic, că el este motivul eșecului cuplului. „E fiindcă vă certați des din cauza prostiilor pe care le făceam?" sau „Pleci fiindcă nu sunt cuminte?", poate să întrebe el cu glas tare sau să gândească în sinea lui. Chiar dacă această îngrijorare nu este exprimată, ea e reală și trebuie să ținești seama de ea. Trebuie să i se explice foarte clar că el nu are nici o vină pentru neînțelegerile voastre și că deci nu trebuie în nici un caz să se simtă răspunzător.

Nimic nu se schimbă și nici nu se va schimba, și amândoi îl iubiți la fel de mult: iată mesajul care trebuie să-i fie transmis. Copilul trebuie să se simtă iubit și protejat, să nu se îndoiască niciodată de locul pe care îl ocupă în inima voastră. Chiar dacă (și mai ales!) o nouă via-

ță se profilează deja la orizont (frați vitregi sau surori vitrege, ori un nou partener de viață pentru voi).

Copilul vostru are mare nevoie să-și exprime sentimentele, furia, suferința față de această situație pe care nu a ales-o, care îl face nefericit și în fața căreia e neputincios. Trebuie să-i înțelegeți și să-i acceptați crizele, îmbufnările, cuvintele dure sau tăcerile. Acceptându-i durerea îi oferiți posibilitatea de a o depăși. Nu o negați niciodată.

De îndată ce va fi înțeles despre ce e vorba, copilul vostru își va pune întrebări de ordin practic legate de universul lui obișnuit, pe care se teme să-l vadă răvășit: va trebui să ne mutăm? O să merg la aceeași școală și o să-mi păstrez prietenii? Unde o să mă duc de Crăciun? Trebuie să-i dați rapid răspunsuri precise pentru a nu-l lăsa pradă angoaselor. Explicați-i clar ce anume se va schimba. Nu uitați că un copil, cu cât e mai mic, cu atât amalgamează familia și casa, deoarece ea este unicul lui reper. Ideal ar fi deci, cel puțin în perioada de criză, ca el să-și poată păstra cât mai mult cu putință obiceiurile și locul unde își duce existența.

Capitolul 3

Cum să-ți regăsești reperele după o despărțire

Că vrem sau nu, există ziua de după. A doua zi. *The day after tomorrow*. Acest moment care vine după cel în care am fost luați de tsunamiul vieții noastre, când trebuie să măturăm, să aruncăm, să dăm afară. Moment greu de îndurat, dar care arată că trebuie să mergem mai departe.

Totul a explodat în viața mea în mai 2006. Și totuși, după o vară și o toamnă petrecute într-o stare de afazie totală la început, și apoi parțială, a trebuit să-mi reconstruiesc existența pornind de la mormanul de moloz care era viața mea. Credeam până atunci în valori pe cât de demodate, pe atât de reacționare (fostul meu bărbat *dixit*) precum fidelitatea, loialitatea (în consecință), dragostea și atașamentul indefectibile (la bine și la rău) față de partener și familie, împărtășirea celor mai frumoase și mai întunecate momente, întrajutorarea, sprjinul moral și fizic, iertarea, sfaturile, ascultarea, blândețea, tihna, înțelegerea, dialogul... Pe scurt, tot ce credeam cu naivitate că reprezintă cimentul unui cuplu, dincolo de îmbră-

țișări, pasiune, gustul fortifiant pentru sex din primii trei ani de viață comună.

Dar aceste idealuri au explodat în zbor. Brusc, în viața mea nu mai era nimeni care să împărtășească și să creadă în valorile mele. Mai rău, îndoială mai fundamentală, mă întrebam dacă nu mă înșelasem de la bun început, de când liberul meu arbitru îmi guvernează deciziile, în privința a ceea ce cred și încerc — brav mic soldat — să aplic în viața de zi cu zi. În orice caz, iată-mă singură în barca mea, cu acest frumos ansamblu de valori scorojite în bandulieră, vâslind și încercând să nu pierd din vedere ce sunt, ce vreau, ce valorez. Nu e deloc simplu, prin urmare, să continui să cred în mine și în ceva după un asemenea naufragiu pentru care vă amintesc că, la fel ca în orice despărțire, port jumătate din răspundere.

* * *

Așa că iată cum s-a organizat noul meu tabel de repere:

1. Să continui să ai încredere în celălalt, să vorbești despre tine și despre îndoielile tale Celei Mai Bune Prietene de mai multe ori pe zi sau pe săptămână;

2. Să continui să muncești pe rupte. Pentru a-ți dovedi că există bastioane care nu îți pot fi luate!

3. Să continui să te faci „foarte frumoasă" în fiecare zi, pentru ca tu să te placi mai întâi și apoi să le placi și celorlalți;

4. Să continui să ai calitățile recunoscute anterior de ceilalți: amabilitatea, corectitudinea, deschiderea de spirit, disponibilitatea, umorul...

5. Să crezi mai mult ca oricând în tine, fiindcă nu trebuie uitat niciodată că viața de adult este de fapt ucenicia singurătății, chiar și în doi;

6. Pentru prima oară în viață SĂ FIU EGOISTĂ, să mă gândesc la mine, să mă ajut fizic și să am o mare grijă de umila mea persoană;

7. Să nu mă plâng de ceea ce am pierdut pentru totdeauna, ci, mai degrabă, să mă gândesc la ce voi deveni, adică la ceea ce nu voi datora decât mie însămi. (Ăsta este marele drog, să faci ceva ca să existi; cea mai mare și mai frumoasă poveste de dragoste pe care am trăit-o suntem noi și noi înșine);

8. Să te vezi cu multă lume, cu oameni noi, necunoscuți până atunci, din toate mediile, din toate locurile, să mergi spre cei care nu au nimic sau nu mai au nimic. Pot să aduc mărturie că faptul de a vizita sărăcia și a-ți lua angajamentul de a o eradica te face să fii lucid, umil și pragmatic;

9. Să-ți refaci un interior confortabil în care să vrei să trăiești, să te întorci de la lucru, unde să vrei să-ți chemi prietenii și să organizezi mese la care să te distrezi la maximum;

10. Să nu vrei în nici un caz să-ți schimbi restul existenței sub pretextul că cuplul tău a explodat. Dimpotrivă, trebuie să continui să-ți trasezi ruta, nu să-ți refaci, ci să-ți continui viața.

* * *

Bun, ideile acestea nu sunt ușor de pus în practică, dar, credeți-mă, în ziua în care veți ateriza în noul vostru univers, cel în care sunteți deopotrivă stăpân și unic

țișări, pasiune, gustul fortifiant pentru sex din primii trei ani de viață comună.

Dar aceste idealuri au explodat în zbor. Brusc, în viața mea nu mai era nimeni care să împărtășească și să creadă în valorile mele. Mai rău, îndoială mai fundamentală, mă întrebam dacă nu mă înșelasem de la bun început, de când liberul meu arbitru îmi guvernează deciziile, în privința a ceea ce cred și încerc — brav mic soldat — să aplic în viața de zi cu zi. În orice caz, iată-mă singură în barca mea, cu acest frumos ansamblu de valori scorojite în bandulieră, vâslind și încercând să nu pierd din vedere ce sunt, ce vreau, ce valorez. Nu e deloc simplu, prin urmare, să continui să cred în mine și în ceva după un asemenea naufragiu pentru care vă amintesc că, la fel ca în orice despărțire, port jumătate din răspundere.

* * *

Așa că iată cum s-a organizat noul meu tabel de repere:

1. Să continui să ai încredere în celălalt, să vorbești despre tine și despre îndoielile tale Celei Mai Bune Prietene de mai multe ori pe zi sau pe săptămână;

2. Să continui să muncești pe rupte. Pentru a-ți dovedi că există bastioane care nu îți pot fi luate!

3. Să continui să te faci „foarte frumoasă" în fiecare zi, pentru ca tu să te placi mai întâi și apoi să le placi și celorlalți;

4. Să continui să ai calitățile recunoscute anterior de ceilalți: amabilitatea, corectitudinea, deschiderea de spirit, disponibilitatea, umorul...

5. Să crezi mai mult ca oricând în tine, fiindcă nu trebuie uitat niciodată că viața de adult este de fapt ucenicia singurătății, chiar și în doi;

6. Pentru prima oară în viață SĂ FIU EGOISTĂ, să mă gândesc la mine, să mă ajut fizic și să am o mare grijă de umila mea persoană;

7. Să nu mă plâng de ceea ce am pierdut pentru totdeauna, ci, mai degrabă, să mă gândesc la ce voi deveni, adică la ceea ce nu voi datora decât mie însămi. (Asta este marele drog, să faci ceva ca să existi; cea mai mare și mai frumoasă poveste de dragoste pe care am trăit-o suntem noi și noi înșine);

8. Să te vezi cu multă lume, cu oameni noi, necunoscuți până atunci, din toate mediile, din toate locurile, să mergi spre cei care nu au nimic sau nu mai au nimic. Pot să aduc mărturie că faptul de a vizita sărăcia și a-ți lua angajamentul de a o eradica te face să fii lucid, umil și pragmatic;

9. Să-ți refaci un interior confortabil în care să vrei să trăiești, să te întorci de la lucru, unde să vrei să-ți chemi prietenii și să organizezi mese la care să te distrezi la maximum;

10. Să nu vrei în nici un caz să-ți schimbi restul existenței sub pretextul că cuplul tău a explodat. Dimpotrivă, trebuie să continui să-ți trasezi ruta, nu să-ți refaci, ci să-ți continui viața.

* * *

Bun, ideile acestea nu sunt ușor de pus în practică, dar, credeți-mă, în ziua în care veți ateriza în noul vostru univers, cel în care sunteți deopotrivă stăpân și unic

locuitor la bord, îți trebuie mult curaj ca să nu derapezi. Atunci dați-i drumul, scrieți-vă propriul vostru tabel de repere, de sfaturi de la care nu vă veți deroga de teamă să nu vă rătăciți pentru totdeauna.

Fiindcă, în definitiv, cui vreți fundamental să-i fiți fidel dacă nu vouă înșivă? Nu-i așa, dragul meu Coach?

Dragul meu Coach

Mulțumesc, Sonia, pentru aceste zece puncte indispensabile pentru a-ți regăsi reperele. Iată ceva care este *coaching* pur, deoarece, aplicat întocmai, ele nu pot fi decât o sursă de succes.

În realitate, dificultățile individuale pe care persoanele despărțite le întâlnesc vin din faptul că ele încearcă un sentiment de culpabilitate, sentiment accentuat atunci când la mijloc sunt și copii, precum și o pierdere a stimei de sine. La un mod general, ruptura este mai ușor de suportat pentru cel care ia decizia despărțirii.

Se constată în această privință că bărbații își refac cuplul mai ușor decât femeile, nu fiindcă au o mai bună capacitate de a o lua de la capăt, ci fiindcă au o teamă mai mare de singurătate. La aceasta se adaugă un aspect practic: când bărbatul cere custodia comună a copiilor, aceasta e bineînțeles fiindcă îi iubește, dar și pentru a demonstra că e capabil să o facă, însă destul de repede își dă seama că acest lucru prezintă multe constrângeri și dificultăți, de aceea se gândește că ar avea nevoie de o femeie pentru a izbuti.

Se mai constată că femeile urmează într-un număr mai mare o terapie decât bărbații. Înainte de ruptură, ele

vin împreună cu soțul; fiindcă îl cunosc bine, ele știu că va suferi. Apoi, ele au speranța secretă că el va continua terapia după divorț. Dar bărbatul nu acceptă nici despărțirea, nici terapia, care, din punctul lui de vedere, nu a folosit la nimic din moment ce nu a evitat ruptura. Femeia va fi deci aceea care va avea tendința de a o continua singură pentru a înțelege ce s-a întâmplat. Ea trăiește criza ca pe un prilej de a medita, de a privi retrospectiv. Îmi vine să spun că nu fiindcă urmezi o terapie o duci mai rău decât celălalt, ci mai curând dimpotrivă. Să vrei să urmezi o terapie înseamnă să fii deja pe drumul schimbării.

Un alt aspect e acela că pentru cuplurile cu copii divorțul e mai dificil. El îi silește pe foștii soți să-și disocieze viața conjugală de viața parentală, care constituiau până atunci două „vieți" complementare. Aceasta este una dintre marile dificultăți ale divorțului. În toate studiile de opinie, francezii pun în fruntea valorilor lor familia, filiația, deci voința de a se proteja pe viitor având copii. Putem vedea o dovadă a acestui fapt în interesul tot mai mare pentru genealogie și în importanța pe care a căpătat-o procrearea asistată medical. În schimb, conjugalitatea, faptul de a trăi în doi, nu are o valoare revendicată. Această contradicție este destul de surprinzătoare. Există realmente o creștere a numărului de căsătorii în Franța, dar, până în momentul de față, cifra divorțurilor nu scade totuși.

După o despărțire, o terapie se poate dovedi pertinentă. Oamenii au pur și simplu nevoie să vorbească și să dea un înțeles lucrurilor pe care le trăiesc. Aceasta oferă deseori ocazia de a-ți pune întrebări despre relațiile pe care le ai cu părinții și despre ce a fost viața lor conjuga-

lă. Divorțul poate fi un mijloc de a-ți pune întrebări și de a-ți regăsi niște repere, fiecare trebuind să reușească să-și înscrie povestea în cea a familiei. Problema este de a găsi un sens în continuitatea modelelor familiale care au fost transmise de părinți. Este ceea ce se numește o perspectivă transgenerațională.

Cu toate acestea, nu terapeutul este cel ce posedă toate cheile. Din această cauză, cu ocazia unei crize a cuplului sau după un divorț e tot atât de important să vorbești cu un tată sau cu o mamă, reconstituind o istorie familială. Sărbătorile de sfârșit de an sunt momente propice acestor discuții!

Capitolul 4

Poți deveni prieten cu fostul partener?

Amidmonex și Grosspanik sunt într-o barcă, Grosspanik cade în apă, și acolo rămâne... Amidmonex se repede la pistolul de semnalizare ca să trimită un SOS fostului său soț, care, ca un fost cavaler fidel, va fi întotdeauna gata să-i vină în ajutor, în timp ce Grosspanik se îneacă în oceanul nămolos al singurătății! Din păcate, viața este ceva mai puțin folclorică decât în acest episod inedit din Asterix la Foști!

La întrebarea pe care mi-am pus-o deseori: „Pot deveni într-o bună zi prietenă cu fostul meu soț?", răspund astăzi ferm: NU!

* * *

De ce? De ce aș vrea, sincer, să întrețin o relație superficială cu fostul meu amant?

De ce aș vrea să-i pun întrebări despre noua lui intimitate?

Nu vreau să știu dacă e îndrăgostit sau nu. Dacă o să aibă un copil sau nu. Dacă se mai gândește la mine și cum anume. Cred chiar că nu vreau să-l văd, să-i aud vocea. Mă tem uneori chiar să nu-l întâlnesc din întâmplare pe stradă, într-atât de mult îmi evocă, iar și iar, prea multe amintiri dureroase și amare.

Și apoi, întrebându-mă onest, cu o luciditate și o obiectivitate nou recuperate, ce aș vrea să cunosc sau să aflu despre prezentul sau chiar viitorul acestui fost? Nimic, fiindcă altfel el ar mai fi în viața mea, fiindcă altfel ar însemna că am reușit să ne depășim crizele, fiindcă altfel am mai fi și acum îndrăgostiți unul de celălalt.

Ceea ce nu este cazul. Dovadă e ultimul Crăciun pe care l-am petrecut singură cuc. La fel și Revelionul, când nu am primit nici măcar vreo urare. Și totuși nu te obligă la nimic să fii creștin în noaptea de Crăciun și să-i faci urări ființei cu care ai împărtășit atâtea! Mesajul pare limpede: nici el nu mai vrea să devină Amidsonex.

* * *

Poate că, de altfel, e nevoie de mult mai mult timp pentru a te gândi să devii prieten cu fostul soț? Este, oricum, întrebarea pe care i-o pun pe nepusă-masă celei mai bune prietene pe care o am, Delphine, arhitectă de meserie.

Care îmi povestește că a stat trei ani fără să fie în stare să aibă nici cel mai mic contact cu fostul ei soț. Fără sunet, fără imagine. Și apoi, într-o zi, telefonul sună, și la celălalt capăt al firului e el, care îi povestește amănunțit ultima lui legătură și sfârșitul ei prematur, fiindcă aceleași cauze au aceleași efecte, omul nereușind să-și facă

vreun examen personal între timp, ceea ce a condus la comiterea aceleiași greșeli. Și atunci, scumpa mea prietenă l-a ascultat, fără ură și patimă, fără spirit de răzbunare sau meschin, sfătuindu-l, calm, prudent, obiectiv. De la acest telefon, cei doi se văd din nou regulat, își fac bilanțul vieții, pe care nici unul nici celălalt nu și-au refăcut-o.

Auzind asta, rămân cu gura căscată. Eu, căreia psihanalistul i-a declarat recent: „Șansa dumneavoastră, în acest moment, și poate că pentru prima oară e o șansă, e că nu aveți copii cu fostul dumneavoastră soț, și deci nici un motiv pentru a-l revedea. Acest fapt e colacul dumneavoastră de salvare. Nici un motiv de a-l mai vedea. Niciodată."

De atunci, aplic literalmente sfaturile sale, cu care sunt de acord. Dar, dragul meu Coach, cum poți (dacă e de conceput?) să devii Amidsonex?

Dragul meu Coach

Bineînțeles că această întrebare este pertinentă: „Foștii noștri parteneri ne pot deveni prieteni?"

În realitate, indiferent că a fost căsătorie, concubinaj sau simplă prietenie, problema e aceeași: ce loc să-i dăm celui sau celei cu care am împărtășit o bucată de viață, o dată ce povestea s-a încheiat? La modul ideal, ar trebui să putem rămâne prieteni, din moment ce ne-am iubit. Toată lumea ar avea de câștigat, începând cu copiii, atunci când există. Dar asta cere sacrificii...

Putem rămâne apropiați de fostul partener? Rareori e cazul, cel puțin într-o primă perioadă și mai ales dacă despărțirea nu se produce de comun acord. Unii reușesc

totuși, atunci când condițiile rupturii lor nu sunt prea furtunoase sau, cu timpul, când furtuna s-a domolit...

Ne despărțim totuși rareori cu bucurie...

Puține sunt cuplurile care se despart cu seninătate, urându-și sincer să fie cât mai fericiți cu altcineva. Resentimentul, gelozia, teama, ura uneori, sunt mai frecvent prezente decât tandrețea și complicitatea. Cu cât relația a fost mai intensă și pasionată, cu atât mai mari sunt riscurile de prelungire a suferinței, nu numai în momentul rupturii, ci și uneori multă vreme după aceea, mai ales dacă sunt și copii la mijloc... Peste jumătate din divorțuri nu sunt consimțite de ambii parteneri, în acest caz soții devenind oponenți în cadrul unor lupte nemiloase, desfășurate în jurul copiilor, a banilor, a casei, ba chiar a pisicii sau a câinelui pe care îi avuseseră în comun!

„Vinovatul" e celălalt

Ceea ce reprezintă frecvent un obstacol în calea împăcării e faptul că fiecare aruncă asupra celuilalt responsabilitatea rupturii. Dacă el (ea) ne-a părăsit, și cu atât mai mult dacă a făcut-o pentru altul (alta), el (ea) e „vinovată(ă)" că ne-a trădat. Atunci totul e permis, el (ea) trebuie să plătească scump, la propriu și la figurat! Nu de puține ori copiii sunt luați martori ai „fărădelegilor" celuilalt și împinși să se alăture uneia dintre tabere. Puține cupluri despărțite reușesc să-și depășească resentimentele și să mențină o relație suficient de sănătoasă pentru a-i ține la distanță de dispute.

Cât despre cel ce se desparte, el nu are altă posibilitate pentru a se deculpabiliza decât de a-i atribui jumătății sale toate defectele de pe lume! Am fost dezamăgiți, înșelați în așteptările noastre, și e de ajuns ca celălalt să se arate agresiv, pentru ca fiecare lovitură să-i fie înapoiată cu vârf și îndesat!

Și totuși el (ea) ne-a plăcut

Pentru ca o relație de prietenie să se poată construi, trebuie ca emoțiile să se domolească, ceea ce sfârșește în general prin a se produce. Acest fost, înainte de a deveni astfel, nu era totalmente execrabil din moment ce am petrecut cu el o bună bucată de viață. Aceasta nu s-a putut face fără o anumită complicitate, dragoste sau cel puțin dorință. Or, obiectul tuturor acestora nu a devenit radical contrariul lui. Odată emoțiile calmate, și de preferință fiecare „reașezat la casa lui", este posibil ca lucrurile să fie văzute la adevărata lor valoare. Oricât de catastrofal a putut fi acest fost în cadrul cuplului, el (ea) poate deveni un (o) prieten(ă) formidabil(ă). Ceea ce ne era insuportabil în viața de zi cu zi nu mai este supărător de la distanță, putând chiar provoca amuzamentul și făcându-ne să nu ne mai preocupăm decât de ce e mai bun din ceea ce, la urma urmei, nu a încetat niciodată să ne placă.

Te iubesc, eu nu te mai iubesc...

După furtună sau când despărțirea este liber consimțită, se întâmplă ca între cei doi foști să se instaureze un mod de relație inedit, la jumătatea drumului dintre dragoste și prietenie... Ceva confortabil și plin de bucurie,

dar nu lipsit de ambiguitate. Nu e întotdeauna ușor „să-ți regăsești micuții" și amprenta vechilor gesturi de tandrețe de odinioară poate juca feste neașteptate. Reaprinderea pasiunii nu e de altfel de exclus! Despărțirile îi permit uneori fiecăruia să se maturizeze și să se regăsească ulterior. Riscul, pentru cei care nu știu să impună anumite limite, e de a nu reuși să construiască nimic nou; prietenia amoroasă umple întru câtva golul, lipsa, absența, fără de care nu e loc pentru un altul (o alta). Evitarea acestei capcane presupune ca fiecare dintre foști să-și cunoască bine așteptările și să știe să păstreze distanța. Atunci se poate construi o nouă legătură, exclusiv amicală de data aceasta!

Este epoca a ceea ce se cheamă astăzi „rupturile civilizate". În timp ce divorțul se banalizează, despărțirile amiabile (divorțuri prin consimțământ mutual) ating 55% din cererile prezentate tribunalului. Foștii care transformă starea de fiecare-cu-viața-lui în prietenie-veșnică sunt deci din ce în ce mai numeroși. Din cauză că atașamentul lor era atât de puternic, ei se revăd, își vorbesc, se sprijină în momentele grele. Acesta este, de fapt, cazul lui Delphine, prietena Soniei.

Totul depinde de legătura elaborată în cuplu, de locul simbolic pe care și l-au conferit cei doi parteneri când și-au construit povestea. Când erotizarea nu se afla în centrul relației, când complicitatea avea de-a face cu raporturile frate-soră, nu e rar ca prietenia să reziste despărțirii.

Facilitatea?

Să-ți ții fostul partener „la cald" sună uneori a soluție la îndemână. Pe lângă faptul că ruptura impune un

doliu pe care aceste „noi cupluri" nu sunt întotdeauna pregătite să-l asume, faptul de a te pomeni singur peste noapte după ani de viață comună e un prag greu de trecut. Rezultatul e că, atâta vreme cât nu există un nou ales (aleasă), oscilăm în permanență între dorul de celălalt și crizele de luciditate, când ne amintim de ce ne-am despărțit. A rămâne apropiați prezintă toate avantajele; debarasați de o viață de zi cu zi distrugătoare, acești foști pot reface legătura cu ceea ce le-a motivat întâlnirea — comunicarea, complicitatea, încrederea. Într-o lume în care individualismul are valoare de lege, în care într-un weekend din două singurătatea domnește în cele trei camere ale familiilor descompuse, prezența unei ființe fidele la post la orice oră din zi și din noapte este extrem de liniștitoare. Puțini sunt prietenii cărora poți să le spui: „Ajută-mă, că nu mai pot".

Dar numai un înalt grad de intimitate permite o asemenea libertate, respectiv aceea de a lăsa garda jos. Aceste despărțiri „reușite" pe care toată lumea le găsește „inteligente" pot masca deopotrivă o realitate mai complicată, deși inconștientă. A face incursiuni repetate în viața celuilalt (care nu sunt resimțite ca atare, bineînțeles!) e un mijloc bun de a-l împiedica să trăiască o nouă idilă. A-l păstra pe celălalt ca pe un centru de gravitate, chiar dacă sexul și conjugalitatea au părăsit relația, înlătură orice urgență de a te „reașeza". Câți dintre ei, încă îndrăgostiți în taină, se grăbesc să facă pe confidenții, ceea ce este o modalitate mascată de a ocupa terenul și de a spera la o întoarcere a iubitului sau iubitei?

Și ce satisfacție narcisică e să-l știi pe celălalt captivat în continuare! „Mă mai iubește și acum" face ca perioada de după divorț să fie mult mai suportabilă. Întrebă-

rile prietenilor: „De ce v-ați despărțit?" sau „Vă mutați din nou împreună?" dovedesc clar confuzia sentimentelor. Această ambiguitate flagrantă, liniștitoare pentru protagoniști, este de neînțeles pentru anturaj.

Cât despre copii, cum ar putea ei să înțeleagă ce se întâmplă, în situația în care nici prietenii maturi nu sunt în stare să o facă? Nu e de mirare că ei caută întotdeauna răspunsuri pentru ceea ce constată în jurul lor: „De ce tăticul sau mămica a plecat? Când se văd, râd împreună, par să se iubească, să se placă; nu cumva eu sunt vinovat de despărțirea lor?"

Pentru a evita aceste traume psihologice, părinții au datoria de a transmite mesaje clare. E important să le dăm repere, fiind mereu de partea adevărului. Un copil e în stare să audă: „Nu ne mai iubim, de asta nu mai locuim în aceeași casă, dar am rămas prieteni." Și trebuie ca lucrurile să fie lămurite din nou cu regularitate pentru a înlătura orice ambiguitate.

Capitolul 5

Cum să suporți iubirile trecătoare

Suntem pe un drum pierdut de țară la o sută de kilometri nord de Rio de Janeiro, în Brazilia, în aprilie 2006. Sunt în deplasare pentru trei săptămâni și ceva în jungla amazoniană. Ideea e ca, prin intermediul celor douăsprezece personalități printre care mă număr, să li se arate ansamblului gospodinelor sub cincizeci de ani că se poate „supraviețui în mediu ostil". Ce crez! Evident, totul constituie un program de tele-realitate produs de Endemol și difuzat de TF1, intitulat „Sunt o celebritate, scoateți-mă de aici".

Și totul merge bine, sunt bine. Dat fiind că hazardurile regulii jocului m-au făcut să ies din incinta taberei de trei zile, vizitez întruna orașele și zona rurală braziliană, singură sau însoțită de șoferul pe care departamentul de producție mi l-a repartizat. Și petrec momente divine descoperind Copacabana sau Tersopolis. Când ești singură într-o cameră de hotel la 8 000 de kilometri de ai tăi, toate detaliile cele mai infime, capabile să ne ocupe atenția, să um-

ple golul timpului suspendat sunt binevenite! Așadar, îmi ocup timpul, fac pe turista și savurez clipa prezentă.

Trăiesc în răsfăț într-un Relais & Chateaux de când am ieșit din tabără, iar seara îmi reîntâlnesc cei mai răi prieteni! Toți tehnicienii, cameramanii, regizorii, ziariștii, inginerii de sunet... și nu numai de sunet... Ce mai, am putea numi asta „Eu și băieții", atât de bine ne cunoaștem cu ochii închiși și de atâta vreme. Ne întâlnim mult mai mult la Paris decât în provincie, dar când avem ocazia de a ne întâlni atât de departe cu toții, ne retrăim întru câtva cei șaisprezece ani petrecuți la *Bains Douches* și la *Palace*. Sigur, am ajuns burghezi, dar, pe măsură ce trec anii, ceea ce ne aduce banii, puterea și, în cazul câtorva aleși, gloria se degustă fără rușine.

Și știți ce? Profităm, ne distrăm, râdem, bem și ne plimbăm. Cum restul de bani se duce la impozite, măcar să ne înfruptăm din ei în rarele momente când trec în contul nostru bancar. Pentru alții, în schimb, cei care s-au obișnuit să crească în Vestul parizian, situația de intermitenți ai spectacolului, oricât de strălucită și de stabilă ar fi ea, face să le revină în gură amintirea gustului mustrărilor părintești care, grosso modo, profetizau în felul următor: „Fiule, n-o să ajungi bărbat făcând cinema." Da, știu, suntem, noi ăștia cvadrigenarii boemi aparținând în majoritate generației Ogino și celei „Ia-ți întâi bacalaureatul", niște nevrotici pe cinste care i-am îmbuibat copios pe psihanaliștii noștri.

* * *

Ați ghicit de la primul cuvânt al acestui preambul, o să vă vorbesc despre un bărbat, despre o întâlnire, despre

Cyril Varec, unul dintre responsabilii aflați la originea emisiunii pe care TF1 o difuzează și cu care am contract. Da, da, da, e foarte frumos, foarte strălucit, mic de tot, și asta mă necăjește, dar așa cum bănuiți, am căzut ca secerată sub vraja lui, înainte — evident — (dar mă cunoașteți de acum îndeajuns ca să o fi ghicit) de a înțelege că dacă insistam, aveam să trăiesc sau, mai curând să suport, un afront din care îmi va fi foarte greu să-mi revin. Și totuși, chiar și în această ipoteză, dezavantajoasă pentru micul meu ego, nu aș fi fost — *in fine* — adevărata păgubită.

Să jucăm, așadar, din nou împreună „cine pierde câștigă", reluând evenimentele în simpla lor expunere cronologică. Îmi petrec una dintre primele seri de libertate departe de tabăra demnă de *lanceros*-urile din Bogota, ferm hotărâtă să profit de libertatea proaspăt redobândită, cu Banda Mea de „tehnici". Tehnici: abreviere deosebit de familiară, pe care nu trebuie să o utilizați decât dacă sunteți autorizat, pentru a defini toți tehnicienii de platou, regie și producție.

În care Cyril Varec joacă un rol esențial. Un supraom. Să fii unul dintre responsabilii unui circ atât de enorm ca turnarea filmului nostru la capătul Amazoniei, acoperind douăsprezece situri diferite de turnaj, întinzându-se pe mai mult de 30 de km^2, legate între ele de niște foarte ipotetice drumuri noroioase, în care sunt angajate 700 de persoane vorbind franceza, engleza, spaniola, portugheza, muncitori rătăciți pe care trebuie să-i cauți mereu în toate colțurile pampasului nostru neospitalier, recunoașteți că sarcina e titanică și că chiar trebuie să fii un semizeu ca să ții în frâu un asemenea caravanserai și să trimiți 120 de minute de reportaj în direct zilnic până la Paris. Și, la Paris, să îndrăznești să-l dai pe post!

Bine, semidivinitatea noastră a închiriat, cu toată dezinvoltura și cu acordul nostru, tricouri, șorturi, șosete și pantofi cu crampoane pentru un mic meci de „footch-ball" amical între tehnici: *Frenchies* de la producție de o parte, și brazilienii, de cealaltă. A rechiziționat, fără să întâmpine cea mai mică rezistență, un teren destul de mare ca să joace un meci adevărat, cu porți, și, în primul rând, cu un sistem de iluminare pe care până și Maracana ni l-ar fi invidiat. Meciul e stabilit pentru miercuri seara. Toți protagoniștii sunt prezenți pe teren. Și, evident, față de brazilieni, suntem luați rapid drept niște pricăjiți (nu facem decât să confirmăm o teză istoric dovedită). Dar nu ne pasă, suntem aici ca să bem ceva, nu ca să ne enervăm, ah, e drăguț „footch-ball"-ul, v-o spun eu!

Așa că, după meci, bem. Încă un păhărel, și apoi, ca să nu „ne pierdem echilibrul", cum zicea bunicul meu, mai bem unul. În afară de mine. Nu mă întrebați de ce, în seara asta nu am chef să beau. Și nici de altceva, de altfel. Probabil că efectul zilelor de tabără sub cerul liber mă doboară. În orice caz, întreb la nimereală dacă cineva mă poate conduce înapoi la frumosul meu hotel. Ce chestie! Se oferă Cyril. Și e cu atât mai drăguț cu cât suferă și el de o mare oboseală. Munca? Sosirea tricourilor cu întârziere, ceea ce ar fi putut să provoace anularea meciului? Cine știe... Nu contează.

* * *

E prima dată când stau singură cu el, sprijinită cu totul de el, fiindcă mașina nu e mare și pentru destulă vreme. Jumătatea de oră de drum întortocheat, strâmt și foarte, foarte întunecat, cu farurile abia străpungând

o beznă de nepătruns nu e deloc plăcută. Îl scrutez pe omulețul ăsta care stă lângă mine. În mintea mea, îmi spun că trebuie să găsesc ceva, orice, să-i spun, să-l fac să spună, ca să nu adoarmă, fiindcă altfel riscăm să ieșim din decor. Gata, mi-am regăsit tulburarea obsesională compulsivă. Într-o izbucnire răutăcioasă, delirantă și ilariantă, îmi imaginez titlurile ziarelor dacă mi-aș înfunda cartea de identitate în savană: „Moartea misterioasă și prematură a unei foste cronicare grase și a unui necunoscut găsit asfixiat alături de ea. Să fie ea cauza (asfixiei necunoscutului)?" Parcă și văd hohotul de râs general, și pe bună dreptate, provocat de citirea titlurilor.

Îmi vin în minte cu iuțeala glonțului toate subiectele de conversație pe care le pot aborda un bărbat și o femeie care nu s-au pomenit niciodată singuri în junglă în toiul nopții, în mașină, frânți de oboseală și de caiperina, dar — asta se înțelege de la sine — foarte demni. Mi se pare că cel mai eficient ar fi să îi laud fără întârziere latura sa Droopy. Înțelegeți, în genul de a găsi ceva eficace de susținut, cum ar fi un punct de vedere legitim asupra colosalei dezvoltări a Bollywoodului în fața acestui băiat disperat de șic și de snob, neurastenic și cinic. Dar, oricât de vag îmi mai îngăduie oboseala să simt ceva, știu că nu vom încheia acest drum lung până nu vom ajunge la hotel.

* * *

Își dă drumul, vorbește, cu ochii închiși, conducând cât se poate de prostește, pe stânga șoselei, pe un drum național care nu apare pe nici o hartă. Nu mai

începe îndoială, s-a zis cu noi. Așa că ascult ceea ce mărturisește, în scurte cuvinte sacadate venite din adâncul măruntaielor și care se întorc acolo abia ce au fost rostite.

Sunt luni de zile de când echipa noastră caută locul ideal pentru a filma show-ul... E greu să trăiești atâtea luni fără soția pe care o iubești, fără copiii pe care îi adori, fără apartamentul pe care l-ai uitat, fără părinții care îmbătrânesc fără să-i poți înțelege. În capul lui se bat cap în cap sentimentele de lașitate și de abandon, amintirile diferitelor sale lucrări și, mai ales, dificultatea de a supraviețui între atâtea țări de văzut...

Ca să nu se spânzure în camera sa de la Relais & Châteaux, departe de ai lui care nu pricep nimic, el susține că trebuie să te străduiești să-i uiți pentru ca ei să nu ajungă în cele din urmă să-ți ardă pielea inimii, a ochilor și a creierului. Și Cyril Varec a ajuns maestru în materie, din câte înțeleg. Își înmulțește confidențele care mă ating în plin. Face orice ca să se blindeze, și cel mai adesea tot ce poate fi mai rău. De exemplu, să nu se mai străduiască să ajungă la Paris între două reperaje. Dar și să nu mai trimită vești decât de două, trei ori pe săptămână. Să aștepte să fie compătimit de ceilalți colegi ca să aibă o dată în plus ocazia de a se făli, de a repeta că totul e bine, că „chiar nu e cazul să telefonezi, din cauza ședinței care o să înceapă în două minute", că „producția nu ar fi reușit niciodată să îndeplinească un proiect atât de uriaș într-un timp atât de scurt". Da, pe scurt, sunt genial. Să nu mai fiu sunat, n-o s-o mai repet! Poate să fie liniștit Cyril Varec, că nimeni dintre cei care îl iubesc cu adevărat n-o să-l mai deranjeze. Bun, infernul izolării sale poate să înceapă.

Deoarece, care e rezultatul micului cvadrigenar care voia să devină un *tycoon*, un magnat? Singurătatea. Deci, mersul la cârciumă. Credeți-mă, singurătatea îți face sete. Și cu fiecare noapte un pic mai mult. Și apoi, trebuie să te relaxezi, asta-i viața, deci noapte de noapte are nevoie de amici peste tot pentru a crede în continuare că totul e o petrecere, că într-o bună zi se va întoarce la Paris, că își va regăsi mediul familiar doar cu șase luni în plus întipărite pe față. Să-ți vină să verși doar când te gândești.

* * *

Credeți că îl mustruluiesc când îmi spune că prietena lui, foarte enervată, amenință că îi trimite odraslele cu următorul avion? Nici măcar. Fiindcă simt întru totul la fel ca el. Constatăm în comun dispariția dragostei din partea familiilor noastre, fără să înțelegem ce ni se întâmplă. Ne spunem de douăzeci de ani că ne facem datoria, de genul să trudești, să trudești, să trudești, să aduci bani pentru liniștea tuturor și prestigiu fiindcă am ales totuși cea mai frumoasă meserie de pe lume — să făurești imagini frumoase — așadar, ce ni se întâmplă?

Închisoarea. Iată unde ajungem. De cât am vrut să nu ne lipsim de nici o plăcere, ne-am distrus, Cyril și cu mine, viețile exclusiv pentru pasiunea noastră, fiindcă, să îndrăznim să rostim adevărul, nu avem decât una singură: cinematografia. Să o scriem, să o regizăm și să o jucăm. În detrimentul tuturor celor pe care ne lăudam că îi iubim și pentru care nu ne-am luat niciodată răgazul de a le percepe nefericirea.

Începem prin a plăti nota piperată a indiferenței cu care le răspundeam la întrebări. Care erau doar niște întrebări de bărbați și de femei încă îndrăgostiți de noi, dar care ne stânjeneau să avansăm în meseria noastră. Ne-am străduit în esență să îi dezgustăm de noi, cu o determinare de invidiat. Chiar dacă nici eu nu sunt mai brează, Cyril Varec are o lungime avans față de mine, desigur, fiindcă asistă din Brazilia la naufragiul vieții sale conjugale. Ce trist e să vezi un băiat în Sebago și cămașă Agnes b. singur pe marginea drumului sentimental! Ce trist e să vezi un sărman popor, nici el mai fericit, căruia îi va exploda totul în plină figură! Ce patetici sunt ăștia doi, ai căror soț și soție s-au săturat până peste cap!

Văzuți din afară, Varec și cu mine suntem liberi, puternici și câștigători. Văzuți din interiorul mașinuței noastre, în toiul nopții, pe drumul spre Rio, știm foarte bine, și el și eu, că vom sfârși împreună, ultimă lașitate jalnică administrată celor care ne-au iubit, dar pe care i-am încornorat mereu cu meseria noastră. Cum showbizul rămâne cea mai frumoasă târfă de pe lume, nici Cyril, nici eu nu i-am rezistat. E oarecum ca la cazino, am lăsat totul pe altarul acoperit cu paiete al televiziunii. Doar că, de data asta, securea cade, deoarece peste două zile vom fi înapoi la Paris. Fiecare cu viața lui, fiecare cu iubirile lui de recucerit. Aș trăi două luni de tumult sentimental de nenumit, pentru a-i spune Bărbatului Vieții Mele că „Nu, nu l-am înșelat niciodată", că „DA, nu e decât el în viața mea". O să reușesc, de bine de rău, să limitez stricăciunile. Va dura mult, va fi dureros, ca și cum ți-ai curăța corpul de o otravă. Și apoi, poate, fiindcă sunt femeie, mi se va ierta totul pentru că, în fond, nu e genul meu să am aventuri... Dacă întâlniți într-o zi o fată care are o figură de genul să aibă aventuri, anunțați-mă... ca să văd și eu cu ce seamănă o fată așa-zis ușoară.

În ceea ce-l privește pe Cyril Varec, „problemele de viață" nu s-au rezolvat între timp. După un alt film, locuiește într-un apartament parizian hipersic, în întregime mobilat Conran Shop și plin cu țoale de marcă. Dar — de fapt — de ce mi-a spus toate astea mie?

Dragul meu Coach

5 sfaturi pentru a te despărți fără violență

În momentul în care ne hotărâm să părăsim pe bărbatul sau pe femeia care încă ne mai iubește, trebuie să fim la înălțimea situației și să dăm dovadă de cunoaștere a regulilor de viață pentru a cruța egoul unuia și liniști tea celuilalt. Putem atunci manifesta tot atâta eleganță și eficiență pe cât am pus în seducerea sa. Stăpânirea desprinderii de celălalt este o manevră delicată. Dând dovadă de pricepere și eleganță când te-ai hotărât să-ți faci valiza, menajezi viitorul celuilalt și pe al tău. Aceasta va însemna mai puține plânsete și ranchiune la „fost". Nici un răzbunător mascat care dă telefoane repetate la trei dimineața, nici vreo siluetă familiară postată în mijlocul holului blocului, gen Jean Rochefort în *Un éléphant, ça trompe énormément*!

Ca și seducția, părăsirea cere creativitate.

Iată, prin mărturiile aduse de prietenele Soniei, cinci dintre tacticile de abandon cel mai des utilizate și analiza lor în termeni de eficiență și eleganță.

1. Nu tu ești de vină, ci eu!

Obiectiv tactic: amortizarea șocului.

Mărturia lui Naima, o prietenă apropiată de peste 25 de ani.

„Întâlnisem un bărbat genul aventurier simpatic, cu inimă mare, dar care s-a dovedit rapid autoritar și coleric. După două luni, evoca mutarea noastră împreună, în timp ce eu mă gândeam deja cum să-l părăsesc. Trebuia să acționez înainte ca acest decalaj de sentimente să producă prea multe pagube ireversibile. Dar decât să-i spun totul verde în față, am făcut totul ca să nu-i rănesc amorul-propriu. Într-o seară, am izbucnit în plâns, fără să mă forțez prea mult, atât de rău mă exaspera. Am pretins că sunt disperată să văd că relația noastră se îndrepta spre un impas. Am luat totul asupra mea, am pomenit de o incompatibilitate de caracter, în timp ce obiectiv vina era de partea lui. Drept urmare, nu a explodat așa cum făcea de fiecare dată când îl contrariam, fiindcă acum nu-l incriminam. A plecat fără să facă vreo dramă din asta și nu l-am mai văzut niciodată."

Efectiv, la sfârșitul unei relații, e inutil să cauți să-i reproșezi pe față celuilalt toate defectele care te deranjează la el. În schimb, trebuie să ni le exprimăm pe ale noastre, fără eschivare sau agresivitate, ținând seamă de două principii. În primul rând, să nu devalorizăm niciodată momentele petrecute împreună, fiindcă ar însemna să ne devalorizăm pe noi înșine din moment ce le-am trăit și noi. Apoi, să ne justificăm decizia vorbind despre noi și nu despre celălalt, să evităm reproșurile, culpabilizările. Să dăm întâietate lui „eu" și nu lui „tu". Naïma ar fi putut spune: „Nu suntem întotdeauna de acord, dar am nevoie să vorbesc despre asta. Să trăiești în cuplu înseamnă să împărtășești diferențele. Noi nu reușim s-o facem, așa că, din acest motiv, am hotărât să te părăsesc." Ea nu a îndrăznit să vorbească limpede, fiindcă se temea de reacția celuilalt.

Cu toate acestea, în termeni de eficacitate, metoda ei merită nota 18/20 și, în termeni de eleganță, hai să zicem 16/20.

2. Îi dau o dată-limită

Obiectiv tactic: să te faci înțeles.

Mărturia lui Corinne, prietenă de copilărie cu Sonia, 43 de ani.

„Am avut un prieten timp de patru ani pe care nu reușeam să-l părăsesc. De fiecare dată când încercam, se întorcea la mine implorându-mă să-l primesc înapoi. Și cedam din tandrețe și slăbiciune pentru legătura dintre noi. De patru ori în șase luni. La sfârșit, eram descurajată. Mă trezeam dimineața spunându-mi: «Gata, în seara asta îl părăsesc», și seara, istovită după o zi de muncă, nu mai aveam curajul să-l înfrunt. În cele din urmă, am plecat în Turcia și i-am spus că acesta era voiajul nostru de despărțire. Zilele astea din urmă în care îi repetam că totul s-a sfârșit au jucat un rol pedagogic. Când ne-am întors, a încetat să mă mai solicite. Dar făcând mereu totul ca să-l protejez, m-am epuizat și am pierdut mult timp."

Unele despărțiri cer într-adevăr mult timp pentru a se concretiza. Luni, și chiar ani, se scurg uneori între momentul în care îți spui: „Nu mai pot continua cu el sau cu ea" și cel în care îi anunți decizia ta. Despărțirile care

trenează, cu excepția situațiilor de dependență economică sau în care există copii pe care vrei să-i protejezi corespund deseori situațiilor în care partenerul nu ți-a făcut nici un rău. Pur și simplu, vrei să-l părăsești fiindcă proiectul lui de viață, personalitatea sa nu îți mai convin. Nu poți să-ți expui suferința pentru a-ți ușura culpabilitatea, și atunci te simți obligat să procedezi pe etape, treptat.

Pe planul eficienței, această modalitate nu merită decât un 8/20; la nivelul eleganței, să spunem... un 14/20.

3. Ucid dragostea în față

Obiectiv tactic: evitarea confuziei.

Mărturia lui Marie, colegă de serviciu și prietenă a Soniei, 35 de ani.

„Ieșeam de o lună cu un american care începea să fie topit după mine, în timp ce eu îl plăceam, dar nimic mai mult. Nu voiam să-l fac să sufere, nici să-l las să creadă într-un viitor posibil. Când a plecat la un congres la New York, de unde îmi trimitea e-mail-uri înflăcărate, mi-am dat seama că trebuia să mă mișc rapid. Când s-a întors, m-am dus să-l iau de la aeroport și i-am anunțat pe drum că relația noastră s-a sfârșit. Când am ajuns la el acasă, a început să plângă. Am intrat, așadar, cu el ca să-l ajut să-și revină. Am băut o cafea. După un sfert de oră, mi-am luat rămas-bun. M-a condus jos și, când am demarat, i-am văzut silueta micșorându-se în retrovizor. Se terminase!"

Să ucizi în față dragostea pe care ea nu o împărtășește, să spulberi iluziile în devenire dovedește onestitatea lui Marie. Ea îl cruță efectiv pe acest bărbat de o suferință inutilă. Teama de a provoca o dramă te poate determina să nu faci nimic, dar, în final, e mai rău. Femeile manifestă, în general, mai multă onestitate și curaj decât bărbații. Când nu mai au nici un fel de sentimente, ele se decid rapid. Bărbații lasă mai lesne lucrurile să treneze până ce legătura se rupe, mai ales dacă profită pe plan sexual. Ei vor da atunci dovadă de o mare lașitate, lăsând să se deterioreze lucrurile. Oricum, vedem astăzi femei adoptând comportamente masculine, inclusiv în modalitățile de despărțire.

Nota pentru eficacitate: 18/20; nota pentru eleganță: 14/20.

4. Aștept momentul potrivit

Obiectiv tactic: să te răzbuni.

Mărturia lui Catherine, decoratoare, prietenă cu Sonia, 37 de ani.

„Am trăit opt ani cu Gérard, care a început să mă înșele la doi ani după ce ne-am întâlnit. Locuiam însă la el și nu aveam posibilitatea de a-l părăsi, din lipsă de bani. Degeaba îi reproșam abaterile, nu puteam să-i dau un ultimatum... până în ziua când am găsit în sfârșit o slujbă adevărată. Am sugerat atunci să am propriul meu apartament, continuând să trăim împreună. Era încântat, m-a ajutat să-l renovez și să mă mut. În paralel, a început în locuința sa lucrări masive, care o făceau provizoriu de nelocuit. Când a terminat să-și mute cutiile la mine, m-am așezat în fața lui ca să-i spun: «Nu te mai iubesc, nu-i nevoie să-ți mai desfaci bagajele.» Era năucit, a vărsat chiar o lacrimă, dar am rezistat. De fapt, jubilam în sinea mea, mă răzbunasem după opt ani de nefericire."

Catherine are un mod foarte teatral și foarte dur de a se despărți. O asemenea răceală nu se improvizează, trebuie să fi suferit mult ca să ajungi aici. Foarte hotărât, ea a construit o strategie. Se întâmplă rar să dai peste cazuri extreme. Dar când rănile psihice sunt profunde, răzbunarea constituie un mod de a spune „stop" și aduce un beneficiu narcisic, deoarece încetezi să mai suporți. Această răzbunare se poate concretiza și pe plan material: în mod clasic, o femeie batjocorită, umilită de fostul ei soț va fi cu atât mai mult tentată să recupereze bani prin intermediul tribunalelor.

Nota de eficacitate poate fi aici de 15/20, față de cea de 2/20 pentru eleganță.

5. Îl determin să plece

Obiectiv tactic: să-l lași să decidă.

Mărturia lui Pierre, consultant, 34 de ani, prieten apropiat cu Sonia.

„Am trăit patru ani cu Élise. În ultimul an, relația noastră a început să se degradeze până într-atât încât nu mai aveam nici un chef să fac dragoste cu ea. Dar cum țineam la confortul vieții noastre de cuplu, nu reușeam să iau o hotărâre. Drept urmare, eram din ce în ce mai odios, pentru a provoca astfel ceva, până la a-i mărturisi o aventură cu altă femeie. Nu a mers: ținea prea mult la mine și a acceptat-o. În ultimele luni, a plecat la stagiu la Quebec. Îmi ziceam să profit de întoarcerea ei ca să o rup definitiv. M-am dus la aeroport gata să-mi pun hotărârea în aplicare. Dar nici nu a trecut bine de vamă că mă și anunța că mă părăsește pentru un localnic din Quebec. Obținusem ceea ce voiam exact în momentul în

care mă așteptam cel mai puțin. Am plâns, rănit în amorul meu propriu."

De ce e atât de greu să te desparți? Fiindcă în orice relație pui în celălalt ceva din tine, și atunci devine greu să-l părăsești fără să pierzi puțin din tine. De unde și tentația de a recurge la stratageme care servesc să te protejezi de o pierdere prea mare. E mai ușor să părăsești pe cineva supărându-te, fiindcă în acest fel păstrezi partea bună pe care o puseseși în celălalt, fără să-i atribui decât ce e rău. Dar Pierre a căzut în propria lui capcană. Obține ceea ce vrea, dar se simte rănit.

Nota de eficacitate: 8/20, nota de eleganță, haide, un 4/20.

Capitolul 6

Poți avea un divorț reușit?

Era în decembrie trecut, în frumoasele cartiere acoperite de gheață și de zăpadă ale frumosului nostru Paris. Și am văzut desfășurându-se în fața mea un fel de basm, o întâlnire de roman la care am fost cu atât mai sensibilă cu cât mă măritasem eu însămi, în urmă cu douăzeci și doi de ani, într-un decembrie aspru.

Asistam, ca martor, la recăsătoria celei mai bune prietene pe care o aveam din copilărie. Cine spune recăsătorie spune copii născuți din prima căsnicie, un tânăr mire care nu mai e chiar de prima mână și copii vitregi. Or, nu mică mi-a fost surpriza constatând că la ceremonie era prezentă toată lumea: respectiv copiii din cele două căsnicii anterioare (fiecare din câte una), care locuiesc cu toții de-acum sub același acoperiș, continuând să-și vadă tații și mamele respective, aceștia din urmă fiind la rândul lor invitați la petrecerea care a urmat scurtei ceremonii. Au apărut, de altfel, cu un leagăn, primul soț al prietenei mele din copilărie având (mă urmăriți cu atenție?) el însuși un alt copil.

„E ca un vis, îmi spuneam eu, însăși viața de castel. E frumos ca într-un foileton de la TF1." Știu, o să spuneți că sunt mereu sarcastică atunci când e vorba să abordez acest gen de subiect și să înfrunt acest tip de situație, dar mă cunoașteți: mi-e imposibil să mă schimb.

* * *

Și totuși, tot ce am văzut atunci e real. Toată lumea se înțelege dumnezeiește. Copiii au fost liberi să locuiască cu cine voiau și convocați să vorbească despre toate problemele profunde pe care le provocau despărțirea părinților lor. Când există un climat de încredere, când se poate vorbi (fără ură sau reproș) despre o situație dificilă, copiii devin niște mari înțelepți, niște îndrumători de o echitate remarcabilă. Cu condiția să fie lăsați să se exprime fără pasiune — care e ațâțată deseori, să fim cinstiți, de către unul dintre părinți, adică de noi înșine — ei se transformă în excelenți consilieri.

În orice caz, ceea ce a încercat prietena mea cu un remarcabil succes este „experiența familială". Ea însăși e depășită de noua sa condiție de mamă celibatară, tânără divorțată și deja logodită cu noul bărbat al vieții sale, lăsându-se călăuzită de dragostea necondiționată pe care o au copiii pentru ea (ca și pentru fostul ei soț). Ei au servit de fapt drept conexiune filială pentru a instaura un nou raport, în care nici măcar părinții nu ar fi crezut. Copiii lor sunt cei datorită cărora ei au devenit prieteni. Ei da, prieteni pe viață și pe moarte. Și tot copiii lor sunt cei care, jucând rolul de pasarelă, au adus vestea bună săptămână de săptămână, rugându-i pe fiecare, în termeni cât se poate de clari, să continue să se vadă, pen-

tru ca să poată trăi mai departe. Într-o primă perioadă, au reluat o activitate sportivă împreună, apoi s-au întâlnit cu toții câte un weekend pe lună, logodnicii fiecăruia dintre protagoniști asociindu-se în chip cu totul firesc „clanului". Și copilul apărut la tatăl prietenei mele a desăvârșit această saga familială refăcută, modernă și, mai ales, a naibii de inteligentă.

Dragul meu Coach:

E adevărat, nici un divorț, nici o despărțire nu se desfășoară la fel. Cu toate acestea, putem constata că divorțuri considerate „amiabile" prezintă mai multe avantaje: problemele legate de despărțire sunt negociate liber, iar înțelegerile care rezultă sunt consimțite de ambele părți. Faptul că părinții sunt capabili să-și vorbească în ciuda divergențelor ușurează acceptarea divorțului de către copii, care ies din această experiență mai puțin traumatizați.

Dar orice divorț își are și repercusiunile sale asupra sănătății mintale și fizice. Așa că iată câteva sfaturi pentru a traversa această perioadă fără prea multe traume.

1. Tratați-vă durerea

Divorțul (sau despărțirea) e considerat una dintre cele mai importante cauze de stres. El își are deci partea sa de suferință, de ranchiună, de furie și de frustrare. Dificultatea de a accepta situația, teama de schimbare și de necunoscut nu îmbunătățesc cu nimic situația. Aceste sentimente sunt întru totul normale și fac parte din procesul de vindecare. Dar atunci când emoțiile domină, rămâne prea puțin loc pentru rațiune. Nefericirea generată de divorț sau de despărțire poate afecta corpul, spiritul, ideile și dorințele, munca, relațiile cu ceilalți și chiar distracțiile. Învățând cum să vă gestionați emoțiile, veți vedea lucrurile mai limpede și veți fi în stare să luați hotărârile cele mai bune.

2. Reluați controlul propriei vieți

Divorțul cere timp. În tot acest interval, trebuie să faci față vieții de zi cu zi. Nu încercați să rezolvați totul deodată. Spuneți-vă că sunteți într-o perioadă de tranziție. Încercați să găsiți aranjamente temporare pentru ca necesitățile esențiale să vă fie asigurate, indiferent că sunt ale voastre, ale copiilor sau ale partenerului. Dați uitării vechile obiceiuri de viață. Gândiți-vă mai curând să creați din nou un alt mediu în care să vă simțiți bine și în care vă veți putea primi copiii. Gândiți pe termen scurt. Și fiți deschis discuțiilor.

3. Protejați-vă copiii

Am scris-o mai devreme, dar e important să amintim că, în perioada divorțului, copiii sunt deosebit de vulnerabili. Totul va fi, prin urmare, diferit pentru ei. Și ei trebuie, așadar, să treacă prin tot felul de sentimente contradictorii și să se adapteze la o situație nouă. Insecuritatea, sentimentul de abandon și uneori chiar sentimentul de a fi răspunzători de despărțire îi însoțesc frecvent pe copiii divorțului. Pentru a le face situația mai suportabilă, este esențial să-i menținem în afara conflictelor,

explicându-le totodată situația recurgând la termeni simpli. Asigurați-i că, indiferent de ce vi se întâmplă, veți continua să vă ocupați de ei și să-i iubiți. Evitați situațiile care ar putea să îi plaseze în conflicte de interese. Copiii nu trebuie să aleagă între un părinte sau altul. Nu vă vorbiți niciodată de rău partenerul în fața lor și nu îi folosiți ca mesageri. Când aveți de rezolvat o problemă legată de copii, singura bază de discuție ar trebui să fie ceea ce e cel mai potrivit ca să le asigure stabilitatea și să mențină contactul cu ambii părinți. Divorțul nu e treaba lor, ci a dumneavoastră. Și trebuie ca întotdeauna, de îndată ce vedeți că se ivesc tensiuni între voi și fostul partener, să aveți reflexul de a vă gândi la copii, numai la copii și la interesul lor.

4. Găsiți terenuri de înțelegere

Nu trebuie să uitați că, chiar și divorțat, continuați să fiți părinte și că veți avea deci obligatoriu contacte cu partenerul dumneavoastră. Din acest motiv, aveți mare interes să minimizați litigiile la tribunal, atât pentru voi, cât și pentru copiii voștrii. E important să găsiți un proiect de acord pentru a trece în revistă toate chestiunile apărute în timpul unui divorț, ca de exemplu:

— Cu cine vor rămâne copiii?
— Cine îi va lua în weekend sau în vacanțele școlare?
— Cine va plăti școala?
— Cine va sta în casa familială?
— Cine va păstra mobila?
— Cine va plăti datoriile comune?
— Care va fi pensia alimentară și cu ce frecvență va fi ea plătită?

— Etc.

Toate aceste întrebări vor trebui să capete, într-un fel sau altul, răspunsuri. Încercați să găsiți soluții care să fie în avantajul tuturor. Divorțul nu este o competiție. Nu trebuie să vă bateți cu un adversar. Faceți față unei realități noi. Nu depinde decât de voi ca ea să fie întemeiată pe cooperare și înțelegere.

5. Tați, exercitați-vă autoritatea părintească

În peste 80% din cazurile de divorț, custodia copiilor este acordată mamei. Se poate să vă simțiți dat la o parte. Numărul ridicat de tați care se desprind și se distanțează după divorț pare să confirme această impresie. Chiar dacă nu vă vedeți copiii decât o dată la două săptămâni și în timpul vacanțelor, vă păstrați o parte din autoritatea părintească. Aveți dreptul de a participa la educația copiilor și de a lua decizii în ceea ce îi privește. Custodia nu e totul. Pentru a evita discuțiile, insistați ca modalitățile de exercitare a drepturilor de tată să fie clare. Nu ezitați să vă ocupați de detalii. Copiii au nevoie de amândoi părinții. Menținând contactul cu ei și participând la decizii, vă veți simți mai puțin izolat și vă veți ajuta copiii să se simtă mai puțin părăsiți.

6. Recurgeți la mediere

Când negocierile se dovedesc dificile, este uneori necesar să recurgeți la mediere, un mod de rezolvare a conflictului bazat pe cooperare. Mediatorul face ca persoanele să elaboreze o înțelegere viabilă și satisfăcătoare pentru fiecare. El nu are totuși putere decizională: rolul

său e de a favoriza comunicarea între parteneri, astfel încât aceștia să-și poată dezvălui așteptările, nevoile și obiectivele. Așa că nu ezitați să recurgeți la aceste ajutoare care permit relativizarea conflictelor și regăsirea drumului către dialog.

Capitolul 7

Să înveți să întorci pagina

O catastrofă, un prăpăd, o belea. Un pumn în nas. Păi, da, tocmai am fost alungată, aruncată, abandonată și toate sinonimele care sunt. S-a întâmplat brusc. Paf. Un SMS de adio, și, de atunci încoace, tăcere radio. În fine, vreau să spun că nu o să mai primesc niciodată vreo veste de la el, dar cum încă nu am admis toate coordonatele ultimului meu eșec spectaculos, continui să sper. Ce e mai crud într-o post-ruptură traumatică precum cea pe care o trăiesc eu e că refuzul, speranța care ne animă inima preț de o jumătate de oră înainte de scufundarea în neant sunt dureroase. Și conștientizarea unei realități întunecate e și mai rea.

* * *

Vă întrebați ce am mai putut să fac ca să ajung în așa hal. Așa că o să vă povestesc totul fără ambalaj, faptele enumerate fără nici o intenție de înfrumusețare. Atenție, începând de acum ați ales să fiți spectatorii unei relații scandaloase și ucigătoare, în care nu voi merge pe oco-

lite, în care nu vă voi cruța, în care sunt atât de tristă încât îmi vine să vă arunc în spinare suferința ca pe un bagaj doar cât să-mi trag răsuflarea.

Dar știu bine că nu aveți chef de drama asta, că nu sunteți nebuni, că gestionați, anticipați, preîntâmpinați ca să nu fiți siliți să tratați. Și acum, asistați la naufragiul meu, descumpăniți și amuzați, întrebându-vă — așa și trebuie — cum de o femeie zdravănă de calibrul meu s-a putut lăsa prinsă în capcana unei povestioare de un sentimentalism atât de jalnic. Două soluții se impun: sau sunt, contrar fizicului meu de dulap normand, o midinetă incurabilă, sau povestea mea, invers decât lăsa să se vadă, nu e o dramoletă, ci o versiune urbană și post-modernă a binecunoscutei tragedii antice despre care învățăm de la cea mai fragedă vârstă și care se rezumă lapidar la „Ucide-ți tatăl și culcă-te cu mama ta."

* * *

Așa cum fac de când am fost părăsită pe neașteptate, trăiesc culcată, am tot timpul — pervers — să nu uit nici un amănunt, să repet la nesfârșit fiecare gest și cuvânt. În acest moment, să fim cinstiți, vegetez lamentabil. Sunt o masă moartă, inertă, eșuată pe salteaua ei, ca o balenă pe nisipul mișcător al doliului ei. Aparent, vreau să spun pur mecanic, nu sufăr de nici o afecțiune deosebită. „Nu aveți absolut nimic", insistă de altfel medicul. Organele mele sunt la locul lor și apte să-și îndeplinească funcțiile. Și totuși, când trebuie să le chem ca să se asambleze și să se organizeze într-un vast ansamblu vital care m-ar face să mă duc și să mă întorc normal (ca de obicei), se blochează. Un soi de nicovală mă apasă pe inimă și pe

măruntaie, în timp ce niște țăruși lați, lungi, adânci îmi țintuiesc brațele și picioarele de saltea. Un ghem gros zace în mine, scuturat de spasme lăcrimoase. „Asta" adoarme o dată cu celelalte resturi din mine însămi, datorită unei farmacopei anxiolitice adaptate cazului meu: disperată.

Îmi ocup timpul ăsta orizontal numărând ornamentele în formă de trandafir din tavanul în care am fost depusă cu blândețe. Cum sunt foarte drogată, nu mai rețin nimic, cât să mă străduiesc să număr cele patru margarete foarte *fin de siècle* care împodobesc unul dintre colțurile camerei și mă cufund într-o comă cleioasă și artificială înainte chiar de a ajunge la ornamentul în formă de trandafir care conține o lustră pe care o găseam, nu cu mult timp în urmă, drăguță.

* * *

Înaintea rupturii, găseam toate lucrurile și ființele drăguțe. Le zâmbeam tuturor și râdeam cu dragă inimă la glumele cele mai răsuflate ale celor mai amărâți dintre amicii mei. Înfulecam întruna acasă sau în localurile selecte strălucitoare și sclipitoare. De la trei după-amiaza, mobilul meu suna cu dublu sau triplu apel, eram invitată peste tot, de la *Castel* la *Étoile*, de la *Baron* la *Marquis*, zburam de la localuri de noapte la mese pentru VIP-uri. O cupă de șampanie, o țigară, limba mea în gura unui tinerel din cartierele selecte, viața mea oscila între un *remake* al filmului *Le Boum* și al lui *Jet-set* 2. Cu un pahărel la nas, chiar două, totul mi se părea delicios.

Nu mă învinovățeam de nimic, muncind pe rupte la teatru, de unde nu plecam decât seara târziu. Găseam

perfect normal (ca și toți colegii mei din trupă) să merg să cinez și să ies apoi în oraș, destinderea și somnul fiind imposibile după o asemenea energie. Luam uneori la rând localurile, taxiurile și nopțile. Aveam buzunarele pline de bani, plăteam totul și mă făceam nevăzută, era libertatea mea. Niciodată mai mult de două ore în același loc, niciodată aceleași figuri, niciodată aceleași emoții și, mai ales, niciodată aceeași muzică.

Și apoi, într-o zi, în timp ce diger despărțirea, la patru dimineața, a apărut *the right man at the right place*.

* * *

Sosesc de fapt cu gașca mea la *Baron*. Celor care nu frecventează locurile șic din Paris, trebuie să le explic: *Baron* este un local de noapte *hype* de pe avenue Marceau, din arondismentul VIII, respectiv între Pont de l'Alma și fostele birouri ale lui Yves Saint-Laurent, din acel soi de triunghi de aur al luxului, al banilor și al bunului gust (vreau să spun, când domnul Saint-Laurent domnea acolo fără rivali).

La intrarea în acest minuscul local, de fapt este o fostă casă de toleranță, ca și cum destinul unui loc este întipărit pentru totdeauna în pietrele sale, se aglutinează o grămadă amorfă de puștani din burghezie. Cu toții, clona celuilalt. În starea și la ora la care apăream, fiind incapabilă să-i deosebesc între ei, îi descopăr pe toți înalți, slabi, purtând jeanși Diesel (îi recunoști după dreptunghiul roșu de pe buzunarul drept), cămăși de un albastru azuriu Charvet cu inițiale imprimate pe piept, în stânga cu părul lipit cu gel unsuros-muiat-șiroind mascându-le jumătate din față, cealaltă parte mereu vizibilă

aruncându-vă o privire arogantă furată de la tăticul când plătește servitorii. Tinerii ăștia eleganți și fanfaroni tocmai au coborât din brațele dădacelor preferându-le pe ale fetișcanelor cărora imensul Gabriel Matzneff le face apologia, atât sunt de irezistibile cu decolteurile lor Prada, „stiletto"-urile uzate din capătul picioarelor bronzate și manichiurate, grimasele furate de la mamele lor când acestea le cer soților nestatornici un supliment pentru viitoarea poșetă Dior... Tot atâtea drame existențiale profunde întipărite deci pe fețele acestea de o tinerețe în plină interogație structuralistă și într-un loc atât de mic îți fac, credeți-mă, plăcere să le vezi. Ei da, ironia mea naturală a lăsat locul, de la descoperirea localului *Baron*, unui cinism pe care l-aș califica obiectiv drept destul de exacerbat.

Îmi fac loc fără dificultate, dovadă că sunt cunoscută și că contez. Altfel, „oamenii de rând" stau câte două-trei ore la intrare, în frigul umed de la intersecția Alma. Or, un puști de oameni bogați în frig, căruia i se refuză dreptul de a intra pe culoarul care duce la *dancefloor* unde toți zbiară pe fundalul Beyoncé, e nasol. Mă întristează când îi văd descoperind, descumpăniți, că există chestii care nu se cumpără. Trăiască acest miraculos marketing care a inventat, la sfârșitul secolului trecut, politica de penurie: mai puține produse foarte scumpe și foarte rare de vândut decât cererea. Rezultatul: toată lumea o ia razna și își smulge din mâini Chestia pe care nimeni nu o are și care va fi *out* înainte ca mulțimea s-o posede. Sunt tari la *Baron*: penuria lor personală e lipsa de loc înăuntru, DJ-ul care e genial și numărul de puștani din față care telefonează unor pseudo-amici-tineri comedianți care, în ceea ce îi privește, au intrat (din cauză că aceștia își au

fotografia apărută în ziar). Iată deci decorul în mai multe amănunte.

În noaptea de 2 spre 3 iunie, intru așadar la *Baron* ca în brânză. Simt violent epuizarea psihică și fizică de la sfârșitul stagiunii, în ciuda euforiei constante pe care mi-o oferă rolul meu. Nu mă neglijez totuși, îmbrăcată în negru din cap până în picioare, și nu mi-am schimbat decât eșarfa, dat fiind că cea pe care o port miroase mai rău decât o scrumieră. De data aceasta, mi-am înfășurat la gât un fel de eșarfă sahariană de pus pe cap, striată cu portocaliu, roșu și roz, cu picățele pe margini. Deodată, un omuleț caraghios îmi ia improbabila podoabă nord-africană în mână și îmi comunică, „snobic" dar frontal, că e foarte urâtă. Și eu, în loc să-l plesnesc cu mănușa peste bot, așa cum aș fi făcut în mod normal, mă scuz. Da, da, îi cer iertare omulețului ăstuia care nu măsura mai mult de un metru douăzeci cu brațele ridicate, caraghios în costumul lui Hugo Boss gri-antracit, aureolat de o uimitoare lavalieră de blană și strălucitoare, arborând niște Berlutti tatuați, ochi maro ca niște nasturi de pantaloni dinainte de război situați aproximativ în mijlocul unei fețe cu pomeți lați și plați, șiroind de JB-Coca. Și apoi îmi revin, rușinată că a trebuit să mă justific, și asta, cu atât mai mult cu cât are dreptate: e oribil ceea ce port.

Apoi, mă așez, beau, fumez, dansez, vorbesc, râd, văd. Îl uit. Dar se întoarce. Și se lipește de mine. S-ar zice că vrea să intre în corpul meu, nu pentru un viol prin consimțământ mutual, ci pentru a se cuibări acolo. Omulețul ăsta, Omulețul Meu, vrea să facă drumul de-a-ndoaselea. Să intre la loc într-un pântec matern și să fie lăsat în pace pe vecie. Nu mai ai ce să te întrebi.

Îmi dă prilejul să mă lupt cu o evidență: dacă cedez, amândoi nu vom mai fi decât unul, și numai la bine, fiindcă am trăit tot ce e mai rău înainte, în copilărie. Aceeași devastare, același asasinat, și ne vom inventa aceeași supraviețuire, două nevroze de abandon, una în brațele celeilalte. Cedez. Bun. Ne topim unul într-altul ca vopseaua în apă, culoarea se întinde în transparență pentru a o întuneca și a o năpădi complet. Ca o poluare vizuală, care, redusă la cazul meu, se transformă în poluare emoțională. Inima îmi explodează în sufletul lui în mii de cuvinte de dragoste pe care mi le întoarce, însoțite de sărutări pe gât, pe obraji și pe buze. În scurt timp, lacrimile îmi năpădesc ochii, e apa din pahar gata să primească pastelul, iar pastelul e el, marea poluare. Își răspândește nefericirea în corpul meu, ca și cum mi-ar pune un garou înainte de a-mi face o injecție prelungă cu heroină, continuând să-și fixeze bilele negre în privirea mea mioapă și spălăcită. Dat fiind că am fost traumatizată de tot ce am îndurat, înghit, mă topesc, accept.

Hoarde de furnici incandescente îmi străbat venele membrelor, o sudoare înghețată îmi năpădește capul, ceafa și șalele. Tentaculele caracatiței care tocmai s-a desfăcut în mine își încheie treaba de zdrobire a viscerelor mele până la glotă. Sunt încarnarea cântecului lui Camille, *Je veux prendre ta douleur*. Mai rău, pentru ca tacâmul să fie complet, am înghițit-o, am digerat-o. Nu-mi mai aparțin, sunt electroșocată de rafalele lui de sărutări.

Deodată totuși, ca un Minotaur, rațiunea își face din nou apariția, ultime zvâcnituri ale animalului epuizat. Îl apuc de brațe și îl ridic cu fața la mine. La rugămintea lui de a veni să dorm la el, la Trocadero, așa, lipiți unul de celălalt „fără să facem nimic, fără să-ți fac vreun rău,

ți-o jur", izbucnesc în râs. Îi descopăr fața dându-i pe spate părul foarte lung și prea des, prea ondulat, prea mătăsos, cât să îmi dau seama că în el totul e dubios și că mai am timp să-mi iau picioarele la spinare gâfâind „fugi Lola". Și apoi, atunci, mă topesc din nou, rațiunea mi se lasă invadată de sufletul lui, de data aceasta e ceva definitiv și nu va mai emite nici o opinie până la data adevăratei noastre rupturi! Încă una. E mult.

* * *

Între timp, am avut totuși câteva tresăriri de demnitate. Mai ales ieșind de la Baron, când i-am spus că noi doi, e imposibil. Dar omulețul e tenace. Și se lipește de mașina colegului meu ca să ne împiedice să demarăm. „O să cobor, o să merg cu el, o să ne căsătorim, o să avem cinci copii, o să fim extrem de bogați și de frumoși și asta până în veacul vecilor și pentru toate generațiile pe care le vom zămisli", strigă el cât îl țin plămânii. Cuvinte care merg drept la țintă. Mă topesc din nou. Dacă nu aș fi gândit, în acel moment exact, în acest fel, nu l-aș fi iubit niciodată. Dar ca toate fetele emancipate, cele cu inima de piatră, nu cred decât în Făt-Frumos, în fericirea de culoare roz-bonbon cu zahăr, cu panglici de jur-împrejur și Barry White care cântă. Numai Ally Mac Beal și cu mine știm exact ce înseamnă să ne desfășurăm cei doi metri de picioare pe bancheta din spate a decapotabilelor *vintage* ca să sărim în brațele iubitului nostru blocând circulația din cea mai mare intersecție a orașului cât să-i dăm cel mai frumos sărut languros iubitului... sunt sentimentală și romanescă. Dar viața nu e un basm tihnit. Și teama mă oprește din nou. Și nu cobor din mașină.

Atunci se apucă să urle, să tune și să fulgere, să vocifereze. Pentru ultima dată, toți colegii mei, vicioșii, mă întreabă dacă sunt cât se poate de sigură că nu vreau să cobor. Spun că da.

Sfârșitul scenei, dar nu și al filmului. Fiindcă nu am înțeles că el ținea în mâna ridicată romanul cel mai desăvârșit al lui Choderlos de Laclos: *Legăturile primejdioase*. Nu înțelegeam de ce. Încă nu. Dar întorcându-mă acasă, otrava a început să-și facă efectul.

* * *

Undele de șoc ale sărutărilor sale pe gât și pe obraji, buzele lui în lacrimile mele și mirosul de bebeluș al părului m-au cufundat rapid în forma cea mai împlinită a crizei de dependență: cum poți să miroși a bebeluș la 7 dimineața, după patru pachete de Marlboro, zece linii de cocaină, tot atâtea țigări de marijuana și doi litri de gin, și în privința asta ar trebui să-mi chestionez îndelung memoria pentru a putea să înțeleg.

Omulețul meu e un hoț de viață, un spărgător de inimi, un impostor sentimental. Deduceți, așadar, din aceasta, că vă descriu un fecior de bani gata de douăzeci de ani, un pervers de doi bani, un țicnit. Păi, nu, nici măcar; în fine, nu întru totul. Fiindcă da, uitasem că să vă spun că iubitul meu e cu douăzeci și doi de ani mai tânăr decât mine, ceea ce pune capac la toate și la reputația mea. Dacă ați ști ce puțin îmi pasă, ați fi cu atât mai înnebuniți.

Bun, acum trebuie să-l regăsesc. Creierul meu începe să funcționeze la regim maxim și se încinge. Înverșunarea mea de a-l vedea din nou și de a-l avea numai pen-

tru mine își face apariția. Toate semnalizatoarele mele (al șaselea simț de femeie) sunt roșii. Nu țin seama de nimic din ce îmi murmură îngerii mei păzitori și înaintez, mai încăpățânată ca oricând, într-o aventură în care nu voi salva viața altuia și în care ghicesc că îmi voi pierde rațiunea. Dar mă atrage irezistibil. Brav soldățel, plec la război ca să îl câștig. Și îmi înalț stindardul de mare salvatoare de suflete primejduite.

Primul punct, șapte și jumătate dimineața, într-o sâmbătă.

Nume, prenume, adresă?

N-am nimic. Zero + zero = praful de pe tobă. Doar ultima silabă a prenumelui său repetat de cinci ori și niciodată înțeles. Totuși, mi-a spus clar de fiecare dată „o să-ți aduci aminte, o să-ți aduci aminte". Acum, îmi vine să zic că e... „Ce e? Ce e? Ce e?" O chestie de genul *ment, tant, cent*... Ar fi Armand: dar nu e un cântec de Guitry; Constant: nu plecăm în weekend la Houlgate; Bertrand: a fost un mare val de Bertrand la începutul anilor șaizeci, e adevărat, dar sunt cu toții de vârsta mea, ceea ce nu e cazul tipului pe care îl caut. Așa că, deocamdată, rămân cu... „ent".

Vârsta? A, pe asta o știu.

La prima tentativă de a bloca drumul când am ieșit din localul de noapte fusesem destul de lapidară: „Dar uită-te la tine, scumpule, ai doisprezece ani." Am primit ca răspuns o privire împietrită și un: „Nu fiți și rea după ce că nu vreți să dormiți cu mine, am douăzeci și doi de ani!"

Descriere fizică?

Ei, aici, ca de obicei imbatabilă, de la marca pantofilor la prenumele blondei care îi făcuse o coafură „saut du lit", inventariasem, clasasem și repertoriasem totul. Puteam face lesne turul tuturor magazinelor prin care trecuse ca să se deghizeze în fiu de familie bună, să întreb de el, până la urmă avea să se găsească cineva care să-mi vândă pontul.

Cartea? Și aici, floare la ureche, nimica toată. Un singur băiat sub șaizeci și opt de ani citește *Legăturile primejdioase* în ultima ediție adnotată de 10/18. E mai ceva decât să am fotocopia pașaportului său.

Nu-mi mai rămâne decât să pornesc în căutarea lui.

* * *

Nu-mi mai rămâne decât să mă întorc la localul din capăt de pe bulevardul Marceau, să aștept până foarte târziu să apară, cu fete în jurul lui, cu tipi în față, în spate. M-ar vedea atunci, pe mine, dată peste cap, umplând spațiul, acolo, altundeva, în altundeva-ul lui. S-ar ghemui la iuțeală în brațele mele, băgându-și capul în interiorul puloverașului meu negru, umflându-l ca pe un balon. A doua zi, sunt deci așezată la masa mea. Cu păhărelul și cu țigările mele de condamnată în față. Vreau să iubesc și să mor, concomitent, o să mi se întâmple amândouă, sau pe-aproape. Dar toate aceste senzații nu sunt nimic în comparație cu intuiția neagră care nu mă părăsește în această perioadă: primul lui sărut, cel dintâi, schițat pe gâtul meu, are deja în el ruptura noastră.

Îl aștept pe „ent" așa cum aștepți un tren, uitându-mă în toate părțile de teamă să nu-l pierd, verificându-mi ticăitul ceasului, inventând viața celor ce trec prin fața mea. De ce sunt aici, unde se duc, în aceeași direcție ca

mine? Prima criză de angoasă: să contemplu acest flux uman și să nu recunosc pe nimeni. Mă uit din nou la ceas, e deja trei și jumătate și nici urmă de omulețul meu. Nu-i aici îngerașul meu. Bashung îmi sfredelește creierii: „Noaptea, mint, iau trenuri peste cuprinsul câmpiei." Refren, cuplet, îmi repet cântecul, dar în curând nu mai e de-ajuns ca să mă calmeze. O să arunc totul în aer, localul, mutra DJ-ului, o să trag șuturi în fesele grase ale puștilor de bani gata ca să se pună pe mărturisit, să scuipe tot ce vreau să aflu: numele, ce face, unde locuiește, și, ca să continui să-mi înfund inima în catran, cu cine și-o împarte!

O tânără femeie, care ar fi putut poza foarte bine în slip alb pentru afișul de la *La Mauvaise Éducation*, se agită, încovoiată și cu o lanternă în mână, uitându-se pe jos și căutând cine știe ce. Îmi plac mult femeile care seamănă cu niște băieței, și ele mă plac la rândul lor. Așa că intru în vorbă cu ea. Lucrează aici de mult, îi știe pe toți. Mă năpustesc, pac, ca un arc, stând dreaptă în fața ei, dar în fond mă clatin și tremur așa de rău încât sunt silită să mă concentrez, mai rău ca un societar bătrân de la Comédie Française în seara unei premiere, ca să articulez trei cuvinte inteligibile. Ea înțelege: e o urgență și ascultă datele problemei: 1. Să mi-l găsească cu orice preț; 2. Descriere fizică; 3. Legăturile primejdioase; 4. Un capăt de prenume în „ent".

— Da, îl cheamă Vincent, nu se știe unde locuiește, dar părinții lui stau pe bulevardul Suffren. Îți iau numărul de celular, i-l dau mâine, înțelegi că nu am dreptul să ți-l dau pe al lui, așa, chiar dacă știu cine ești.

Îi spun că da, că înțeleg totul, că o să îi scriu numărul meu de telefon pe un bilet de metrou, că va trebui să nu-l piardă, ci să i-l dea lui.

— O să fie aici mâine, vine în fiecare zi. De altfel, e foarte ciudat că nu e aici în seara asta. Bun, n-ai de ce să-ți faci griji, vino mâine. Vrei să-l mai vezi?

La care eu, semeț, lichefiată pe dinăuntru:

— Da.

Plec, nu-mi pasă de nimic, pot să merg până la capătul lumii, îi cunosc prenumele: Vincent. Un Vincent de douăzeci și doi de ani, înseamnă că are niște părinți foarte întârziați în privința lecturii manualului *Les Prénoms les plus tendances de l'année*. Dar plutesc pe un nor. Cu electricitate dedesubt și în aer.

* * *

Mă întorc acasă, înghit ceva ca să dorm până la ora următorului spectacol. Plec la teatru. Ascult *Voila c'est fini* pe iPod-ul meu roz, dar totul e bine: în seara asta, Vincent se va contopi cu mine.

Îmbrăcată, machiată, cu colegii mei, pe scenă, uit totul. Comedianții sunt singurele persoane de pe lume care nu sunt remunerați ca să exercite o meserie, ci ca să joace. E multă vreme de când îmi spun că „poate că într-o zi va trebui să plătesc scump luxul acesta nemaipomenit", că într-o zi „o să mă coste scump că am fost atât de fericită pe scenă. Negreșit. Există o justiție imanentă. O statuie a comandorului care va găsi de cuviință mai devreme sau mai târziu să-mi trimită nota de plată". Am început să o încasez cu Alesul inimii mele plecat și acum presimt că va fi complicat.

Pe scurt, ieșim de pe scenă, epuizați, dar fericiți. Șiroind de sudoare și de oboseală, dar vii. Întoarsă în cabină, controlez mesajele, SMS, MMS primite în timp ce jucam. Paf. Beculeț roșu aprins pe al meu. Mesaj.

„Alo, sunt de la *Baron*; bun, i-am dat numărul tău de celular lui Vincent, dar grăbește-te să vii să-l vezi, fiindcă pleacă peste trei zile la New York, are o slujbă acolo pentru trei luni."

La dracu'! Prăpăd! ascult mesajul iar, și iar, și iar... Despic calendarul în toate felurile. Nu pot să mă duc pe bulevardul Marceau decât peste cinci zile cel puțin. Blocată în interminabile zile de filmare a unei emisiuni de televiziune în provincie!

* * *

Nimic nu mai contează, o să dau cu piciorul la toate. Dacă tot e vorba de ruptură, anturajul meu o să vadă una radicală. La slujbă, nimic mai simplu, să fiu lapidară, un pic arogantă: „Nu filmez săptămâna viitoare, de altfel n-o să mai vin niciodată la emisiunea voastră, nici la alta. Pun capăt celor cincisprezece ani de participare la abrutizarea maselor. Mă dezgustați cu toții. Nu vă zic bună-ziua!"

În ceea ce privește viața personală, cum sunt singură, nu e greu. Ba da, de fapt, fiindcă deși despărțită de soțul meu, ceva mă leagă încă de el. Într-o altă vreme, dacă aș mai fi fost cu el, aș fi hotărât să rezolv treaba foarte rapid. Să nu mă întind. Să fiu la fel de incisivă ca la slujbă. Cu cât o ruptură se întinde în lungime, așa cum fac cei care și-au reușit atât de bine ruptura lor încât te întrebi de ce nu au rămas împreună, cu atât sunt mai

multe șanse să sfârșești în pat în următoarele trei zile de după anunțarea despărțirii de teama nebună să nu „îi faci rău celuilalt". (Dați-mi voie să râd, să pleci singur înseamnă de fapt să-l împușți pe celălalt, așa că mai bine să-și ia glontele drept în cap. Expediat.)

Dar divaghez: mai întâi trebuie să-l găsesc pe Vincent!

* * *

Când mă întorc la localul de noapte pentru băieței cu cămăși cu modele Vichy, nu mai e aici. Nu va mai fi niciodată. Știu de la bun început că o să mă așez, o să îl aștept și că nu o să vină; că o să vorbesc cu oricine despre orice; că o să beau (din ce în ce mai mult ca să-mi uit lașitatea); că o să flirtez exclusiv cu cei care au niște figuri cumsecade de imbecili afectivi, de tipi dintr-aceia patentați de genul „fac așa cum mi-a zis tăticul". Găsesc cu grămada, e chiar unul printre ei care se numește tot Vincent, mai curând simpatic, dar transferul nu e partea mea forte (chestia e că sunt în analiză), așa că n-o să dureze mai mult de o noapte. Asta e... Fiindcă nu am îndrăznit să stric nimic sau fiindcă am dat îndărăt înainte de a mă răzgândi, l-am pierdut pe Vincent, am pierdut totul.

Femeia care ar fi putut poza pentru Almodovar în slip-cangur alb vine să-mi spună urmarea și încheierea informațiilor pe care le posedă. „Că s-a putut gândi la asta" mă impresionează. Dacă aș avea un transfer de făcut de pe Vincent pe altcineva, l-aș face asupra ei. Dar nu am timp să reflectez, trebuie să notez.

— Păi, uite, Vincent e fotoreporter la o agenție de presă, pleacă la un stagiu de trei luni la New York la biroul

pe care îl are acolo agenția. E ultimul pas înainte de marele salt, în septembrie va fi într-o zonă de război, în Irak. Când a plecat mi-a spus că era foarte surescitat și nerăbdător să ajungă la fața locului, că se simte pregătit, că acum trebuie să meargă pe teren cât mai repede. Când a luat numărul tău de telefon părea foarte, foarte impresionat.

La Bagdad!

Am ochii de culoare termonucleară. Urlu că o să moară, că o să-l ucidă, asasineze. Și apoi nimic, ca după ciuperca albă de la Hiroshima, creierul meu se consumă în trei nanosecunde. Cineva mă ia de jos și mă așază undeva, mi se dă apă și alcool de băut, toată gașca mea e aici, femeia cu corp de băiat e și ea. Nimeni nu mă înțelege. Sunt în jurul meu extaziindu-se că e „geniaaal!", că pustiul ăsta are o a naibii „forță de caracter", „curaj", „pasiune". Eu însă mai curând plâng decât să admir geniul informației. Douăzeci și doi de ani, un tip care va face poate o copertă la *Match* sau *Time*, și eu mă mai plâng? Mă ridic și iau gașca strânsă cu totul în jurul meu, ochi în ochi. Mă iubesc toți, o știu, au dovedit-o de mult. Acum însă, pentru prima oară, nu pot înțelege că drumurile noastre se despart, că plâng un omuleț extraordinar care se va lăsa ucis luându-se drept un aventurier fantastic, că pe deasupra am suferit și așa destul. Și apoi bem. Și așa se termină noaptea asta.

* * *

Neantul existențial abisal în care mă lasă abandonul lui Vincent mă readuce la mama mea. De ce? Nu știu! Nu mă gândesc decât la ea, mă privesc noaptea cu paharul și țigările mele, stau într-un local de noapte așa cum aș sta oriunde în altă parte și o aștept. Sunt douăzeci și cinci de ani de când m-am desprins de fustele ei și nici una dintre bătăile mele de inimă nu e destinată atunci altcuiva decât ei: trăiesc pentru ea, datorită ei și, finalmente, în ea, care m-a făurit și structurat (sau destructurat, în funcție de zile!)

Nici o singură dată în patruzeci de ani de viață nu am auzit sunând telefonul fără să mă gândesc că s-ar putea să fiu anunțată că mama a murit și că o să mor în clipa când aș afla asta. Că mama ar putea să moară, să mă abandoneze, să mă lase așa, bebeluș țipând plin de lacrimi, mi se pare abject. De netrăit, insurmontabil. Nu mama mea e cea care moare; deposedată de ea, eu sunt cea asasinată. Iată gândul care se târăște în mintea mea dintotdeauna. Oare am reușit măcar să trăiesc o singură clipă liber propria mea existență? Sunt bolnavă de o nevroză de abandon totală. Orice idee de ruptură este imediat asimilată la mine unei tentative de asasinat. Să mă părăsești, să nu mă iubești destul ca să rămâi cu mine și să nu mă iubești pur și simplu e totuna cu să mă ucizi. Iată schema simplă, dar nevrotică, sunt de acord cu dumneavoastră.

Deci și în noaptea asta mă regăsesc în postură de așteptare. Fiindcă cine nu se desparte așteaptă. Așteaptă totul de la celălalt. Nu ruptura și nici abandonul ucid, ci așteptarea. Ca să o înțelegi, trebuie să fi recunoscut ideea că o ruptură nu este un eșec, nici pe departe, dar eu una nu cred încă în teoria asta!

* * *

Ezit încă o săptămână după plecarea lui Vincent la New York ca să-mi spun că trebuie să fac orice ca să-l regăsesc. Deci ca să mă duc să-l văd.

Las un mesaj pe telefonul lui mobil.

— Sosesc în șapte ore și patruzeci și opt de minute sunt jos în fața clădirii tale. Vincent... Vincent... Te iubesc.

Spun asta și apăs pe butonul roșu al mobilului. Între Vincent și mine nu mai e nimic în afară de oceanul acesta gigantic. În sfârșit avionul decolează și apoi aterizează. Ajung, cu gura coclită, cu respirația fetidă, cu ochii ca niște bile de loto, cu picioarele ca de vată și stomacul ghem. Două dușuri reci și parfumate la toaleta aeroportului Kennedy, un *yellow cab*, și deja sunt la intersecția străzii 42 cu Park Avenue. Sun la ușă. Șocul.

Micul meu băiat are în sfârșit pupilele negre implântate într-ale mele. Dar păr nu mai are. Ras, scalpat.

— Ca să mă obișnuiesc pentru Bagdad, spune el, lookul dandy chiar că nu e la modă acolo în momentul de față.

Mâinile mele în șuvițele lui devorate. Jena lui de a-și fi pierdut coama. Ca o podoabă prețioasă pe care ar fi moștenit-o firesc de la mama lui și pe care viața nu îi mai permitea să o păstreze.

Simțim nevoia să fim împreună, simțim nevoia de dragoste, de așternut și de ouă Benedict... fiindcă așa sunt eu, când suntem doi, mănânc cât doi. Așa că fugim repede, foarte repede, o apucăm pe 5 Avenue și o străbatem de rămânem fără răsuflare. Cel mai frumos hotel din lume se află în fața noastră; ne împletim brațele și picioarele în ușa rotativă și deja suntem la etajul doi. Un apartament dând spre Central Park? OK, dar nouă puțin ne pasă, lăsăm draperiile trase. Bătaie cu perne, din care sunt trei tone în patul mare cât o jumătate de pachebot. Și, cu plăcere, depun armele. El învinge. El pe mine, jubilație. Ne smulgem hainele, ca niște animăluțe ce am rămas. Capul lui pe pântecul meu. Apoi el înăuntrul meu. Îndelung. E bine. Lacrimile îmi curg și îmbibă pernele. Juisare. Și apoi o luăm de la capăt.

Fără cuvinte. Dar prima senzație, cea a sărutului său pe gâtul meu, mă ajunge din urmă: sunt injectată cu heroină fără să o văd... doar dacă nu el e cel care îmi inoculează angoasa și mă acoperă cu sudorile înghețate ale morții. Fiindcă simt moartea pretutindeni în jurul meu în patul ăsta, în camera asta, corpul lui. Mă ridic. Angoasă.

El murmură, cu degetul în dreptul buzelor:

— Ce e?

Eu:

— Moartea.

El:

— Ce? Ce tot spui?

Eu:

— Sunt înghețată, angoasată, vreau să te desprinzi de mine. Nu vreau să pleci, să te duci la război. O să mori, Vincent. Te iubesc și tu o să mori. Te vor împușca. Și apoi, oricum, îți interzic să pleci. Asta e, te iubesc, nu pleci. Ne întoarcem la Paris. Fotografii se pot face oriunde în lume.

Mă dă la o parte o dată cu cearșafurile, ca și cum ar respinge deja ideea de noi doi.

— O să plec, și tu o să mă ajuți, răspunde el. Și dacă trebuie să mor, tu o să trăiești. O să-ți spun ceva (mă sărută pe frunte, un pupic ca acela pe care mi l-a dat pe gât la *Baron*): mama mea a murit aducându-mă pe lume.

N-am văzut-o niciodată. Nici o amintire. Nimic. Nimeni. Tata m-a crescut singur, continuând în același timp aceeași meserie ca aceea pentru care am venit aici la el. La început, când m-am născut și mama a murit, toți au crezut că n-o să-și mai revină. După care toți s-au temut pentru mine. Și apoi, acum tu mă vezi deja mort. Înseamnă că ăsta e destinul meu? Le omor pe femei, întâi pe mama, și acum pe tine?

După care nici un cuvânt. Eu sunt zdrobită de durere și de rușine: durerea lui, pe care am luat-o așa cum iei gripă, și rușinea de nemăsurat de a-i fi redeschis toate rănile prin trei fraze. De data asta, eu sunt asasinul.

Luăm un taxi împreună până la aeroportul Kennedy. Același zbor, de data aceasta invers. Își lipește capul de pântecul meu. Am luat de la el boala morții: durerea lui mortală.

* * *

Întoarsă la Paris, nu mai vorbesc. Doar două ore pe zi pe scenă, dar și așa e o problemă, fiindcă spectacolele se vor încheia. Deprimare. Ascult iar și iar cântecele *Voila? c'est fini* și *Il est mort le soleil*. Pe scurt, mi-e bine, totul e bine. Nici o veste de la Vincent. Chiar și agitându-mi mobilul ca să cadă vreun mesaj din el, nimic. Vreun e-mail, nici atât. Nada. Aud vorbindu-se despre el din când în când în noaptea pariziană. I se construiește deja legenda. Amicii lui sunt nespus de mândri de el, cu fundul la cald pe plajele de vară de pe insula Ré.

Încerc totul. Disperată. Magii, țigăncile, ghicitorii în cărți, văzătorii extralucizi, dezlegarea de farmece la Château-Rouge. Mă costă cât ochii din cap. Încerc totul.

Pentru ca, evident, să mi se confirme că e nebun după mine. Mai mult decât după mama lui (da, sunt un monstru), decât după războiul lui și decât după meseria lui tâmpită. Încerc totul... în afară de a-l suna. Demnă. Să nu fac nici un semn.

* * *

Ce imbecilă jalnică sunt. El e cel care reia legătura cu mine. E la Paris pentru o săptămână înainte de marele salt în război. Ne vedem, ne iubim, plâng, plânge și el, inimile ne explodează. Cu cât e mai mult în mine, cu atât o văd pe mama mea (orfană de propria ei mamă) chemându-mă ca să se vindece de nefericirea ei, și a lui Vincent se calchiază peste ea. Și eu ce copil eram? Plin de suferință ca ei? Nu. Eram „normală" cu tăticu' și mămica. Atroce constatare mai e incapacitatea mea de a alina moartea mamei sale.

Îmi trec mâinile peste chipul său cu ochii închiși, așa cum face un orb ca să identifice pe cineva.

Trebuie să ne despărțim deja. Îmi spune că e mai bine. Nu mi se pare. Dar nu mai am nici o conexiune neuronală în ordine. Creierul meu merge cu pași mărunți îndărăt. Iarăși un taxi, iarăși hectolitri de lacrimi. Pântecul meu înghețat fără capul lui pe el. Un SMS la iuțeală. Care spune: „Arta este un scandal căruia tu îi ești forma estetică cea mai desăvârșită. Te iubesc Vincent. Eu."

Răspuns:

„E iluzia ta să mă iubești ca pe o operă care e un scandal. Nu sunt o artă, poate că nici măcar un bărbat. Ultima ta iluzie se duce. O să te poți vindeca de interpretările tale..."

* * *

Șoc! Flăcări, pompieri. Iată-mă, culcată, singură, plângându-mi viața începând din această zi. Numărând și iar numărând toate despărțirile din viața mea: mama, prietenii plecați, iluziile pierdute despre o meserie pe care am părăsit-o prea devreme de teamă să nu mă părăsească cu valiza sa de regrete, foștii, Vincent care redeschide toate rănile: nimeni nu e obligat să mă iubească fiindcă — eu — sunt îndrăgostită, nimeni nu rămâne și nici nu va rămâne ca să-mi îndulcească viața, ruptura fiindu-mi fatală.

De atunci încoace sunt victima obsesiilor și a halucinațiilor. Mi se pare că îl văd pretutindeni! Pornesc cu regularitate în urmărirea unor bărbați care îi seamănă... Ieri, era un băiat pe motocicletă. L-am văzut parcându-și vehiculul și eram convinsă că e Vincent, fiindcă avea exact aceeași scurtă bleumarin. De fapt, nu îi semăna deloc! Mi-am dat seama în momentul în care i-am pus mâna pe umăr! Astăzi, mi s-a părut iarăși că îl văd pe stradă în timp ce mă uitam pe fereastră. Nebună de bucurie, m-am năpustit jos și m-am trezit față în față cu un tip pe care nu îl mai văzusem niciodată.

Sunt epuizată, stoarsă! Aș vrea să termin o dată cu halucinațiile astea! De fiecare dată, după speranța imensă de a-l revedea, sunt cumplit de deprimată!

La televizor e deja ora emisiunii *Feux de l'amour*. Nu mai am puterea să apăs pe buton ca să schimb postul, așa că mă uit la femeile în dezabieuri de nailon de culoarea caisei, cu buzele lăcuite, sărutând „luându-i drept alții" bărbați în costume de acetat maro, strânși în sentimente călduțe. M-aș putea uita la *Romeo și Julieta*, ar fi la fel, e atât de vulgară dragostea. Iată că pe deasupra mai sună și la ușă; va trebui să-mi adun durerea și să o desfac la verticală mișcându-mă până la interfon. Nu, nu e Vincent (chiar dacă am impresia că îi simt deja respirația pe scară), e dragul meu Coach care își ațintește pupilele pe prețul meu.

— A da, aaaa, o-ho, nu ți-e bine? Dar ce s-a mai întâmplat? Ai o mutră de pizza cu fructe de mare.

— E-n regulă... Vezi tu, nu știu dacă să-mi zbor creierii cu un 357, să mi-i bag în congelator sau în cuptor, așa că vezi că sunt în regulă.

— Depinde de ce-ți place mai mult, înghețata sau omletele norvegiene!

— Asta-i tot ce ai să-mi spui...

— Ba nu, păpușico, fă bine și spune-mi ce te-a adus în halul ăsta, sau cine... Gata, am ghicit: nu-mi spune că e Vincent! Iarăși Vincent?

— Nu-ți fă griji, n-o să mai auzi niciodată de el.

— Să nu-mi spui că ești a cincea! A, da, da, ești a cincea păpușică, într-o singură săptămână, a cincea iubită care e părăsită. Alungată, chiar!

— Du-te și ocupă-te de celelalte patru și lasă-mă să crăp. Și apoi mă enervezi; cu mutra ta de veșnic fericit, dacă ai ști ce mă enervezi, nici nu-ți închipui, zău!

— Nu, nu merge așa. Fă un duș, și eu mă duc să iau ceva de băut și de mâncat și mă întorc.

Zgomotul, viața, cuvintele, dragul meu Coach a sosit, și totul se reînsuflețește, dar eu nu vreau. Vreau să fiu nefericită, îndelung. Singură pentru totdeauna. Să mă lase să fiu devorată de șobolani, și să fie anunțat Vincent ca să vină să identifice cadavrul. La urma urmei, un cadavru în plus, după război, ce mai contează?

Chiar și complet mâncată de șobolani, n-o să-l impresionez deloc.

Cheia în broască, ușa deschisă, dragul meu Coach, tirbușon, saint-emilion 1985, scoici, o sticlă, două... Ia uite, s-ar zice că se întâmplă ceva cu electrocardiograma și cu encefalul. Revin la viață; îmi privesc degetele, brațele, și îmi trec mâna prin păr. Îl mai am, sunt salvată!

Dar mai ales îl ascult pe dragul meu Coach, care, o dată, își deschide și el sufletul, cu adevărat. Intim. Și el a trăit ruptura, „măturoiul" peste viața lui și totuși, astăzi, e bine. Chiar foarte bine, susținând teoria contra căreia mă revolt la început, înainte de a-l asculta...

Și dacă ar fi posibil să-ți revii după o ruptură, să înveți să dai pagina în diferite împrejurări?

Nu încă sedusă, dar atentă la pledoaria lui, îl încolțesc, îl strâng cu ușa, simțindu-mă din ce în ce mai atrasă de ideea de a defini cuvântul ruptură, de a analiza cum le-am digerat, mai mult sau mai puțin, sau chiar deloc, pe cele care mi-au presărat viața. De a ști în orice caz de ce toate m-au făcut să sufăr așa de mult și de ce, în cazul precis al lui Vincent, sunt obsedată și mi se pare că îl văd peste tot...

Dragul meu Coach

De ce ținem atât de mult să încercăm să-l/s-o revedem? Să vezi peste tot sosii ale fostului iubit e ca și cum ai visa la el: e un mod de a realiza o dorință inconștientă, cea de a reveni înapoi, adică înainte de ruptură. Locul lui e atât de mare în inima noastră, încât imaginea sa ne invadează câmpul vizual!

Închipuiți-vă însă numai ce s-ar întâmpla dacă l-ați întâlni chiar pe el și nu pe un străin?

Ar putea să vă respingă din nou. Chiar vreți să retrăiți scena rupturii? Ce rost are să vă faceți singuri rău?

Sau, ceea ce poate că sperați, sub șocul surprizei, cade din nou în mrejele voastre. Dar e mai probabil să fie furios pe dumneavoastră și să vă acuze că nu îl lăsați în pace!

S-ar mai putea și ca el (sau ea) să nu fie singur(ă): aveți nevoie să-l (s-o) vedeți cu noua (noul) lui iubită (iubit) ca să vă convingeți că povestea voastră s-a sfârșit?

Se mai poate și ca să fiți gata să suferiți de tot ce tocmai am enumerat, atât de mult v-ați bucura să îl vedeți în carne și oase. Un sfat: nu vă stricați amintirile stârnind furia sau disprețul „fostului"! Să distrugeți imaginea idealizată a bărbatului sau a femeii pe care îl (o) iubiți nu vă va ajuta să depășiți suferința despărțirii!

Acceptarea deciziei sale de a nu vă va mai vedea este esențială

Nu e ușor să admiteți că ființa iubită v-a exclus din viața ei. Dar nu are nici un rost să forțați pe cineva să urmeze o cale nedorită: dacă fostul partener s-a despărțit de voi, dacă durerea pe care o simțiți nu a putut împiedica despărțirea, hazardul nu va lipi cioburile la loc.

Poate că într-adevăr, într-o zi, maturizându-vă amândoi, veți fi în stare să retrăiți împreună o poveste de dragoste. Dar, deocamdată, trebuie să vă resemnați să vă continuați viața fără el (ea).

În timp ce „alergați" după sosiile lui, iluzia de a-l întâlni peste tot pe fostul iubit sau fosta iubită va persista. Soluția este deci, într-o primă etapă, să acceptați să-l sau s-o „vedeți" sporadic, dar să faceți ca și cum asta nu v-ar mai privi, și să nu-l/s-o mai urmăriți. În ziua când vă veți hotărî, în ciuda suferinței firești, să treceți la altceva, veți înceta să-l sau s-o mai vedeți pretutindeni.

Capitolul 8

Și dacă îl mai iubesc

De câte ori nu mi-am pus întrebarea care ucide: și dacă mai simt ceva pentru el? De tot atâtea ori, inima începe să-mi bată nebunește. Poate chiar mai rău.

Această propoziție suspendată — „și dacă îl mai iubesc" — îi afectează fără îndoială mult mai mult pe cei care, ca mine, au fost părăsiți. Neînțelegerea și violența despărțirii generează implicit o grămadă de întrebări, din moment ce sunt în categoria celor care suportă decizia de a pune capăt unei povești... de draaaagoste!

* * *

Eu, de când mi s-a spus „afară", nu mai înțeleg nimic din ce mi se întâmplă. Zău așa! nu eu sunt cea care nu mai iubește, ci el. Atunci, normal, încerc iarăși și iarăși să-i spun și să-i arăt că îl iubesc! Bine.

În orice caz, asta le spun la toți, ca o soție demnă și mândră de comportamentul ei de femeie iubitoare, ul-

tragiată, dar sigur că într-o zi uşuraticul se va întoarce la ea. (De ce s-ar mai întoarce, golanul, asta chiar că nimeni nu ar putea răspunde.)

Adevărul e mai implacabil, mai sumbru: îl hărţuiesc zi şi noapte, îl urmăresc, îl vânez, văd tot, ştiu tot, aud tot. În douăzeci şi trei de ani de viaţă comună, nu am avut niciodată, dar chiar niciodată (o jur cu picioarele amândouă în marmeladă de portocale amare) nici o înclinaţie spre investigaţii, gelozie, suspiciune. Dar de la marele lui recital de adevăr când totul s-a dat peste cap, îmi umplu orele cu turpitudini de nepătruns, dintre care principala constă în a mă informa despre cele mai infime detalii ale vieţii sale profesionale şi personale.

De ce? Poate, în primul rând, pentru că această „curiozitate patologică" mă ajută — sau cel puţin aşa cred — să trăiesc. În realitate, ea mă distruge puţin câte puţin cu fiecare zi ce trece, cu fiecare dimineaţă chiar, în care constat că ei chiar dorm împreună la mine acasă, mă rog, la ei acasă, la el... nu mai ştiu la cine anume. Cine mă va acuza apoi că am o problemă în toată regula cu teritoriul de administrat? Şi apoi slujba lui, evoluţia şantierului său, oraşele şi ţările pe care le străbate în cuprinsul unei săptămâni, ştiu totul. Ştiu dacă e la Boston, la Milano, la Paris...

La ce îmi foloseşte asta? La nimic. La a mă distruge din ce în ce mai rău. La a alerga după o fiinţă pe care am pierdut-o.

* * *

Nu e singura explicaţie, buna mea doamnă. În realitate, am nevoie să ştiu ce face Alesul inimii mele, deoarece

continui să mă simt o parte din el. Drept pentru care îmi spun că dacă eu, de opt luni de-acum, trăiesc fără el ca amputată de jumătate din mine, el simte acelaşi lucru. Fals! Lui îi merge foarte bine. Spre deosebire de mine, el a tăiat prin despărţirea noastră o creangă uscată din propriul lui „eu". Înscris pe o traiectorie inversă faţă de a mea, el merge înainte, uită de greşelile trecutului, nu încearcă să o ia de la capăt pornind de la sursa despărţirii noastre.

Pe scurt, ferm hotărât să nu eşueze a doua oară, însoţit în noua sa elaborare de fericirea de a avea o prietenă (aţi observat cât de des au bărbaţii noştri „prietene", nu e întru câtva un pic de vocabular răutăcios de adolescent întârziat?) care nici ea nu vrea să o încaseze din nou, el unul nu se împotmoleşte în trecut. Pentru el, nu mai poate fi vorbă să mintă, să fantasmeze, să-şi imagineze că retrăieşte un trecut fantomatic declarându-mi, cu o floare în ţeava puştii: „Te iubesc, draga mea; într-o zi (sau alta) ne vom reîntâlni."

* * *

De ce continui să nu mă desprind? De ce, în chiar momentul când vă scriu, mai cred încă neclintit că el ÎMI va reveni?

Am încercat totul, ţipetele, blândeţea, indiferenţa, prietenia — prefăcută — formulele „pe viaţă şi pe moarte". Cu un singur scop, nici măcar voalat şi nici ascuns, de a-i spune că îl mai iubesc şi-l voi iubi mereu. Dar în faţa mea, care tun şi fulger, vituperez, recriminez, nu e nimic. Nici un răspuns, nici o speranţă.

Normal. De ce ar rosti sentenţios un „încă te mai iubesc" când, de fapt, nu o gândeşte nici pe departe?

Umilirea de pe o zi pe alta a Bărbatului Vieții Mele își are limitele ei.

Dragoste! Dragoste? Nu, nu cred că se poate spune în mod rezonabil că îl mai iubesc pe viitorul meu fost bărbat; în schimb, faptul că există fără mine, că o iubește pe alta decât pe mine, că înaintează în viața lui și în viață mai curând bine fără ajutorul meu, îmi este de nerespirat și de neconceput.

Dependentă de cel ce face drama mea de luni întregi, desigur că exclusivă, obsesională, geloasă și devorată de toate aceste nevroze cu siguranță, refuz de fapt să nu mai fac parte din el ca până mai înainte.

* * *

Și dacă trăiesc o confuzie a genurilor dintre cele mai nesănătoase? Și dacă eu, și nu el, sunt cea care eram fundamental dependentă? Și dacă scrierea acestor rânduri care îi sunt consacrate constituie, în ciuda anumitor afirmații acerbe, o ultimă dovadă de dragoste? Și dacă, pur și simplu, nu mă consider capabilă să continui drumul fără el? Unde anume mă aflu, între fantasmă și realitate, sentiment de dragoste și abandon?

Dragul meu Coach

Și dacă îl mai iubesc? După ce l-am părăsit, putem să ne îndrăgostim din nou de același partener? Cum să ne ferim cuplul de greșelile comise în trecut? Și dacă ruptura nu e decât o derivă a raporturilor de forță? Acestea sunt întrebările pe care ajungem să ni le punem, fatal-

mente, după o despărțire, și pe care, evident, Sonia și le pune și ea.

Îmi amintesc de lucrurile pe care mi le spunea cel mai bun prieten, acum cinci ani, când s-a despărțit, și pe care de atunci încoace le-am mai auzit frecvent:

— Îmi amintesc de ziua când mi-am dat seama clar că vreau să mă despart de soția mea. Fiindcă nu o mai iubeam! Și ea? Nici ea nu mă mai iubea, din câte se pare! Aveam atâtea lucruri pe care să ni le reproșăm, și atât de puțină indulgență unul față de celălalt! De față cu mine, la petrecerile date de prieteni comuni, a început să evoce frânturi din viața noastră comună. Pentru ea, ca și pentru mine, amintirile acestea erau atât de plăcute! Am întâlnit, eu, alte femei, ea, alți bărbați, dar întotdeauna apărea între noi această afecțiune complice pe care o crezusem dispărută! Astăzi, mă întreb ce căutam eu cu celelalte femei și, mai ales, ce anume a motivat despărțirea noastră: am uitat sau, mai curând, ce îmi amintesc nu pare să aibă nici un fel de gravitate! Acum, că ranchiuna s-a estompat, sunt gata să reîncep cu ea o relație. Sunt sigur că dragostea noastră poate să reînvie. Cum să fac să nu se repete totul exact ca înainte, cum să trăiesc cu ea o nouă dragoste?

Motivele unei atracții

Este evident că el nu încetase să-și iubească soția, și că ea îl iubea la rândul ei. Dar contingențele vieții i-au făcut să se descopere reciproc mai puțin străluciți decât crezuseră.

Ce poate fi mai greu decât să înveți să trăiești cu imperfecțiunea celuilalt? Oricât de surprinzător ar putea

părea, deseori suntem atrași de cineva din aceleași motive pentru care, ulterior, îl părăsim! Astfel, de exemplu, dacă îi iubim talentul de a improviza, poate că într-o bună zi vom detesta incapacitatea sa de a face proiecte exacte! Dimpotrivă, dacă eram inițial liniștiți de simțul organizatoric al partenerului, ulterior vom regreta absența lui de fantezie...

Dragoste și putere

De îndată ce am luat distanță unul față de celălalt, am uitat insuficiențele fiecăruia, preferând momentele importante ale relației: ceea ce înseamnă că ruptura nu era cauzată de o incompatibilitate reciprocă.

Dacă urmează să retrăiți împreună o nouă dragoste, acceptați compromisurile, detectând ceea ce nu este fundamental în diferendele voastre; asta nu înseamnă că unul dintre membrii cuplului trebuie să cedeze și să accepte totul mereu, fiindcă ar însemna să admită superioritatea unuia asupra celuilalt.

Or, poate că ați încetat să vă iubiți tocmai fiindcă între voi s-au instaurat relații de putere; era mai important pentru fiecare să fie cel mai puternic, decât să aplanați conflictele. De fapt, miza era dominarea celuilalt. Despărțindu-vă, v-ați maturizat: acum vă dați seama lesne că, cedând, favorizați împlinirea relației. Fiindcă o poveste de dragoste nu este în nici un caz punerea sub tutelă a unuia de către celălalt!

Capitolul 9

A plecat cu prietena mea cea mai bună

Ciudat, dar nu mi s-au întâmplat toate nenorocirile, în orice caz nu aceea de a-l vedea pe Alesul inimii mele destrăbălându-se cu prietena mea cea mai bună. Iată de ce am întrebat-o pe prietena mea Delphine ce simți când ești părăsită de tipul tău pentru prietena ta cea mai bună.

Văzând chipul lui Delphine încremenind la evocarea acestei întâmplări vechi de cincisprezece ani, am înțeles în ce măsură acest gen de trădare este dublă. Este principiul dublei nefericiri. Delphine îmi explică cu multă convingere, chiar cu pasiune, că tot nu reușește să știe cui îi poartă mai mult pică: bărbatului ei, care s-a lăsat prins în capcană ca un licean de ocheadele unei femei tinere și frumoase, lipsită de ocupație și singură, sau acesteia din urmă, care le intra mereu în casă? În orice caz, i-ar plăcea să o vadă pe aceasta din urmă, căreia îi vom spune Anne, murind de lepră purulentă pe un trotuar din Bogota, de cât a mințit-o în privința așa-zisei ei prie-

tenii, a amețit-o cu complimente prefăcute numai pentru a pune mâna pe soțul ei.

Și ea, biata mea Delphine cumsecade, care îi povestea zi de zi, cu deplină încredere, despre intimitatea vieții ei conjugale acestei Anne, a cărei unică motivație nu era întrajutorarea feminină (un mit!), ci cunoașterea tuturor detaliilor sexualității faimosului soț. Și eforturile i-au fost răsplătite, ciumei ăsteia de Anne. A aflat totul, înainte de a vedea totul, despre viitorul ei bărbat. Mașinația a durat multă vreme, din moment ce perfida asta și-a luat destul răgaz pentru a fi sigură că și-a adormit cu desăvârșire prada. Din ce în ce mai prezentă, din ce în ce mai greu de ocolit, din ce în ce mai sfătuitoare, din ce în ce mai trădătoare...

La acea vreme, Delphine a depus complet armele, povestindu-i absolut tot, până la cele mai puțin catolice poziții ale sus-numitului soț în timpul actului sexual. Vă dați seama că în acest fel Anne avea să manevreze cu atât mai multă dexteritate la momentul potrivit. Dar când anume?

* * *

Exact în timp ce prietena mea Delphine pleacă pentru opt zile la casa de la țară, pentru a o pregăti pentru vara care se apropie... și pentru ca Anne să petreacă cu ei o vacanță sublimă!

Anne pleacă și ea, dar la un Relais & Châteaux aflat la aflat la doi pași de Paris... împreună cu soțul lui Delphine (păi, da, săracul, doar nu era să îl lase acolo singur, după ce că soția lui plecase pentru opt zile... la țară). Petrec cinci zile și cinci nopți verificând, în cel mai

mic amănunt, dacă nu cumva le-a scăpat vreuna dintre pozițiile din *Kama-Sutra*, fiindcă zău că ar fi stupid, pentru doi mari profesioniști ai sexului ca ei. Și hop, nevăzuți și neprinși, se întorc la Paris.

* * *

Delphine se întoarce peste două zile. Anne nu întârzie — ce tupeu — să se ducă la prietena ei, poruncindu-i pe loc să-și părăsească soțul. Da, da. Argumentând că e un ticălos, nici pe departe ce credea ea că este, ci cu adevărat un ticălos, dovadă că într-o seară când era un pic băut, ea s-a dat la el ca să vadă dacă îi rezistă și cât anume, iar el nu i-a rezistat deloc. Și explicându-i în continuare că s-a culcat pe loc, și nu numai la ei acasă. Înțelegeți: Anne îi spune totul, foarte relaxată, lui Delphine. Mergând, fără jenă, până la a-i mărturisi îmbrățișările cele mai fierbinți, jurnalul pe care îl ține de ani de zile și în care singurul erou este soțul celei mai bune prietene, transformat în sursă a tuturor fantasmelor pentru această erotomană inveterată.

* * *

Vă spuneam la început că, după ani și ani de zile, Delphine continuă să fie mortificată de această poveste umilitoare nu dintr-un singur motiv. În primul rând, fiindcă i-a distrus căsnicia — mai trebuie să precizez că Anne nu a mai rămas ulterior decât trei luni cu fostul soț al prietenei mele?; în al doilea rând, fiindcă i-a fost imposibil vreme de ani în șir să mai aibă încredere în vreo femeie; în al treilea rând, și poate că aici se ascunde cea

mai mare durere, fiindcă s-a simțit „ca violată" ca urmare a faptului că i-a încredințat totul, în plină euforie, unei „prietene" care nu se gândea decât cum să o deposedeze de prima ei dragoste adevărată.

De ce a căzut soțul ei într-o capcană atât de grosolană? Și dacă și el, la urma urmei, nu se gândise decât la asta, de-a lungul căsniciei sale cu Delphine, respectiv să o înșele cu Anne?

Așadar, dragul meu Coach, cum poți să-ți revii dintr-o asemenea umilință, dintr-un asemenea „viol" al intimității tale?

Dragul meu Coach

Când amantul sau soțul pleacă cu prietena ta cea mai bună, resimți un violent sentiment de abandon combinat cu amărăciunea trădării... Revezi filmul evenimentelor și îți dai adesea seama că, fără să vrei, i-ai aruncat unul în brațele celuilalt.

Aceasta îmi amintește de un lucru care i s-a întâmplat uneia dintre cunoștințele mele, Marion, și al cărui epilog este similar cu cel al situației trăite de Delphine.

Marion forma cu soțul ei și cu prietena ei cea mai bună, Sophie, un trio de inseparabili; ieșeau întotdeauna în oraș toți trei, plecau în voiaj împreună! El, fără nici o jenă, o săruta de față cu ea, o mângâia. Într-o zi, Sophie avea să întâlnească și ea pe cineva, și cei doi sperau că acest al patrulea membru avea să se adapteze la ei trei, la modul lor de viață. Nu a existat nici un al patrulea; nu mai există nici un trio. Mai există doar ei doi și Marion, singură.

Cum ar fi putut ghici, pe când o consola pe Sophie de necazurile ei în dragoste, că aceasta avea să-i ia soțul? Prietenia lor era atât de puternică, încât Marion îi mărturisea toate bucuriile și temerile. Sophie o încuraja, spunând că dragostea aceasta li se potrivea atât de bine amândurora, că era o plăcere să-i vezi împreună! Cum să-ți imaginezi că îl iubea pe soțul ei?

Astăzi, Marion nu știe cui îi poartă mai multă pică: lui, care sorbea toate confidențele pe care i le făcea despre Sophie? Fiindcă, la început, el nu o prea aprecia, și îi suporta prezența fără plăcere; soția lui îl făcuse să descopere bogăția personalității lui Sophie! Sau lui Sophie, care știa totul despre el, despre ea, despre dragostea lor?

E adevărat că, în acest caz, ca și în multe altele asemănătoare, Marion și-a împins fără să vrea soțul în brațele celei mai bune prietene. Tot lăudându-l pe unul față de celălalt, ea i-a făcut să se îndrăgostească. Prietena ei a încercat probabil să reziste. Dar Marion nu a fost oare puțin cam crudă făcând-o confidenta și martorul permanent al fericirii ei? Ea trăia în armonie, în timp ce Sophie era singură...

Cât despre soțul ei, care la început i se consacra numai ei, el a trebuit să învețe să o împartă și a sfârșit prin a nu se mai putea lipsi nici de soția lui, nici de cea mai bună prietenă a acesteia, și prin a le iubi laolaltă, inseparabil!

El a vrut să aibă și cu Sophie intimitatea pe care o cunoștea deja cu Marion. Acestea erau ca două surori gemene, identice și atât de diferite. Atracția „fructului oprit" a fost mai puternică și, tot rezistând, el a început să o dorească cu pasiune pe această femeie interzisă. Cedând atracției lor reciproce, soțul și cea mai bună prie-

tenă au distrus stabilitatea trioului. Dar ceea ce se poate numi „conspirație" sau „trădare" nu este decât consecința unei structuri asimetrice, deci în dezechilibru.

O singură lecție poate că trebuie reținută: evitarea unei situații triunghiulare, în care al treilea este doar spectatorul legăturii amoroase. În dragoste trebuie să știți să apărați misterul și intimitatea cuplului dumneavoastră!

Capitolul 10

De ce vrea să mă facă să sufăr?

Aș putea să mă pierd în explicații pentru a vă face să înțelegeți tot ce am suferit și am auzit de când fostul Meu Bărbat m-a părăsit pe palier. Dar găsesc că doar lista brută a frazelor asasine care pot fi rostite într-o asemenea împrejurare face cât toate discursurile despre răutate, lașitate și fugă. Cine a spus — în stânga mea: „Ei și, mai sunt și alți bărbați!"

* * *

Deseori se folosesc ca de bazooka, practicând tehnica sadică și foarte pusă la punct a pâlniei. Respectiv, de a merge de la cea mai mare la cea mai mică dintre porcăriile capabile să torpileze și cele mai mici aspecte ale personalității.

* * *

Prima scud îl vizează pe cel mai sensibil și mai ușor de lovit: pentru mine, aspectul meu. Monologând pe

tema monstruosului meu fizic. În general, celălalt vede în asta dovada necesității de a avea legături. Haide, să ne instalăm confortabil în fotoliu, și îi dau drumul, vă spun totul și voi o să vedeți cât de rău îți face:

„Ești urâtă."

„Ești frigidă."

„Ai desuuri de călugăriță."

La întrebarea: „Ai fi făcut un copil cu mine, dacă aș fi putut avea copii?", răspuns violent: „Niciodată. Asta chiar că nu m-a ispitit vreodată." Aici, în general, îți vine greu să-ți recapeți respirația! Festivalul drăgălășeniilor nu se oprește aici. El continuă, explicând: „Bine că am întâlnit-o pe cealaltă ca să înțeleg în sfârșit ce e o femeie", adăugând: „Din cauza ta, am trăit ani de zile în beznă, fără să-mi dau seama de farmecul meu." Apoi vine deseori florilegiul calităților „celeilalte femei": „Îmi masează șalele", urmat de: „Ar trebui să o auzi vorbind despre raporturile sexuale; te-ai mai deștepta și tu", și agrementat de: „Ei, nu plânge, ești proastă, îți dau un sfat excelent. Ea nu spală chiloții soțului, ci se ocupă de ce e înăuntrul lor", înainte de a ajunge la apoteoză: „Nu ne pasă de tine, n-o să ne împiedici niciodată să fim fericiți împreună."

* * *

Apoi apar evocările altor abateri conjugale. „Iau înapoi cheile casei spre binele tău." Nu mai spune! Sentința, urmată de: „Cu Cunégonde (alta dintre cuceririle sale) mă văd din 1996 fără să ți-o spun, și de asta întâlnirile noastre de la Hyatt sunt excitante, ne batem puțin

joc, da, dar asta nu contează, e pentru plăcerea de a ne bate joc de tine."

Iată, o altă aventură extraconjugală apare imediat după aceea: „Știi că de când mă văd din nou regulat cu Florence, mă simt redevenind intelectualul care eram..." E drept că a făcut kilometri întregi cu camionul ei, între Nantes și Padova, ca dansatoare din buric, o intelectuală, ce mai, nu pot să nu-mi zic în sinea mea ca să-mi maschez durerea.

„Ești geloasă fiindcă mama ta e nevrotică, tatăl tău e nefericit, fiindcă sunteți toți niște catolici", adaugă el. A, da, micul cuplet anticatolic atât de anticonformist de stânga pică întotdeauna la momentul potrivit. Cu cât sunt mai banali acești cvadrigenari decât noi, bieți catolici! Și plusează printr-o altă lovitură: „În familia ta, toată lumea se urăște, fără să și-o spună; sunteți bolnăvicioși, ipocriți, prost-crescuți, și apoi sunteți săraci, inculți, mărginiți (și totuși am fost îndeajuns de *open mind* ca să îl suportăm douăzeci și trei de ani), băgăcioși (nu zău?)"

Printre celelalte mai sunt și: „Ești paranoică, isterică; fiindcă ești grasă, crezi că toată lumea își bate mereu joc de tine!" (Nu știu dacă toată lumea, dar imbecilul din fața mea, și pe care o să-l poenesc în două clipe, da, cred că face mișto de mine.)

* * *

În acest moment al lapidării mentale, degetele de la picioare îți sunt înnodate între ele, ca ale lui Agrippine a lui Claire Bretécher, când bunica ei îi sparge cu zgomot nucile. Cu atât mai mult cu cât litania incriminărilor nu încetează în registrul „să-l zdrobim pe celălalt"!

„Nu faci sport, nu-ți plac femeile, nu ești feminină, nu-ți pasă decât de pasiunile tale." Ia uite, a devenit nelegitim să-ți placă să devorezi cărțile, filmele, piesele de teatru și opera? De fapt, nu, afirmația e legată de noua lui iubită care nu prea are habar de ele, și astfel a hotărât că toate femeile care încercau să se cultive erau frigide și că trebuia să-și umple cumva și ele viața, sărăcuțele, dar că ea, care era o bombă sexy în toată regula, nu avea deloc nevoie de muzee ca să se distreze.

Și se ajunge la momentul culminant (nu întotdeauna): „Ai ucis-o pe bunica mea din partea mamei, care a murit știind că eram așa de nefericit cu tine (aici, mă mai prăbușesc puțin), și te rog să nu plângi, că nu-ți înfrumusețează cu nimic mutra de scorpie."

Da, am de-acum o mutră de scorpie.

* * *

S-ar putea crede că revărsarea va înceta... Greșit, robinetul perfidiei ordinare e deschis. Ai dreptul la detalii despre vacanțele viitoare ale cuplului reconstituit, despre cumpărăturile îndrăcite la care se duc în după-amiezele de sâmbătă la Bon-Marché. Ți se pun chiar sub nas biletele de autobuz ca să vezi că ea una nu e o snoabă, ia metroul, îl sfătuiește foarte nimerit în privința cumpărării costumelor, mobilei, accesoriilor de bucătărie... Normal, din moment ce ea se servește de toate, de fostul Bărbat și de accesoriile sale.

Să-ți vină să verși. Și apoi, cu timpul...

* * *

Cu timpul, câteva fisuri apar inevitabil în noul cuplu de snobi trecuți de patruzeci de ani. Trebuie că au dat de greu. Și ea trebuie că a înțeles, într-o zi de deșteptare neuronală, că fostul Meu Bărbat era — de-adevăratelea — un taciturn, care nu se simțea deloc bine în pielea lui. Atunci el s-a întors să mă vadă.

Să se întoarcă? Uluită, năucită, șocată chiar, am spus „Niciodată!" Nu mai vorbisem de mult și rău am făcut. Toată furia mea a izbucnit. Într-un concert de urlete, i-am aruncat toate lucrurile mele în față și chiar peste tot unde hainele se pot îndesa. Înfuriat de reacția mea, m-a amenințat cu acțiuni judiciare de tot felul, a făgăduit că o să-mi ia din puținii bani din care trăiesc, că o să-mi distrugă viața la toate nivelurile, ca și pe cea a celor apropiați (ce drăguț!...) Ca și cum nu ar fi făcut-o deja.

Criza asta a fost prea mult. Fiindcă după aceea am căzut la pat bolnavă de-a binelea, cu medicamente, psihiatru și prieteni care mă veghează zi și noapte. Probabil că, orice mi s-ar mai întâmpla ulterior, „loviturile" morale primite de-a lungul acestor șase luni nu le voi uita niciodată. Poate că, sau chiar cu siguranță, ele arată suferința unui bărbat luat ostatic de culpabilitatea sa, dar de ce să și-o reverse pe mine? Faptul că cealaltă exista era suficient pentru nefericirea mea, fără să mai am nevoie să-mi spună când avea ciclu (drăguț, nu?), ce mâncăruri prefera să îi pregătească (dacă sunteți cumințI, o să vi le spun. Tocană de vițel! Haideți, trebuie să râdem, înainte de a ne apuca plânsul), așa că nu era nevoie să mai forțeze nota. Nu-i așa, dragul meu Coach?

Dragul meu Coach

De ce vrea să mă facă să sufăr?

V-ați despărțit, dar v-a fost greu să concepeți viața unul fără celălalt. Aveți sentimentul că încearcă să vă rănească și să vă facă geloasă.

„Ne-am iubit, ne-am despărțit, dar acum lucrăm în același loc, ne întâlnim des. E greu de trăit așa, dată fiind intensitatea relației noastre trecute. Mi-a fost greu să suport o asemenea situație! Cel mai rău e că fostul meu prieten nu se jenează să flirteze, când pot să îl văd, cu o colegă sau alta. O face ca să mă provoace, ca să-mi arate că s-a putut lipsi cu ușurință de mine? Dacă încearcă să mă rănească, atunci a reușit! Dar de ce vrea să mă facă să sufăr?" etc. etc.

De câte ori nu am auzit genul acesta de întrebări după o ruptură amoroasă?

Atunci, înseamnă că e o ruptură imposibilă?

Aparent, în acest tip de cazuri, nici unul din cei doi nu a reușit să accepte că povestea s-a terminat. E normal ca trecând zilnic unul pe lângă celălalt, rănile sentimentale și ale amorului-propriu să se redeschidă. Indiferent de cine a fost autorul rupturii, indiferent de motivele acesteia, e greu de suportat, dacă ești nefericit, să îl vezi pe celălalt consolându-se atât de repede. Celălalt vrea oare să vă arate că a întors pagina? Mai multe rațiuni îi pot explica intenția: s-ar putea, de exemplu, să se răzbune pentru această ruptură pe care nu o dorea oferindu-vă spectacolul succeselor sale amoroase! Sau se protejează de voi flirtând cu altele! Sau o face pentru a arăta că atitudinea sa atestă că fiecare dintre voi este de acum liber.

Calcul sau lipsă de comunicare?

Fostul vostru prieten poate că are nevoie de frivolitate pentru a suporta ruptura. Ceea ce luați drept o stratagemă — faptul că flirtează de față cu voi — este felul lui de a salva aparențele. Dacă de fapt nu are încă o prietenă, nu cumva e fiindcă se teme să se angajeze într-o nouă relație? Fiindcă încă nu și-a revenit de pe urma precedentei, pe care a avut-o cu voi? Sau, așa cum sugerați, vrea să vă facă geloasă: un mod de a vă dovedi că mai țineți încă la el.

Cel mai bine ar fi să-i vorbiți, în loc să vă jucați de-a șoarecele și pisica! Găsiți puterea de a schimba cu el câteva banalități. Astfel, chiar dacă nu mai aveți relații intime, veți învăța din nou să comunicați altfel decât prin tăcere, subînțelesuri sau acte gratuite.

În cazul mai extrem al lui Sonia, provocarea este evidentă și asemenea acte și cuvinte țin de același mecanism. Sufăr, așa că o să suferi și tu. Singurul mijloc de a te feri de celălalt este atunci să rărești cât mai mult întâlnirile, fie ele chiar necesare. Să lași intervale mari între întâlniri ca să nu începi de fiecare dată cu ranchiuna și reproșurile. Faptul de a fi sigur de decizia ta de a te despărți sporește evident ușurința de a adopta această distanță forțată și chiar dacă celălalt o percepe drept indiferență, trebuie să reziști, să te agăți de certitudinea că aceasta este opțiunea cea bună și că în caz contrar nu există scăpare. E în joc sănătatea fizică și morală. Trebuie, deopotrivă, să nu eziți să le vorbești despre aceasta prietenilor și apropiaților, fiindcă ei sunt întotdeauna în aceste cazuri de un ajutor cert și au o capacitate de a asculta reconfortantă.

Capitolul 11

Vestigiile iubirii

Oscilez între două vechi titluri de cântece populare pentru a rezuma stările mele sufletești actuale: „Există întotdeauna un locșor care mă cheamă" și „A murit soarele în ziua când m-ai părăsit..."

De când Alesul inimii mele trăiește cu o femeie care nu sunt eu, viața mea zilnică e presărată de injecții de reamintire destul de crude. Multe sunete, mirosuri, zgomote, străzi, locuri, obiecte mi-au devenit insuportabile.

„Dragostea mea, inima mea, urăsc cuplurile care îmi reamintesc că sunt singură..." Iată alt titlu de cântec care mă rezumă bine în acest moment, mai ales când Fip difuzează un concert de Brad Mehldau care îi plăcea, când dimineața urcă în lift un bărbat care s-a dat cu *Aqua di Parma*, ca el, când cineva e strigat pe stradă cu același prenume ca Alesul inimii mele, când aud vorbindu-se de Montmartre... Toate aceste semne mi-l reamintesc. Și cea mai neînsemnată imagine la fel. Dacă aparatul meu de prăjit pâine îmi aruncă dimineața felia rumenită, dacă văd un reportaj, un film sau un serial filmat la New

York, dacă trec prin fața unui muzeu, dacă citesc rezultatele de la regate, dacă îmi fac un ceai după-amiaza, dacă mă gândesc la Veneția, la fugile lui Bach, dacă văd vreun băiat cu brațele tatuate, dacă întâlnesc în treacăt vreun tip căruia îi place Key West, meșterelile informatice foarte ingenioase, dacă văd pe cineva citind *Le Monde* în metrou, mă gândesc la el și la trecutul nostru comun. La fel când îmi pun *Papy fait de la résistance* la nesfârșit pe DVD player, când citesc o biografie a lui Woody Allen, când văd trecând pe stradă băieți cu genți le pe umăr grăbindu-se să meargă la brutărie înainte de a se duce acasă la femeia lor (soția lor, cea legitimă, cu care sunt cu adevărat uniți, ei!), când mă uit la cineva rozându-și unghiile, mușcându-și obrajii, vârându-și degetele în nas așteptând să se facă verde la semafor. Tot așa când mă găsesc în față la Paul Smith, pe bulevardul Raspail, în față la *Ritz*, în Place Vendome, când comand un sendviș la *Deux Magots* de la Saint-Germain-des-Prés după ce mi-am făcut plinul de cărți la *La Hune*... Când trec să îl ascult pe pianistul de la *7 Lézards* sau de la *Duc des Lombards*, când mă gândesc din nou la ziua nunții mele (am și acum rochia de atunci în dulapul din dormitorul meu de „tânără fată"), nici o clipă, nici o nanosecundă, nu îmi dă pace. Tot ce văd, aud, oriunde mă duc, orice fac, toate gândurile pe care le am mă readuc la el, fostul Meu Bărbat.

* * *

Am impresia că trecutul meu, încă recent, e drept, îmi sare la gât în permanență, împiedicându-mă să mă eliberez cu adevărat de El.

Capitolul 11

Vestigiile iubirii

Oscilez între două vechi titluri de cântece populare pentru a rezuma stările mele sufletești actuale: „Există întotdeauna un locșor care mă cheamă" și „A murit soarele în ziua când m-ai părăsit..."

De când Alesul inimii mele trăiește cu o femeie care nu sunt eu, viața mea zilnică e presărată de injecții de reamintire destul de crude. Multe sunete, mirosuri, zgomote, străzi, locuri, obiecte mi-au devenit insuportabile.

„Dragostea mea, inima mea, urăsc cuplurile care îmi reamintesc că sunt singură..." Iată alt titlu de cântec care mă rezumă bine în acest moment, mai ales când Fip difuzează un concert de Brad Mehldau care îi plăcea, când dimineața urcă în lift un bărbat care s-a dat cu *Aqua di Parma*, ca el, când cineva e strigat pe stradă cu același prenume ca Alesul inimii mele, când aud vorbindu-se de Montmartre... Toate aceste semne mi-l reamintesc. Și cea mai neînsemnată imagine la fel. Dacă aparatul meu de prăjit pâine îmi aruncă dimineața felia rumenită, dacă văd un reportaj, un film sau un serial filmat la New

York, dacă trec prin fața unui muzeu, dacă citesc rezultatele de la regate, dacă îmi fac un ceai după-amiaza, dacă mă gândesc la Veneția, la fugile lui Bach, dacă văd vreun băiat cu brațele tatuate, dacă întâlnesc în treacăt vreun tip căruia îi place Key West, meșterelile informatice foarte ingenioase, dacă văd pe cineva citind *Le Monde* în metrou, mă gândesc la el și la trecutul nostru comun. La fel când îmi pun *Papy fait de la résistance* la nesfârșit pe DVD player, când citesc o biografie a lui Woody Allen, când văd trecând pe stradă băieți cu gențile pe umăr grăbindu-se să meargă la brutărie înainte de a se duce acasă la femeia lor (soția lor, cea legitimă, cu care sunt cu adevărat uniți, ei!), când mă uit la cineva rozându-și unghiile, mușcându-și obrajii, vârându-și degetele în nas așteptând să se facă verde la semafor. Tot așa când mă găsesc în fața la Paul Smith, pe bulevardul Raspail, în fața la *Ritz*, în Place Vendome, când comand un sendviș la *Deux Magots* de la Saint-Germain-des-Prés după ce mi-am făcut plinul de cărți la *La Hune*... Când trec să îl ascult pe pianistul de la *7 Lézards* sau de la *Duc des Lombards*, când mă gândesc din nou la ziua nunții mele (am și acum rochia de atunci în dulapul din dormitorul meu de „tânără fată"), nici o clipă, nici o nanosecundă, nu îmi dă pace. Tot ce văd, aud, oriunde mă duc, orice fac, toate gândurile pe care le am mă readuc la el, fostul Meu Bărbat.

* * *

Am impresia că trecutul meu, încă recent, e drept, îmi sare la gât în permanență, împiedicându-mă să mă eliberez cu adevărat de El.

De ce? Sunt bolnavă de melancolie patologică, de nostalgie frenetică? E un soi de sindrom care îmi arată că povestea mea încă nu e terminată în realitate? Sunt oare mult mai atașată de el — încă și mereu — decât credeam? Poate că nu o să reușesc niciodată să trăiesc fără el, într-atât de mult și-a întipărit existența într-a mea? Și dacă cumva nu mai am nici măcar identitate, intimitate? De ce îi compar pe toți bărbații pe care îi întâlnesc cu el cel dinainte? De ce vreau mai degrabă să fiu „umbra umbrei sale, umbra câinelui său" decât să-l pierd cu totul?

Și dacă, dragul meu Coach, faptul de a mă gândi neîncetat la el mi-ar fi de ajuns ca să am sentimentul că trăiesc în continuare cu el?

Dragul meu Coach

E adevărat că, chiar și fără să fii fetișist, e greu să desparți obiectele, mirosurile, muzica... de povestea la care au participat: că vreți sau nu, acești martori conțin o parte din viața voastră. Dacă voi sau fostul partener întârziați să veniți să luați ceea ce vă aparține, e fiindcă vouă sau lui vă e greu să înfruntați relicvele vieții voastre comune: cutare cămașă îi amintește serata la care v-ați întâlnit. Cutare alta evocă petrecerea la care ați vărsat din greșeală un pahar peste el sau ea! Poate că nu o să mai poată purta niciodată hainele astea! Cât despre discuri și cărți, ele îi sau vă vorbesc fără îndoială de bucuriile împărtășite sau, dimpotrivă, de violența resentimentelor voastre! Fostul partener și voi nu mai aveți dorința de a le asculta sau de a le citi.

În ceea ce vă privește, este evident că, „frecventând" zilnic aceste obiecte, sunteți fără încetare cufundat din nou în povestea de dragoste pe care ele o simbolizează. Trebuie deci să terminați cu ele, fiindcă nu fac decât să vă aducă mereu înapoi la ruptura amoroasă și la durerea pe care aceasta a provocat-o.

Ochii care nu se văd se uită

Distrugerea sau aruncarea acestor obiecte nu este totuși o soluție: ar fi un act de vandalism, deci de agresivitate față de fostul partener, care ar reactiva, cel puțin la voi, furia despărțirii. Dacă ați depășit acest stadiu, e inutil deci să reveniți asupra lui! Vă plângeți, pe bună dreptate, că aveți veșnic la îndemână simboluri ale trecutului.

Dăruirea acestor obiecte, dacă i-ați stabilit fostului partener o dată-limită pentru recuperarea lor, poate constitui o opțiune. Cu condiția să nu le dați unor prieteni: ce poate fi mai neplăcut, într-adevăr, decât să vedeți folosite de alții obiecte încărcate de afectivitate!

Cea mai bună soluție, probabil, este să le puneți, fie într-o pivniță, fie într-o debara sau pe un raft de sus, așteptând ca fostul partener să vină să și le ia — dacă o va face vreodată!

În acest fel, veți ajunge să uitați de existența lor. Și, în ziua când vor ieși din nou la iveală — cu prilejul unei mutări, de exemplu — rana dumneavoastră va fi, să sperăm, de mult cicatrizată!

Cât despre locurile, peisajele, mirosurile care vă fac să retrăiți trecutul și aceste momente fericite, lăsați-vă în voia lor fără să cădeți în nostalgie abuzivă. Ele sunt si-

nonime cu fericirea și cu emoția, și dacă le retrăiți cu o altă persoană dragă, ele vor desena pe chipul dumneavoastră un zâmbet ușor care îl va face să creadă că sunteți foarte îndrăgostit(ă) de el (ea)! Va fi întru câtva grădina dumneavoastră secretă...

Capitolul 12

Fostul meu partener e homo

Îmi spuneam că această situație exista în câteva romane newyorkeze de la sfârșitul anilor '70 sau în câteva filme de Patrice Chéreau, dar de aici și până la a-mi imagina că anturajul meu intim ar fi „lovit" de ceea ce continuă să fie și astăzi o problemă cu rezonanțe dramatice (nu are rost să recurgem la fandoseli de fecioare înspăimântate)... Despre ce e vorba? Despre homosexualitatea revelată la o vârstă înaintată, de către un bărbat care a avut o viață conjugală — a priori — echilibrată timp de douăzeci de ani. Credeți-mă, chiar că este o revelație pentru cel care o formulează și pentru cel care o primește în față. O revelație cu o asemenea toxicitate încât cele două părți pot muri. Ei nu, nu exagerez deloc: dovadă este experiența trăită de prietena mea Katia, și pe care v-o redau, exact așa cum a fost.

* * *

Era în mai anul trecut. Katia, prietena mea, sora mea, dublul meu, încerca să mă găsească în Paris, în acea pe-

rioadă când trăiam în stradă, dată afară cum eram din propria mea viață. Prin nu știu ce vrăjitorie — de fapt, mă cunoaște de parcă m-ar fi tricotat —, negăsindu-mă acasă, s-a îngrijorat și a luat legătura cu fostul meu bărbat. Cum acesta era extrem de stânjenit, a înțeles repede că se întâmplase ceva grav. Știind că „grota" mea era cartierul Marais, că pot trăi acolo zi și noapte fără acoperiș, fără nimic, deoarece îi cunosc localnicii, codurile, precum și legile homosexualilor și ale ghetoului, a venit să mă caute aici.

Miracol, iată-ne una în fața celeilalte. Devastate, ruinate, blestemate, îngrozite de ceea mi s-a întâmplat. Și apoi, la un moment dat, observ pe fața ei o expresie și mai tragică, dacă așa ceva e cu putință, decât a mea. Ochii îi sunt inundați de lacrimi, și am impresia că și ea a întrezărit infernul. S-ar zice că e un soi de zombi, o smintită mistuită de o demență pe care nu reușește să o înăbușe și care o îneacă; mai rău, o zdrobește. S-ar părea, și asta mă înnebunește, că prietena mea, Katia, e pe punctul de a muri.

O presez, în ciuda stării mele fragile și a aerului meu deosebit de puțin îmbietor, să-mi povestească ce i s-a întâmplat. Atunci, ca un val care, stăvilit prea mult, explodează, îmi varsă povestea ei fără să se mai oprească. Adevărata ei poveste. Cea despre care nimeni nu poate crede că e reală!

* * *

Katia s-a măritat în 1980 cu un tânăr din anturajul nostru, un amic, dar nu un prieten intim. Oricum, Franck (fiindcă îl cheamă Franck) nu a avut niciodată

prieteni intimi (mă rog, asta credeam noi), el care alternează mutismul, izolarea, un caracter taciturn și o perpetuă foame de singurătate, de călătorii depărtate și singuratice, o dorință mai mult decât moderată de a se închipui cap de familie. Pe scurt, nici o clipă nu întruchipează vlăjganul nostim, starul petrecerilor și, cu atât mai puțin, ginerele ideal. Totuși îi place lui Katia.

Are o slujbă foarte bună, progresează neîncetat și muncește din greu ca să-și pună pe picioare propria afacere. Rezultatul e că pleacă amândoi în străinătate, el care își implantează competența în cele patru zări ale lumii, în timp ce Katia devine cel mai bun ambasador al său. Împreună, alcătuiesc un duo unit, îndrăgostit. Ea îl admiră, ea este soclul, echilibrul lui. Ambii au succes (aproape într-un mod indecent față de genul de hipiotă care am rămas eu) și se pomenesc printre cele o sută de cupluri de cvadrigenari de prim-plan ai CAC 40.

Pe scurt, văzut din exterior, totul merge perfect. Cei doi au copii, cărora eu le sunt nașă, Vania și Volodia (Katia e de origine rusă). Acum ei au șaptesprezece ani, și seamănă cu acei adolescenți după care se dau în vânt fotografii de la Vogue, genul înalți și deșirați cu șuvițe lungi, blonde și rebele care cad de-a curmezișul feței, urmând studii pe bulevardul de la Bourdonnais și fete cu grămada care îi așteaptă jos în fața blocului. Nu e nici o îndoială, până și Andrea Casiraghi le invidiază frumusețea de vedete, moștenită de la o familie maternă, de un romantism afișat, importată de la Sankt Petersburg.

Atunci, ce s-a întâmplat, Katia?

* * *

„Franck m-a rugat să iau loc în fața lui, în biroul său de pe bulevardul d'Iena, într-o marți la ora trei după-amiaza, povestește ea. Și, fără să facă nici o pauză în tot ce avea să-mi debiteze, s-a pornit să-mi spună:

«Uite Katia, e mult de acum de când duc o viață dublă. Nici pe departe cea la care te gândești, nu. Mă descurc, aranjându-mi programul și sacrificându-mi întâlniri zilnice importante, ca să-mi fac timp liber. Liber să merg la bordelurile de homosexuali ca să mă întâlnesc cu băieți, să mă las pipăit, supt (da, da), și apoi posedat în *backrooms*. Dar asta nu e totul, Katia: am avut deopotrivă în ultimii douăzeci de ani relații cu băieți, dintre care unele îndelungate. La New York în cea mai mare parte, dar și aici chiar, la Paris, și cu bărbați pe care îi aleg întotdeauna în același registru: foarte grași, foarte violenți, foarte duri. Niște tatuați, care te-ar speria.

Iată Katia cum stau lucrurile cu mine. De fapt, nivelul tău de trai, recepțiile tale, copiii răsfățați, aerele tale de veșnică luptătoare, de învingătoare chiar, nu mă privesc totalmente. Ți-ai arogat dreptul de a vorbi de mine de multă vreme fără să mă întrebi cine sunt în realitate. Cum îmi merge, ce anume vreau. Toți anii ăștia petrecuți privindu-te cum te agiți într-o viață care de mult mi-e indiferentă, ba chiar mă apasă, banii ăștia pe care îi câștig pentru tine, educația copiilor la care nu am avut nici o contribuție, prietenii ăștia care nu sunt decât ai tăi, pe care îi suport de ani de zile și care mă fac să mă simt singur cum n-ai idee... Nu mai pot. Toate acestea, Katia, zi de zi, din vina ta, mi-au ruinat viața.

Așa că, pentru a nu te face să suferi, ca să nu am impresia că te trădez, te înșel sau că îți întorc spatele, fiindcă nu am încetat niciodată să te iubesc, am fugit de via-

ța asta cât m-au ținut picioarele distrându-mă cu băieți, o grămadă de băieți de tot soiul și de toate calibrele. Cu cât universul meu se construia cu ei, la antipodul celui pe care îl vegheai ca o vestală, cu atât am prins mai mult gust de el.

Și apoi, într-o zi, în viața mea a intrat un bărbat. Și, pentru prima dată, am avut impresia, nu, am avut sentimentul că cineva îmi permitea să exist pentru mine, fără constrângere, în deplină libertate. Cu el, nu mai am nevoie să dovedesc, să arăt, să ascund.»"

* * *

Sfârșitul întrevederii. Fiindcă exact în clipa aceea, lui Katia i se face rău în birou.

Katia, o fată superbă de patruzeci și doi de ani, funcționară de bancă strălucită, mamă împlinită, tocmai a primit nota de plată cash de la un soț care cel puțin e cinstit: sunt homo, e din vina ta, n-aveai decât să mă lași să-mi trăiesc viața așa cum voiam.

Ai impresia că visezi!

Sau chiar că ai halucinații!

Fiindcă cel mai rău e că el o crede cu toată tăria.

O femeie își petrece viața făcând din soțul ei idolul zilelor sale și o mare personalitate a industriei, după care îl aude spunându-i că l-a împins să se ducă la bordelurile homo pentru a fura momente de libertate fără constrângere, fără critică, fără culpabilitate. Ca și cum să faci sex oral cu cineva de același sex nu înseamnă că-ți înșeli partenerul?!

* * *

Ce vreți să îi spun? Cum să găsesc cuvintele capabile să o facă să înțeleagă că în nici un caz nu ea este vinovată și nici responsabilă de homosexualitatea soțului ei. Cum aș putea să formulez vreo părere oarecare în fața acestei prietene răscolite de ceea ce soțul ei tocmai i-a mărturisit?

Cum să-i explic că e frumoasă, sexy, femeie, soție și mamă, și că nu are nici un motiv să se simtă vinovată de drumul „diferit" pe care l-a ales soțul ei?

Cum să-și pună copiii la adăpost și să le spună ce se întâmplă? Sau, invers, cum să-i cruțe de cumplita veste?

* * *

Un lucru e sigur: de atunci, Katia și cu mine suntem mai solidare ca niciodată, nu am văzut de când sunt o femeie atât de zguduită pentru că un bărbat i-a dezvăluit homosexualitatea lui acuzând-o că e răspunzătoare de aceasta. A fi gay nu este o tară și nici o dramă, dar de ce să-i învinovățești pe ceilalți? De ce să nu-ți asumi în cel mai firesc mod cu putință ce ești? De unde vine tendința asta de a-l culpabiliza pe celălalt? Fiindcă, de atunci, Katia nu mai lucrează, alternează perioade îndelungate de euforie (bea, ce mai) și momente la fel de îndelungate de depresie, chiar de halucinații. Este internată, și-a pierdut siguranța. Copiii locuiesc la mine și la bunici, știu ce s-a întâmplat și nu mai vor să-și vadă tatăl.

Și cu Franck ce se întâmplă? Mă întâlnesc și cu el, lucru pe care nimeni nu îl știe, propriei mele mame îi datorez curajul de a fi găsit cuvintele, compasiunea și generozitatea sufletească necesare pentru a-l asculta. Credeți-mă, nu a fost ușor. Îmi venea să-l jupoi de viu. Dar ce rost ar fi avut? Cu ce aș fi schimbat destinul unui bărbat care, chiar și astăzi, îmi mărturisește că a pierdut totul, copiii, soția, ca să nu moară într-o zi de rușine, de boală (pare-se că bordelurile pentru homosexuali de la Paris nu sunt foarte îmbietoare). Îmi mărturisește că a vorbit ca să trăiască, și-a urlat adevărul ca să nu moară. Bineînțeles, bărbatul pe care îl întâlnise nu a mai rămas cu el când Franck i-a explicat tragedia familială pe cale de a se desfășura o dată cu anunțarea homosexualității sale. A încercat să mai vorbească cu Katia. Zadarnic însă. La fel cu fiii lui, fără succes.

Ce se va alege de acești prieteni atât de iubiți și de acum atomizați în mizeria, suferința și durerea lor?

Mai mult ca oricând, dragul meu Coach, arată-mi cum să-i ajut.

Dragul meu Coach:

E din ce în ce mai puțin rar: gay și lesbiene, aflați în cupluri hetero, hotărăsc într-o bună zi să iasă din ascunzătoare, înăbușiți de povara secretului și încurajați de evoluția mentalităților. Un demers care provoacă cel mai adesea neînțelegerea cea mai totală, ca în cazul lui Katia, pe care Sonia tocmai ni l-a relatat.

„Elsa m-a întrebat dacă din cauza ei am ajuns homo", își amintește unul dintre cunoscuții mei, „dar nu avea nici o legătură cu asta".

Să-i vorbești de homosexualitatea ta partenerului tău e cu atât mai dureros cu cât acest fapt ridică vălul de pe ani întregi de disimulare și de lucruri trecute sub tăcere.

Unii au știut-o dintotdeauna, alții au avut revelația cu prilejul unei întâlniri întâmplătoare, însoțită de îndoielile, problematizările și entuziasmele ei. Ca o voce interioară slabă care crește în intensitate până la a deveni certitudine. Apoi, trebuie să-ți construiești viața și să te hotărăști să vorbești deschis sau nu despre aceasta. Să-ți trăiești la lumina zilei homosexualitatea, să vorbești despre ea fără complexe și cu seninătate sau să nu spui nimic și să trăiești pe ascuns tot timpul, așteptând ca soția sau soțul său să plece în weekend sau în concediu cu copiii, aceasta este realmente opțiunea pe care trebuie să o faci. Și toate temerile noastre urcă atunci la suprafață. Teamă fiindcă te gândești că anturajul tău nu e pregătit? Teamă de reacții? Teamă de ce se va spune?

Soțul sau soția care se descoperă homo tardiv este dintr-o dată un alt bărbat sau o altă femeie? Nu, e același, doar că se cunoaște ceva mai bine decât înainte, și se acceptă mai mult fiindcă în adâncul lui a știut-o întotdeauna, fără să fi îndrăznit însă să și-o mărturisească, iar societatea noastră iudeo-creștină nu l-a ajutat.

Desigur, e teribil să trebuiască să recunoști, într-o bună zi, că ai mers pe un drum greșit, că te-ai prefăcut atâta amar de ani, că ți-ai ascuns adevărul ție însuți... Și asta ca să rămâi în „mod normal acceptabil". A-ți accepta homosexualitatea în această ambianță homofobă înseamnă să te pui în discuție în integritatea ta...

Așa că, dacă într-o bună zi aveți vreo îndoială asupra sexualității partenerului de viață sau dacă v-au ajuns la ureche zvonuri colportate de oameni bine intenționați (!), vorbiți imediat cu el sau cu ea, fiindcă „am înțeles că" nu constituie niciodată o sursă de încredere. Și dacă este

cazul... (știu că e greu), reacționați cu bunăvoință sau cel puțin cu o mare receptivitate.

De ce? Fiindcă, dacă el sau ea a făcut demersul de a-și accepta atracția față de bărbați sau de femei, e deja un pas important. Aceasta nu s-a întâmplat așa, deodată, ci trebuie că l-a măcinat încă din adolescență... Deci el sau ea a încercat ceva cu voi, parțial fiindcă societatea îl împinge pe fiecare să intre în tiparul hetero-normat. Dar iată că naturalul a revenit, și asta în ciuda voinței lui.

Ceea ce trebuie să-i spuneți (rareori folosesc formule imperative) e că nu ați fi putut face nimic ca să-l ajutați, ca să-l abateți de la orientarea lui sau ca să-l păstrați. El sau ea nu ar fi fost fericit(ă). Deci nu aveți nici o vină!

Nu cunosc nici un gay care să fi „devenit" gay din pricina fostei soții, și totuși, vă jur că în categoria acestora sunt unele mai rele decât toate Gorgonele din mitologie!

Așa că fiți liniștit, fiți împăcați cu voi înșivă, nu vă incriminați sau nu vă lăsați cuprinși de îndoieli, vedeți-vă de propria viață. Și, mai ales, comunicați.

Din fericire, nu toate *coming out*-urile sunt la fel de dureroase ca al lui Franck, fostul soț al lui Katia. Cel al lui Pascal, un prieten de 42 de ani, are aspecte de eliberare: după o căsătorie de fațadă urmată de un divorț, el se hotărăște să-i vorbească soției de noul lui partener: „M-a ascultat îndelung, m-a felicitat pentru că i-am spus-o și mi-a mulțumit pentru dovada de încredere pe care i-o dădeam mărturisindu-i motivul pentru care plecasem. M-a ajutat să vorbesc și cu copilul meu. Și mi-a spus chiar că și ea avusese o experiență lesbiană înainte

de căsătoria noastră." Astăzi, Pascal recuperează timpul pierdut cu un alt bărbat, care are doi copii.

Ceva mai multă înțelegere, ceva mai multă toleranță, și soțul s-ar fi înțeles pe sine mult mai devreme, înainte de căsătorie, înainte de nașterea copiilor...

Atunci când unul dintre părinți este homosexual, trebuie neapărat ca acest lucru să le fie spus copiilor?

De de la caz la caz. Adulții au dreptul de a avea o sexualitate și de a nu vorbi despre ea. Pentru un copil, ce e important e ca părinții lui să fie fericiți, ca serviciul de intendență să meargă și să fie gheață în frigider. Că tăticul lui a avut aventuri cu bărbați înainte de a se căsători nu e treaba copilului. Ea devine astfel doar dacă un fost amant vine acasă să facă scandal și să ceară socoteală.

La fel, când părinții sunt divorțați. Atunci când copilul trăiește cu mama lui celibatară, el nu are nevoie să știe că ea și-a părăsit soțul fiindcă era lesbiană. Iar în cazul în care copilul se întreabă cine e doamna care vine să doarmă la mămica, dacă va mai veni, atunci el va pune întrebări dacă i se va da voie. El poate să înțeleagă că este o prietenă a mamei sale, că ele se iubesc mult, fără să știe exact cu fac ele împreună. Să nu îi spui totul unui copil nu este traumatizant pentru el. Secretele de familie nu sunt nocive decât dacă îl fac nefericit pe cel care le ține.

A ascunde copiilor homosexualitatea ta este deopotrivă un mod de a-i proteja?

Copilul nu se naște homofob, în timp ce părinții au tendința de a dramatiza homosexualitatea, ca și alte secrete de familie. Ce e sigur, e că nu îl protejezi spunându-i vrute și nevrute. Când părinții își mint copilul crezând că îl protejează, ei pot provoca tulburări grave. Dacă acesta vede că părinții lui sunt nefericiți și că nu i se oferă posibilitatea de a înțelege de ce, el poate să creadă că e vina lui și poate să crească cu această vină.

Un divorț este întotdeauna greu de suportat pentru copii, indiferent de motivul lui. Important este poate să nu li se impună un vinovat — în cazul de față soțul rău care le-a distrus imaginea virilității făcând lucruri urâte cu un alt bărbat...

Un divorț, din punctul de vedere al copiilor, nu este... un soț încornorat, o femeie umilită, un bărbat insuportabil, o femeie cheltuitoare, sau mai știu eu ce... E „doar" tăticul și mămica ce renunță la luptă și se despart.

După părerea mea, nu există vreo rațiune pentru ca motivele profunde ale divorțului, cele ale soților înșiși, să fie împărtășite copiilor mai mult decât ceea ce se petrece în dormitorul părinților.

Capitolul 13

Cele 10 reguli în atenția bărbaților pentru a-și reveni dintr-o ruptură

Dragul meu Coach

Trecuse un an de când erați cu Juliette. Totul mergea bine între voi: erați veseli, complici, iar nivelul sexual era de invidiat. Pe scurt, erați îndrăgostiți. Și într-o bună zi, ea a devenit distantă. Ați vrut să înțelegeți de ce, și ea v-a vorbit de Fred, o matahală de la sala ei de gimnastică. E îndrăgostită, dar nu de dumneavoastră, ca până acum, și vă lasă singur în apartament, făcându-și valizele... Ați fost părăsit. Vai, vai, vai...

Dintr-o dată, simțiți că lumea dumneavoastră se prăbușește, proiectele vi se spulberă, amintirile trec prin grila de pierderi și câștiguri... Lovitura e de-ajuns ca să vă dați seama că dumneavoastră, care nu plângeați niciodată, care făceați pe durul de neînvins, puteați fi tot atât de îndrăgostit și în stare de orice pentru a o recăpăta pe cea pe care o iubiți.

Am trăit cu toții genul acesta de situații, și e ceva ce nu îi dorim nici măcar celui mai rău dușman. Mai rea decât un doliu, mai rea decât cea mai cumplită durere fizică, o ruptură este un accident care lasă urme. Și, inutil să minimalizăm, când ești realmente îndrăgostit, nu-ți revii niciodată cu adevărat.

Cu toate acestea, există soluții diferite de frânghie sau revolver ca să scapi. Soluții de bun-simț, din fericire puse în practică de majoritatea celor părăsiți (sau părăsite), dar pe care trebuie să le respecți minuțios pentru ca această etapă să fie cât mai puțin penibilă cu putință.

Iată zece reguli special destinate bărbaților.

1. După ruptură, nu vă abțineți să plângeți

Prea adesea, bărbații, fiindcă nu vor să o recunoască, își interiorizează durerea, pentru ca în acest fel să-și dovedească că sunt bărbați, cu adevărat, prin faptul că nu plâng. E cel mai rău lucru care poate fi făcut. E chiar calea sigură spre depresia gravă. Mai devreme sau mai târziu, toată suferința aceasta acumulată va ieși din nou, brusc, la suprafață. V-o spun răspicat: trebuie să bocești! Cât vrei și eliberându-te de tensiune. Și nu contează ce zic ceilalți. Să plângi înseamnă să evacuezi. În general, după o porție zdravănă de plâns, te simți mai bine. Chiar dacă după două ore te apucă din nou...

2. Mai ales, nu stați singur!

Să rămâi singur înseamnă să deschizi larg ușa gândurilor negre. Chemați-vă prietenii și descărcați-vă vorbindu-le. Dacă vă sunt prieteni cu adevărat, vă vor lăsa să

vorbiți cât vreți și, chiar dacă nu au soluții miraculoase, veți exprima ceea ce aveți de spus. Ceva mai încolo, vă veți relua delirurile obișnuite, ceea ce vă va schimba ideile.

3. Faceți sport!

Chiar dacă sunteți genul sportiv în papuci în fața televizorului, alergați o bucată de drum, mergeți cincizeci de kilometri cu bicicleta, o sută de lungimi de bazin sau, și mai bine, găsiți-vă un prieten cu care să boxați... Sportul este cel mai bun antidepresiv datorită hormonilor secretați în timpul efortului.

4. Mergeți la comedii

Nimic mai potrivit decât să vă puneți în mișcare mușchii zigomatici la un spectacol bun de Gad Elmaleh, un episod din *Bronzés* sau — de exemplu — *Les Amazones* ca să uitați, pentru câteva ore, că mai există și alte lucruri pe lume în afară de Juliette care a fugit.

5. Ștergeți toate urmele ei!

Numere de telefon, adresă de e-mail... Scoateți-o din toate contactele de internet și din agendă. În felul acesta nu o să o mai luați legătura cu ea. Dacă vrea să vă mai vadă, o să reușească ea cumva.

6. Strângeți-i toate obiectele

Nici vorbă nu poate fi să răscoliți trecutul plângând pe tricoul pe care vi l-a oferit sau ascultând cântecele ei

preferate. Într-o primă etapă, veți pune tot ce are vreo legătură cu ea (scrisori, cadouri, haine...) într-o cutie pe care o veți pune în fundul garajului, astfel încât să nu o mai vedeți niciodată.

7. Nu mai luați niciodată legătura cu ea

„Te urmăresc, tu fugi de mine. Tu fugi de mine, eu te urmăresc." Dacă sperați ca într-o zi să ia din nou legătura cu dumneavoastră cu cele mai bune intenții, nu vă țineți de ea ca un cățeluș. Ignorați-o! Faptul de a fi neglijată va da o asemenea lovitură amorului ei propriu încât sunt mai mari șansele ca ea să se întoarcă. Dacă se întoarce, fie cedați și o iertați, fie vă răzbunați îndelung făcând-o să aștepte astfel încât să sufere tot atât cât ați suferit și dumneavoastră. Nu, glumesc... Să precizăm totuși că, în general, când o femeie ne părăsește, o face definitiv în 80% din cazuri. Deci, nu vă faceți totuși prea multe iluzii...

8. Ieșiți în oraș și distrați-vă!

Soția dumneavoastră vă împiedica să ieșiți în oraș așa cum voiați, se săturase ca prietenii dumneavoastră să-i vină pe cap sâmbătă seară, ieșirile la localuri vă erau strict interzise?

E momentul ideal pentru a relua o viață de celibatar, fără a avea de dat socoteală cuiva. E întotdeauna bine să te simți liber înainte de a începe o nouă aventură! Până atunci, încetul cu încetul, veți căpăta din nou gust pentru femei prin intermediul câtorva „relații-pansament" care vă vor permite, cel puțin provizoriu, să uitați.

9. Trageți învățăminte din cele întâmplate

Perioada aceasta dificilă este și prilejul de a face un bilanț al vieții dumneavoastră. Ce vreți cu adevărat? Ce stil de viață vă doriți? Sunteți gata să vă implicați? Cu ea, erați suficient de prezent? Vă ridicați la nivelul așteptărilor ei? Toate aceste întrebări vor trebui să vă permită să înțelegeți mai limpede ce nu a mers și, în acest fel, să trageți învățăminte din trecut pe care să le folosiți în viitoarele dumneavoastră relații.

10. Luați-o de la capăt!

Iată, ați făcut bilanțul. Ați trecut și prin perioada de doliu, resemnându-vă cu pierderea. Juliette va avea întotdeauna un loc în inima dumneavoastră, dar sunteți gata să vă apropiați de altcineva. Ranchiuna se estompează și, pentru prima oară, vă gândiți să o revedeți ca prietenă. E un lucru foarte delicat și trebuie să fiți sigur că amândoi sunteți în stare de asta. Alții pot reuși să o facă după câteva luni, alții după câțiva ani, unii niciodată. Vedeți și dumneavoastră. În orice caz, dacă ați depășit toate etapele precedente, sunteți gata să vă gândiți la altă relație... De altfel, secretara de la doi vă mănâncă din priviri și asta nu vă lasă indiferent... Dați-i drumul!

Și dacă toate acestea nu au efect? Atunci e timpul să consultați un terapeut și să vă gândiți la un tratament antidepresiv. Nu e soluția-miracol, dar uneori e un sprijin necesar pentru a ieși dintr-o situație grea.

Capitolul 14

Cele 10 reguli în atenția femeilor pentru a-și reveni dintr-o ruptură

Doamnelor, o ruptură vă frânge viața, așa că ce e de făcut? Iată recomandările prețioase și binevenite.

1. Plecați, foarte departe, foarte singură, pentru minimum zece zile, ca să faceți un bilanț fără a vă lovi de influența, sfaturile, judecățile arbitrare și subiective, experiențele pe care ceilalți ni le șoptesc la ureche și care mai mult ne zăpăcesc decât ne ajută. Nu sfătuitorii sunt cei ce plătesc oalele sparte.

Să ajungi pe o plajă paradisiacă de la capătul lumii, într-un club de lux (veți plăti nota când vă veți întoarce în Franța!) face bine trupului și sufletului...

2. Reconstituiți-vă un grup cu totul nou de prieteni, care nu are despre dumneavoastră imaginea „jumătății" unui cuplu, ci a unei persoane celibatare și puternice care

se asumă pe sine, nu își plânge soarta, ci, dimpotrivă, evită cu discernământ să-și evoce trecutul, și merge înainte iubindu-și viața personală și bucurându-se de viață pur și simplu.

3. Continuați să munciți pe rupte, să fiți prima din domeniul dumneavoastră, să vă pasionați pentru ceea ce creați. Oricare ar fi domeniul dumneavoastră de competiție, trebuie să continuați să fiți o învingătoare și să țineți capul sus. Un eșec sentimental zdravăn nu face din noi niște ratate în viața profesională. Ce naiba!

4. „Reclădirea" unui cuibușor confortabil și foarte primitor se impune. E urgent să trăiți într-un interior, oricât de mic ar fi el, confortabil, frumos, pe gustul dumneavoastră. Pe care să îl mobilați și decorați cu ceea ce vă place cu adevărat și vi se potrivește;

5. Ieșiți în oraș, întâlniți-vă cu oameni, râdeți, beți, dansați, nu vă interziceți nimic. Sunteți părăsită, OK, dar nu intrați în rândul văduvelor corsicane care trăiesc în recluziune, renunțând la viață, la coafură și la dragoste!

6. Arborați un zâmbet apetisant, un moral de oțel (chiar dacă la început forțați nota o zi din două). Mai mult, interziceți-vă să vă văitați, să vă smiorcăiți, să vă plângeți de milă, să vă abandonați suferințelor existențiale, să vă înecați în lacrimile disperării. Altfel, nu vă dau nici trei luni ca să ajungeți de nesuportat;

7. Dovediți-vă că nu aveți nevoie de nimeni ca să vă descurcați din punct de vedere material. Da, știți să bateți un cui, să puneți la punct un computer, să cumpărați o mașină de spălat, să schimbați becurile din baie, să vă zugrăviți locuința. Da, să știți să vă organizați singură o călătorie la capătul lumii. Da, puteți înțelege limbajul funcționarilor de la firmele care oferă acces la internet (!) Da, știți să citiți un mod de utilizare Ikea!

8. Vă întoarceți în cel mai scurt timp să vă ocupați de corpul dumneavoastră la un salon de înfrumusețare. Pentru dumneavoastră însivă, și nu ca sora Anne, în speranța să-și vadă viitorul logodnic urcând scările!

9. Mai dificil la început: interziceți-vă să le purtați pică tuturor femeilor sub pretextul că o singură Nemernică l-a luat în brațele ei de boa constrictor pe bărbatul vieții dumneavoastră. Care, dacă priviți lucrurile în față, nu merita decât ceea ce i s-a întâmplat;

10. Până la urmă, într-o bună zi — e nevoie de cel puțin un an — îl auziți la telefon pe Domnul Fost. Atunci vă interesați cu bunăvoință ce mai face, și legătura se refface, pur și simplu. Și aveți, dacă cele două părți implicate sunt inteligente, un nou prieten, în ultimă instanță destul de înduioșător și de emoționant. Atenție însă: nimic mai mult decât un prieten!

Capitolul 15

Mod de utilizare

Suntem în iulie 1992; aidoma unei pete mari de Patafix întinse pe peretele unei camere de copil, ea își rumenește corpul pe o plajă din Malibu alături de Bărbatul Vieții Ei. La vremea aceea, ea credea că acesta era înscris în viața ei tot atât de definitiv ca și valva aortică, credință tipică a tinereții care vede lucrurile cu o naivitate de genul „ne tăiem venele, facem schimb de sânge și e pe viață și pe moarte". Acum însă, ea știe că la acea vreme soțul ei avea o amantă pe nume Clarisse — care nu îl ținea destul de din scurt —, un fel de tehniciană într-o instituție pe unde lucrase.

Să conchidem deci că ea trăia deja în decalaj total cu lumea numită „lumea celor mari" în care Bărbatul Vieții Ei zburda vesel, simțindu-se ca un pește roșu în bocalul lui: ipocrizie, mediocritate, mici aranjamente cu sensibilitatea mea… totul intra la socoteală. Vă dați seama că pentru o fetiță bună și durdulie ca ea, care nu vede nici măcar că Domnul și Stăpânul Ei se distrează cu amica ei, niște șopârle mari cât gulerele de cămașă pot fi ușor de înghițit. În realitate, fără să o știe, Evelyne înoa-

tă în plin vodevil. Bărbatul Vieții Ei o duce la Malibu ca să se bălăcească în apele turcoaz și limpezi ale iubirii, iubirea limpede ca apa de izvor (Ha, ha! Dați-mi voie să râd), în timp ce situația lor este dintre cele mai tulburi. Cel mai rău e că este vorba doar de un început.

Vă amintesc cadrul ei de viață conjugală ca să vă dați seama că o ruptură profesională are mereu efecte colaterale, confirmând autenticitatea proverbului care spune că o nenorocire nu vine niciodată singură. Așa e! Este efectul bulgărelui de zăpadă. Evelyne află într-adevăr pe plaja aceasta americană și foarte urbană că soțul ei „nu simte plăcere decât cu Clarisse, singura femeie care îl face să aibă orgasm, singura femeie din câte cunoaște care îl face să simtă dorința de femei și îi dă o imagine pozitivă despre femei", și că slujba ei se duce de râpă.

* * *

E prima bombă cu fragmentație dintr-o vară care va înregistra trei. Evelyne nu îi poate răspunde nimic, fiindcă nu mai aude, nu mai vede, crede că e vorba de o halucinație cauzată de o fondantă cu prea multă ciocolată. E adevărat, schimbările de alimentație atât de radicale precum trecerea la „totul din cacao" ne pot perturba până la a ne face să ne pierdem rațiunea!

Dar nu, nu delirez: Bărbatul Vieții Ei chiar e pe cale de a-i explica că ea este un fel de cașalot sub cortizon tot atât de atâțător ca un țăruș de grajd, și că trebuie să se considere fericită că îi încredințează secretele vieții sale sexuale. Evelyne tot nu poate răspunde nimic, țintuită de o oră și mai bine pe nisipul plajei. Trimițându-mă cu gândul la Napoles după lupta lui istorică cu Monzon,

Evelyne e burdușită de lovituri de pumni în cap, în față, mutra îi explodează, creierul i se răspândește pe jos și se dizolvă în apa caldă. Trupul îi e chinuit de bușituri ca un sac de nisip după antrenamentul lui Mohamed Ali. Pe scurt, e... buimăcită.

* * *

După o bucată mare, foarte mare de timp, Evelyne începe să ceară câteva amănunte, ridicole desigur, despre locurile unde se întâlneau, vrând să afle dacă mulți dintre cunoscuții lor sunt la curent. Ea își dă seama într-un mod confuz că totul se știe în mica ei lume veselă și că „toți vorbesc despre asta", despre încornorările intra-muros! Cum ar spune dragul meu Coach, toate astea sunt „foarte în familie", expresie la fel de desuetă ca și cuvântul „încornorată" care mă face să mor de râs chiar și atunci când ești încornorată după toate regulile!

Singurul răspuns pe care îl capătă e doar că ansamblul întrebărilor sale nu are nici un rost, că problema nu e să știi dacă tot Parisul e la curent, ci mai curând să își revină *fissa*, fiindcă altfel o să îl vadă pe „ursulețul mare și bun" care îi servește drept soț făcându-și valiza.

În timp ce capul și inima amenință cu implozia, ea aude explicându-i-se de către Bărbatul Vieții Ei că dacă ar fi fost la înălțimea așteptărilor lui sexuale (e amuzant, dar dacă stătea să se gândească, el nu i s-a părut niciodată un Zeu al sexului, în timp ce toate cuceririle sale rămân după spusele sale neconsolate de plecările sale succesive, plecări cărora ea le este cauza unică, după cum bănuiți), fiindcă la urma urmei „sunt bărbat, sunt bărbat, așa că ce poate fi mai natural...", nu ar fi avut nevo-

ie să caute mângâiere la altcineva. Și mai adaugă că nu trebuie să fi absolvit Saint-Cyr ca să înțelegi cum poate fi satisfăcut un heterosexual de bază! Dacă e să-l crezi, Evelyne nu trebuie decât să se transforme în Bunny cu harnașament de latex pentru după-amiezele speciale gen „preotul și prostituatele" pentru ca totul să reintre în normal! Nasoală, frigidă, inhibată și geloasă, ea are deja toate defectele.

* * *

Or, Evelyne nu prea are timp să-și plângă soarta de tânără femeie batjocorită, că deja o a doua lovitură zdravănă se profilează în zare. Obținuse o slujbă de prezentatoare la un post de televiziune în ianuarie. Cum acum suntem în iulie, au trecut două luni de când îi vede și îi simte pe tehnicieni și pe regizor ocolind-o și evitând să intre în vorbă cu ea despre programul de după întoarcerea ei, în timp ce ea încearcă cu disperare să afle mai multe. Ce glumă! La întoarcerea ei nu mai e nimic. Fiindcă știu cu toții de la sfârșitul lui aprilie, jumătatea lui mai, că nu va mai fi nici o întoarcere, că emisiunea e desființată după cum a hotărât marele guru al programelor de la acea vreme, geniu al programării.

Pe scurt, ea află deci la Malibu că își pierde slujba. Veste usturătoare, palmă și plesnitură.

* * *

Să recapitulăm, în aceeași dimineață însorită pe plajă, ea încasează:

Că e încornorată fiindcă așa merită !

Că își pierde slujba și exclusivitatea greu obținute.

Că Domnul și Stăpânul ei e supărat pe ea fiindcă vaca de lapte și-a pierdut mult din valoare din pricină că nu i s-a prelungit contractul. Bietul om, are și el dreptate, cu ce bani o să se mai ducă la mare dacă grăsana nu mai muncește?

* * *

Ezit să vă descriu starea ei. Nici ca femeie, nici ca prezentatoare, nu mai e mare lucru de capul lui Evelyne. Nu mai seduce pe nimeni, nici pe angajatorii ei, nici pe Soțul Ei. Pe scurt, este o nulitate, un nimic. Dacă ar dispărea mâncată de rechini, nimeni nu și-ar da seama.

Și, ceea ce era de demonstrat, intră într-o perioadă în care hiperfagia ei e în toi: înghite, înfulecă, îngurgitează, halește tone de burgeri, ciocolată, prăjituri... Și se înăbușă înghițind tot ce îi iese în cale. În vara aceea, se îngrașă cu peste douăzeci și cinci de kilograme, ceea ce constituie recordul ei până în momentul de față. Poate că și e în Guiness-ul epocii, de altfel. Deși nu, din moment ce Domnul și Stăpânul Ei i-a mărturisit multă vreme după aceea că nu și-a dat seama că își dublase volumul. Și că, în mărinimia, orbirea, prostia, naivitatea, dragostea ei sinceră, ea îi iertase extravaganța.

Ei da, sărmana prostuță, în clipa aceea, Evelyne ierta totul, într-atât era de bântuită de gândul că nimeni nu o iubea și de teama înnebunitoare de a pierde și puținul pe care îl mai avea. Și din asta, eu una mi-am revenit; nu mai iert nimic, nimănui; ridicând ștacheta foarte sus, ajungi să ai în jur — în sfârșit — oameni foarte valabili. Cu cât ești mai exigent cu alții, cu atât

mai mult ești exigent cu propria persoană și cu atât mai mult întâlnești, în sfârșit, persoane oneste, integre, univoce din punct de vedere sentimental și/sau social. Pentru că, în ce mă privește, cea mai frumoasă întâlnire de până acum și inaugurală a noii mele vieți este... dragul meu Coach.

* * *

Dar asta nu e totul. Evelyne lucrează, la întoarcere, la o emisiune importantă de la un post concurent. Este într-o stare fizică (deci vizibilă) foarte alarmantă. Ea își dă seama dintr-o privire că în acest univers feminin și parizian, cele 130 de kilograme ale ei ies cumplit în evidență. E înlăturată, fără să i se precizeze anume, de la proiectele cele mai importante ale anului. I se iau cronicile de modă și i se dau cele despre obiecte insolite, cu consemnul de a arăta ceva nou, burlesc, nostim, chestii tot atât de ușor de găsit ca și un prăjitor de pâine care te trezește în spaniolă, clipind în același timp ca un girofar de poliție și emițând intermitent sunete de cuc elvețian.

Vă scutesc de săptămânile petrecute studiind bâlbâielile informaticii aplicate în domeniul casnic, bacurile cu plante verzi auto-umidificate și alte caraghioslâcuri jalnice, pe care bineînțeles Evelyne le prezintă deghizată din cap până în picioare conform temei zilei respective. Ea va apărea așadar ca un orologiu de Poitou, ca o babușca, ca un deșteptător, ca un ghiveci de mușcate, o cățea (nu ca o scorpie, ci doar ca femela câinelui), ca un jandarm, ca un unchi bătrân din provincie, ca un organ moale (care anume? Ficatul, cred).

Și apoi, într-o bună zi, uite-așa, prostește, Evelyne clachează, umilită de un costum de gunoier din Paris (da, da, omuleții verzi) și de perspectiva de a fi pusă într-o balanță cu două talgere cu prietenul ei Carlos ca să se vadă — în direct — în ce parte se va înclina, respectiv care din ei cântărește mai mult. Ea își spune: „La dracu', n-au decât să se ducă învârtindu-se toți ăștia care nu mă plac." Și o șterge. Și, zis și făcut, părăsește corabia la nici o săptămână după ce încasase cele mai rele observații din partea șefului.

* * *

Și iată care-i situația: în trei luni cu exactitate, Evelyne a pierdut totul, a luat 30 de kilograme în greutate, a aflat că Bărbatul pe care îl va mai împărți cincisprezece ani cu o bună parte din Paris nu o iubește, dar o găsește sexy când obține un contract gras.

După pierderea totală a încrederii în sine, a reperelor la slujbă și în prietenie, după creșterea în greutate în urma hotărârilor celor mai pripite, greșite și fără temei, Evelyne se va cufunda într-o foarte lungă perioadă de depresie. Și va avea nevoie de peste un an pentru a ridica din nou capul, a slăbi, având ca singură mulțumire după atâtea eforturi un om mut și neurastenic alături de ea. El va spune cândva, mai târziu, că un asemenea caz patologic interzicea orice dialog. Că, de atunci încoace, datorită altor femei, a descoperit fericirea.

Deocamdată, nu-i așa că sunt frumoși cei treizeci de ani ai lui Evelyne?

* * *

În concluzie, ea pierduse TOTUL. Și era atât de aproape de fundul prăpăstiei, încât nici măcar nu avea puterea de a-și părăsi „călăul", cel din pricina căruia kilogramele în plus i se adunau în jurul șoldurilor. Urzea o răzbunare destul de perversă, căreia, în cele din urmă, la fel ca în toate răzbunările, avea să îi fie singura victimă: inerția. Da, ea a optat pentru rezistența pasivă hotărând să nu mai miște deloc.

Evelyne s-a culcat la trei luni după aceea pentru o perioadă de treisprezece luni. Fără ca să se mai ridice, să se spele, să se schimbe vreodată, hrănindu-se doar cu ceea ce prietenul ei Pedro îi aducea zilnic: Nutella, cornuri cu ciocolată, unt, camembert, mezeluri, cremă Mont-Blanc cu ciocolată, bere și vol-au-vent... Numai alimente naturale, doctore! După acest an, în indiferența desăvârșită a familiei, a soțului și a apropiaților, într-o stare mai apropiată de fiara din Gévaudan sau de Grenouille, eroul din *Parfumul* lui Patrick Süskind, s-a dat jos din pat. De ce? Fiindcă draperiile duble din dormitorul ei luau foc din cauza unui bec cu halogen aflat prea aproape de ele. Aceasta a fost tresărirea. Două luni mai târziu, pierduse 33 de kilograme și luase din nou drumul studiourilor de televiziune ca animatoare a emisiunilor de jocuri, simpatice și ușoare, nostime și fără pretenții, pe scurt, un program care îi semăna... Și pe care nu l-a mai părăsit.

Nimeni nu a văzut și nici nu a știut vreodată adevărul. Trăise mai bine de un an culcată și mâncând fără nici o întrerupere.

Cum de ajunsese la un asemenea dezgust, aproape la un refuz absolut al propriei sale persoane? Și cum de și-a revenit?

* * *

Din același sau aceleași motiv sau motive: asasinarea încrederii pe care „părinții [ei] o puseseră în [ea]", cum spune fetița din reclama pentru iaurturile cu ciocolată, „asasinat" de care i-a acuzat deopotrivă pe soțul ei de la acea vreme și ambianța meschină, secretoasă, intrigantă legată de păstrarea nenorocitei de puteri de doi bani a celor care lucrau cu ea la televiziune. Aș fi vrut să îi văd în locul ei pe cei care dau lecții, în timp ce ea avea doar 25 de ani, nu avea nici o experiență a acestui mediu și era atât de încercată de viață.

În realitate, avem în noi tot ce ne trebuie ca să trăim sau să murim, așa că nouă ne revine sarcina de a face opțiunea cea bună: cea a vieții, a plăcerii. În sfârșit, credeți-mă, e mai bine să fii bogat, nostim, talentat și sănătos, decât sărac, drogat cu heroină, singur și agonizând. Când spun asta, nu spun nimic nou, nu-i așa, dragul meu Coach?

Dragul meu Coach

Da, Sonia, ruptura la locul de muncă, indiferent că e deliberată sau accidentală, constituie un traumatism profund, legat de frica de schimbare.

Orice ruptură profesională este un șoc. Chiar și o promovare, dacă e prost gestionată, poate declanșa o profundă criză de îndoieli.

Învățarea noilor tehnici, necesitatea de a deveni mai performant, posibilitatea de a urca în ierarhie sau de a-ți betona planul de carieră, trec mai mult decât oricând prin rupturi. Atunci când cultura schimbării și a mobi-

lității este proslăvită de teoreticienii managementului și de economiști, ea nu este în schimb ușor integrată de salariați, mizele sale fiind atât psihologice cât și afective.

Să-ți părăsești o slujbă este un eveniment important care provoacă angoasă, neliniștește, generează furie, depresie, refuz, și asta indiferent că ești concediat, promovat sau lăsat definitiv într-un post.

Orice schimbare la slujbă provoacă un șoc emoțional, făcându-ne să reacționăm cu inima, măruntaiele și istoria noastră personală. De fapt, majoritatea indivizilor aspiră cel mai adesea în taină și fundamental la condiții de viață în care nimic să nu se schimbe. Schimbarea este întotdeauna de temut, avem o teamă arhaică, cvasi-psihologică. Or, această dorință de a rămâne mereu același este imposibilă. Dacă ne agățăm cu disperare de instituția noastră, e din cauza a ceea ce psihologii numesc „rezistența la schimbare", a sentimentului nostru de apartenență la un grup, constitutiv al identității noastre. O rezistență care îi poate împinge pe unii să accepte inacceptabilul. Astfel, am cunoscut o fostă secretară de director al cărei patron o insulta pentru a o face să clacheze și pe care ea îl ura, dar pe care frica de a se trezi singură o împiedica să se revolte.

Schimbarea slujbei provoacă o criză, cuvânt care în chineză înseamnă deopotrivă „primejdie" și „oportunitate". Această dublă dimensiune este percepută limpede de inconștientul nostru în momentul când ne depunem cererea de transfer. De unde și sentimentul de teamă, care se poate transforma rapid în fobie. Atunci, gândul de a ne pierde sau de a ne părăsi slujba devine de neconceput.

De ce apare acest blocaj? Psihologii constată că rupturile profesionale reactivează rănile trecutului. Fobicii

au trăit în copilărie dolii, abandonuri sau eșecuri, pe care nu le-au rezolvat fiindcă nu erau în stare să o facă. Îngroziți la gândul de a fi abandonați, ei mizează pe siguranța slujbei și percep instituția ca pe o mână securizantă, hrănitoare și stabilă.

La aceasta se adaugă un interval de doliu necesar schimbării profesionale. Trebuie să-ți modifici reperele, credințele, să renunți la ceea ce erai în fosta instituție, la recunoștința colegilor, să renunți la cunoscut pentru a înfrunta necunoscutul.

Când fobia schimbării e însoțită de o oarecare rigiditate psihică, ne pomenim confruntați cu salariați hiperprecauți, care nu suportă nici neprevăzutul, nici incertitudinea. Blocați de inhibițiile lor, ei preferă să se agațe de posturi neadecvate, plictisitoare și subalterne, în care sunt nefericiți, decât să se pomenească în afara coconului pe care îl reprezintă instituția.

Lumea profesională valorizează totuși schimbarea. Dacă ne referim la modelul american, să rămâi patru ani în același post este sinonim cu „fosilizarea". Dar nu se pune cu toate acestea problema de a practica schimbarea de dragul schimbării, care are ca rezultat o accelerare sterilă și epuizantă a procesului. Paradoxal, cei care sunt afectați de agitație profesională sunt dominați de aceeași teamă de abandon ca și „funcționarii ireductibili".

Experiența dură a concedierii

Viețile noastre profesionale sunt presărate cu capcane, crize și perioade moarte. Oricum, încercarea cea mai greu de străbătut rămâne incontestabil cea a concedierii.

Activitatea profesională, aleasă sau nu, este unul dintre elementele fundamentale ale identității noastre. Ca dovadă, inevitabilul: „Cu ce vă ocupați?", care rezumă clar că, fără nici un dubiu, „suntem ceea ce facem". Pierderea slujbei este percepută ca o pierdere de identitate, care generează un gol existențial, dispariția reperelor, a statutului social, a siguranței materiale și a unei părți din istoria personală.

O concediere, chiar și din motive economice sau din cauza unui plan de restructurare, chiar și însoțită de indemnizații substanțiale și de o promisiune de reciclare, este întotdeauna interpretată drept un eșec personal, o castrare simbolică.

Dacă persoana concediată nu este înconjurată, sprijinită de un cadru familial sau amical solid, dacă ea este deja într-o stare de fragilitate narcisică, riscul de prăbușire psihică este enorm. Cel mai greu de suportat este sentimentul de a fi un obiect, întru totul supus legii economiei de piață. Nu numai că instituția nu vă mai recunoaște valoarea profesională, ci și vă neagă deopotrivă subiectivitatea și nu ține deloc cont de investițiile dumneavoastră afective.

Aceste promovări care destabilizează

Contrar celor ce s-ar putea crede, obținerea unei promovări nu provoacă numai satisfacții. Avansările pot fi în egală măsură o sursă de stres. Denis, recent promovat șef de proiect, s-a pomenit la serviciul de urgențe psihiatrice după o criză de angoasă deosebit de severă. Chiar și fără să fii afectat de faimosul „sindrom al impostorului", faptul de a fi promovat este întotdeauna destabilizator, cel puțin pentru o vreme.

Astfel încât promovările cele mai bine gestionate sunt cele care au fost îndelung pregătite și care se înscriu într-un proiect personal, și nu „promovările-revanșă" sau „promovările-trăsnet", care vor să ia ochii anturajului.

Se poate însă întâmpla, în cazurile cele mai patologice, ca obținerea unui post superior în ierarhie să declanșeze o adevărată prăbușire interioară. E ceea ce Freud a descris în cazul celebru al președintelui Schreiber: „Odată numit președinte, acesta a început să delireze fiindcă nu suporta să ia imaginar locul tatălui."

Oamenii vin la terapeuți pentru că, la nivel conștient, vor să se perfecționeze, să progreseze. Inconștient însă, conținutul gestului lor este teama. Nu lucrăm numai pentru un salariu, ci și pentru a întări stima de sine, a ne remedia narcisismul și a ne satisface necesitățile psihologice profunde.

Activitatea profesională, aleasă sau nu, este unul dintre elementele fundamentale ale identității noastre. Ca dovadă, inevitabilul: „Cu ce vă ocupați?", care rezumă clar că, fără nici un dubiu, „suntem ceea ce facem". Pierderea slujbei este percepută ca o pierdere de identitate, care generează un gol existențial, dispariția reperelor, a statutului social, a siguranței materiale și a unei părți din istoria personală.

O concediere, chiar și din motive economice sau din cauza unui plan de restructurare, chiar și însoțită de indemnizații substanțiale și de o promisiune de reciclare, este întotdeauna interpretată drept un eșec personal, o castrare simbolică.

Dacă persoana concediată nu este înconjurată, sprijinită de un cadru familial sau amical solid, dacă ea este deja într-o stare de fragilitate narcisică, riscul de prăbușire psihică este enorm. Cel mai greu de suportat este sentimentul de a fi un obiect, întru totul supus legii economiei de piață. Nu numai că instituția nu vă mai recunoaște valoarea profesională, ci și vă neagă deopotrivă subiectivitatea și nu ține deloc cont de investițiile dumneavoastră afective.

Aceste promovări care destabilizează

Contrar celor ce s-ar putea crede, obținerea unei promovări nu provoacă numai satisfacții. Avansările pot fi în egală măsură o sursă de stres. Denis, recent promovat șef de proiect, s-a pomenit la serviciul de urgențe psihiatrice după o criză de angoasă deosebit de severă. Chiar și fără să fii afectat de faimosul „sindrom al impostorului", faptul de a fi promovat este întotdeauna destabilizator, cel puțin pentru o vreme.

Astfel încât promovările cele mai bine gestionate sunt cele care au fost îndelung pregătite și care se înscriu într-un proiect personal, și nu „promovările-revanșă" sau „promovările-trăsnet", care vor să ia ochii anturajului.

Se poate însă întâmpla, în cazurile cele mai patologice, ca obținerea unui post superior în ierarhie să declanșeze o adevărată prăbușire interioară. E ceea ce Freud a descris în cazul celebru al președintelui Schreiber: „Odată numit președinte, acesta a început să delireze fiindcă nu suporta să ia imaginar locul tatălui."

Oamenii vin la terapeuți pentru că, la nivel conștient, vor să se perfecționeze, să progreseze. Inconștient însă, conținutul gestului lor este teama. Nu lucrăm numai pentru un salariu, ci și pentru a întări stima de sine, a ne remedia narcisismul și a ne satisface necesitățile psihologice profunde.

Capitolul 16

Ruptura cu prietenii

Probabil că vă voi surprinde mai mult ca de obicei, dar nu m-am despărțit niciodată de nici unul dintre prietenii mei, și asta din grupa mare de la grădiniță. Ceea ce face să am, vreo treizeci și opt de ani mai târziu, punând la socoteală cei treizeci de mici colegi de clasă întâlniți la intrarea în cursul preparator, într-a șasea, în liceu și la facultate, un total de o sută cincizeci de căpșoare nu toate blonde, nici buclate, care continuă să mă sune, să-mi scrie, să vină să mă vadă la teatru, în timp ce anim grătarele din weekendurile de vară de la ei de acasă sau aștept pe culoarele tuturor maternităților (cum de Franța poate susține că duce lipsă de copii cu tot ce au adus pe lume amicele mele, nu pot să înțeleg!) etc.

Pe scurt, cum nu cunoșteam acest tip de ruptură — se mai întâmplă și minuni — m-am dus să întreb câteva cunoștințe ce părere au despre aceasta, pentru ca să reușesc să înțeleg natura acestei rupturi.

* * *

În drum, dau peste unul dintre acele specimene de snob parizian, la care vârsta de patruzeci de ani e prea vizibilă ca să fie total înfloritoare, la care descopăr rapid că prietenia e sinonimă cu trambulina!

Prin aceasta trebuie să înțelegeți că nu frecventează niciodată pe nimeni mai mult de trei sau patru ani, atât cât aceștia din urmă să îi folosească să mai urce o treaptă socială. Odată scopul atins — grosso modo folosindu-se de iscusința „noului său prieten cel mai bun" — îi întoarce spatele fără rușine și nici vreo altă formă de proces în afară de acela de a-i mulțumi pentru „serviciul făcut" apoi, paf, pleacă mai departe cu nasul în vânt și cu portofelul în bandulieră în căutarea unei viitoare prade. Mic Rastignac, el reușește întotdeauna cu două scorneli, trei glume și patru complimente să agațe un nou prostănac care să-l ajute în privința vreunui minister, a unei edituri sau a unei case de producție. Sunt deopotrivă șocată de disprețul lui față de ceilalți și, în același timp, un pic îngrijorată.

Păi, da, ia închipuiți-vă că într-o bună zi animalul ăsta cu sânge rece, gata să vă sugă sângele și să vă arunce pe marginea drumului o dată ce v-a secătuit utilitatea (fiindcă acestui gen de individ nu îi sunteți decât util), dă peste mine? Îmi vine ideea să-l chestionez mai amănunțit pentru a strânge câteva nume de-ale foștilor săi „cei mai răi amici" și apoi să mă duc să-i ascult exprimându-și sentimentele.

* * *

Treaba e ușoară, fiindcă nu cunoaște decât oameni „utili", bieți oameni cumsecade ca mine care lucrează în „showbiz"... și care au avut ghinionul de a-i ieși în cale.

Având numele unui producător de televiziune, mă duc să stau la taclale cu sus-numitul individ chiar a doua zi, explicându-i că știu un băiat senzațional, perfect racordat cu imaginea ambiantă (traduc: un băiat care pare de încredere când vorbește). Atunci îl numesc și aștept... Nu mult. Fiindcă producătorul mă pune imediat în gardă, desfășurând cablul pretinsei lor prietenii-beton stupid întreruptă după trei ani în momentul când Arsène Lupin al nostru al sentimentelor fraterne și-a stabilit o întâlnire cu un mare patron de post TV, întâlnire obținută datorită producătorului care stă în fața mea. Acesta îmi povestește pe îndelete acțiunea amplă de seducție și exuberanța domnului respectiv atunci când e vorba să vrăjească cu orice preț pentru a-și atinge țelul, operațiune ce devine rapid dăunătoare, deoarece rapacele nu dă îndărăt de la nici un sacrificiu, nici măcar de la cel de a-și împărți patul cu cineva! Visez? Nu! Nimic mai ordinar ca mijloc de seducție în meseria noastră drăguță decât figura, veche de când lumea, a bisexualității, dacă asta justifică o slujbă bună într-o superproducție.

Problema, când vă relatez povestea asta la repezeală, e că pare mai degrabă nostimă, când de fapt să îi fii victima amarnică pare mult mai greu de înghițit. Să fii, cum să spun, ca să rămân pozitivă, să fii escrocat, asta e, escrocat, nu e chiar atât de plăcut.

* * *

Deci, dragul meu Coach, tu, căruia îți cunosc integritatea desăvârșită în materie, cum pot unii să se distreze cu una dintre cele mai frumoase lucruri din viață, prietenia? Și să-l lași pe cel care a fost păcălit nu numai în

doliul după „tovărășia" lui, ci și înșelat de ruptura brutală cu cineva pe care îl socotea prieten, trădare ce reprezintă o escrocherie de necrezut?

Dragul meu Coach

Ah, prietenia, prietenia, unii zic că e și mai importantă decât dragostea... și e adevărat că relațiile amicale pot genera suferințe ireversibile și rupturi iremediabile.

Viața de burlac sau de celibatară ți-o îngropi întotdeauna între prieteni. Bei paharul prieteniei la slujbă, îți alegi casa, uneori și slujba, ca să păstrezi amiciții propriilor copii. Prietenia este idealizată, deseori ridicată la rangul de valoare-refugiu împotriva durerii și a singurătății. Or, în această legătură afectivă există imprevizibil și violență. Este o pasiune, în sensul provenit din latină: faptul de a suporta, de a suferi și de a îndura. Freud scria că, încă din fragedă copilărie, avusese întotdeauna nevoie simultan de un prieten intim și de un dușman detestat — cei doi putând fi asociați într-una și aceeași persoană. Ce se întâmplă pentru ca prietenul intim să se transforme într-un adversar declarat? Ce te poate face să-i porți pică cuiva apropiat? Motivele sunt variate: rivalitate, trădare, schimbare radicală de viață...

Complicitatea dintre două ființe se naște deseori sub auspiciile unui scenariu fantasmatic datând din copilărie: ea are baze oedipiene: atât fetele cât și băieții fac, mai mult sau mai puțin conștient, mai devreme sau mai târziu, un părinte ideal din cel mai bun prieten al lor. Am putea crede că mama, binefacerea primelor sale îngrijiri

corporale sunt cele care sunt, în definitiv, căutate prin intermediul prieteniei, dar asta ar însemna să subestimăm nostalgia după un tată ideal. Să-l compari pe celălalt cu tine însuți, să-l descoperi în posesia a ceea ce ai pierdut și regreți că nu mai ai, acestea sunt motivele alegerii unui aliat. Este o legătură esențială care îți permite să te asiguri în privința identității tale, un meterez în fața primejdiilor seducției, atâta vreme cât te temi să te lași absorbit, vampirizat.

Fiecare relație corespunde unei perioade a existenței, cu începuturile, apogeul și sfârșitul ei, și nici una nu este eternă chiar dacă durează mult timp. Toată lumea a cunoscut suferințele prieteniei, legate de o schimbare de viață sau de o decepție profundă. Te aștepți de la un prieten să te salveze. Uneori, nu există un motiv tangibil de ruptură. Într-una din piesele lui Nathalie Sarraute, intitulată *Pour un oui ou pour un non*, un bărbat se îndepărtează de un altul, alter-ego-ul său, fiindcă nu a suportat imaginea cuplului fericit pe care acesta din urmă i-o oferea cu soția lui. Simțindu-se exclus, a hotărât să excludă. În dragoste te poți întotdeauna împăca, în prietenie, ruptura este deseori iremediabilă, nu mai poți reveni asupra ei.

„Prietenia nu este altceva decât un acord desăvârșit al sentimentelor în privința tuturor lucrurilor... agrementat de o bunăvoință și o tandrețe reciproce", spunea Cicero.

Pentru a aprofunda și mai mult analiza, să examinăm mai îndeaproape raporturile dintre dragoste și prietenie.

Dintr-un anumit număr de motive, putem evidenția ceea ce le deosebește sau le pune în opoziție:

1. Prietenia e opusă dragostei prin absența caracterului sexual;

2. Dragostea este lipsă de măsură și pasiune, prietenia are simțul justei măsuri și se dovedește un sentiment rezonabil;

3. Dragostea este precară, prietenia e durabilă;

4. Dragostea este exclusivă, prietenia poate transcende această tendință.

Cu toate acestea, deosebirea dintre dragoste și prietenie nu este întotdeauna atât de categorică. Prietenia, ca și dragostea, comportă gelozii și susceptibilități.

Astfel, împărtășirea, încrederea, sprijinul, fidelitatea și sinceritatea sunt tot atâtea dispoziții ce trebuie să se manifeste laolaltă pentru ca să se poată vorbi de „adevărată prietenie".

Prietenul este „cel ce dorește și face ceea ce e bine... în interesul prietenului său însuși", după cum afirma Aristotel. Prin urmare, suntem siliți să constatăm că deseori lucrurile sunt departe de a sta așa și că atingerea acestei „culmi a prieteniei" presupune alegerea cu grijă a prietenilor. Aceasta mai presupune și că prietenia trebuie să satisfacă anumite exigențe și să fie pusă la încercare, ca de exemplu:

1. Să-ți asiguri prietenul de prezența ta afectuoasă;

2. Într-un spirit vesel și dezinteresat;

3. Menținând o „distanță potrivită";

4. Să-ți asiguri deopotrivă prietenul de sprijinul tău cel mai activ și mai constant, dar cu discernământ;

5. Să nu trădezi niciodată încrederea prietenului tău, impunându-ți totodată datoria de a fi sincer;

6. Un prieten are datoria să fie demn de toată încrederea;

7. Dar un prieten adevărat nu trebuie să aprobe niciodată greșelile prietenului său;

8. Trebuie să-ți acorzi răgazul propice prieteniei, să-ți arăți prietenia și să efectuezi rituri de prietenie în cadrul unui dialog atent.

Astfel, în această „prietenie adevărată", ruptura nu ar trebui să apară niciodată. Cu toate acestea, dat fiind că eu însumi am cunoscut prietenii adevărate care s-au rupt realmente, cred că trebuie să încercăm măcar să facem astfel încât ruptura să fie cât mai suportabilă.

Cel mai bine, evident, este să preîntâmpinăm ruptura. Dacă dezacordul nu este fundamental, trebuie să facem totul pentru a-l reduce și, dacă ruptura se impune, trebuie „să păstrăm amintirea intimității trecute". Doar dacă nu cumva ruptura se produce în mod excepțional... din prietenie.

Capitolul 17

Ieșirea la pensie

Ce poate fi mai dureros decât ca după patruzeci de ani în medie, în care lucrezi în grup, te bați pentru tine, pentru salariul tău, dar și pentru instituția ta, în care cea mai mare parte a colegilor ți-au devenit cei mai buni prieteni, să fii obligat — uite-așa — să pleci peste noapte? Să părăsești totul pentru o chestiune de dată și de vârstă? Să abandonezi, dintr-o dată, rațiunea ta de a exista socialmente, statutul dobândit cu greu, tot ceea ce a fost edificat prin muncă neîntreruptă și cu înverșunare?

Din acel moment, te simți deposedat de o bună parte din propria viață. Resimți trecerea, extrem de violentă, de la activitatea de salariat (sau de la muncă la modul general) la pensie ca pe un doliu, o pierdere fundamentală de repere. Te simți — să îndrăznim să rostim cuvântul — inutil. Aproape vinovat că nu mai faci parte din masa truditoare, muncitoare... activă. Ei da, iată-ne ajunși într-o clipită niște inactivi.

* * *

Totuși, dacă situația nu e cu totul roză, nu e nici cenușie. Iată ce se întâmplă de regulă în momentul pensionării:

1. Se constată că mulți oameni mor, da, da, dispar în următoarele trei-șase luni de după ieșirea la pensie; de ce? Ca și cum inacțiunea forțată și brutală ar lăsa să iasă la iveală toate bolile pe care munca le reprima;

2. Avocații, în ce îi privește, sunt stupefiați văzându-și cabinetele umplându-se de cupluri de sexagenari care, în clipa ieșirii la pensie, descoperă — pur și simplu — că nu se mai suportă, dar chiar deloc!

3. Universitățile s-au umplut, încetul cu încetul, de capete care nu mai sunt blonde, ci cărunte, de septuagenari vioi, cu adidași Nike în picioare, hotărâți să învețe din nou și să afle tot ce au vrut dintotdeauna să știe, lucru pe care activitatea profesională i-a împiedicat. Se întâlnesc astfel destui studenți seniori la arheologie, limbi străine, geologie, istoria artei, sociologie, filmologie... Subiecte pe cât de specializate, pe atât de diverse;

4. „Negustorii de vacanțe" fac avere, *papy-boomer*-ii noștri străbat lumea vara, ca și iarna, emisfera nordică deopotrivă cu cea sudică. Și cheltuiesc, se ospătează, aduc suveniruri: au bani, timp și o poftă nesățioasă de cunoaștere. Fără a mai pomeni de cele și de cei care își petrec viața în croaziere sorbind cocteiluri exotice și ascultând cântece ale unor foste vedete ale show-business-ului;

5. Seniorii noștri consumă din plin: cumpără mașini noi cu toptanul, case la țară (uneori, ele constituie a treia achiziție imobiliară importantă din viața lor), biciclete sofisticate, motociclete... Și multe instrumente muzicale;

6. Mai există, din păcate, în categoria comercianților, meșteșugarilor și a muncitorilor specializați o enormă majoritate de pensionari săraci, chiar foarte săraci. Pentru ei, bătrânețea devine nu numai o povară fizică, ci și o angoasă de fiecare clipă. Să aibă o locuință, să mănânce, să se îmbrace, să se deplaseze, să se trateze, să-și vadă copiii regulat (să-i primească cum se cuvine la ei acasă) sunt niște mize. Să nu îi dăm uitării: categoria pensionarilor își are și ea nefericiții ei cu zecile de mii.

* * *

Iată spectrul, cartografia sociologică a „bătrânilor" noștri și a modurilor lor de viață actuale. Dar unele istorii specifice merită un „zoom".

M-am atașat astfel de o făptură teribil de simpatică, tatăl prietenei mele americane. Tânăr bărbat plin de vioiciune în vârstă de optzeci de primăveri, Jean, care a fost toată viața un agent de asigurări strălucit, cu un portofel bine burdușit, s-a pensionat în urmă cu cincisprezece ani. De atunci încoace nu încetează, datorită asociației de întrajutorare dintre țările bogate și sărace pe care a înființat-o, să străbată Asia și Africa. Când nu întocmește rapoarte detaliate despre aceste călătorii, pescuiește, înoată, vânează, gătește minunat, îngrijește grădina, își duce soția în vacanțe pe lacurile americane pentru a juca din nou, împreună, *Casa de pe lac*. Tată a trei copii, bunic a cinci nepoți, el pleacă, cu acești tineri urmași, să schieze pretutindeni în Europa ca să îi învețe limbi străine. Se vorbesc cel puțin cinci în această familie mereu veselă, vie, modernă, alertă. *Open mind*, cum se spune!

Într-o zi, când îl cunoșteam pe Jean și pe minunata lui soție Carlotta de multă vreme, îi întreb cum au făcut ca să-și asigure o viață la pensie atât de reușită. Răspunsul vine prompt: s-au gândit la asta toată viața. „Totul a fost organizat, spun ei. Știam ce ne mai rămânea de făcut, lucrurile pentru care meseriile noastre nu ne lăsaseră răgaz. Asociația noastră, activitățile din timpul liber, ajutorul dat copiilor, ceea ce îi putem învăța pe nepoții noștri, călătoriile, hobby-urile noastre, totul a fost stabilit, gândit, voit. Ne-am ocupat din timp de toate acestea, pentru a nu rata «anii de pensionare». Dovada e că suntem încă debordați." Ce sănătate!

Așadar, dragul meu Coach, de ce atâtea persoane în vârstă sau abia ieșite la pensie se simt atât de neajutorate, când de fapt le mai rămân destule activități și plăceri de descoperit?

Dragul meu Coach

Pensionarea reprezintă un moment de tranziție radicală în istoria fiecăruia. Această trecere atrage după sine deopotrivă intrarea într-o perioadă de viață pe care trebuie s-o investești. Trebuie reconstruit un mediu nou de inserție socială, de valori, de repere identitare. Perioada în care intră pensionarul este fatalmente ultima din existența lui. Deși este îndepărtat, acest deznodământ nu poate să nu fie prezent în mintea lui și, ca în toate ritualurile de trecere, pensionarea va conține aceste trei componente care sunt retragerea, pierderea și renașterea într-o nouă viață.

O anchetă a Credoc din 1996 scoate la iveală șase categorii de pensionari. Cei care practică „fericirea prin viața asociativă" (29%), „vârstnicii fericiți" (18%), cei „activi dar îngrijorați" (16%), „pensionarii care nu se consideră ca atare" (15%), „persoanele descurajate și deprimate" (12%), și în sfârșit cei „singuratici dar nu nefericiți" (10%).

De fapt, apropierea pensionării este deopotrivă plină de temeri și speranțe. Speranțele sunt legate de disponibilitatea pentru noi activități, forma fizică și o viață de familie mai intensă. În același timp, există temerile legate de sănătate, plictiseală și singurătate.

Pensionarea se înscrie, pentru cei mai mulți, în continuitatea psihologică și socială a perioadei de activitate profesională. Cei care nu au dus-o bine în cursul acestei perioade, deoarece s-au aflat la baza ierarhiei sociale, vor manifesta cele mai puține temeri și speranțe; ne putem aștepta ca ei să suporte cel mai pasiv această nouă perioadă. Cât despre cei care au străbătut viața lor de muncă în mod dinamic, ocupând funcții valorizante, câștigând posturi în ierarhia socială, sunt cei mai îngrijorați, dar au și mai multe proiecte. Se presupune că își vor gestiona pensionarea la fel cum și-au gestionat viața profesională, în mod activ, eficace și valorizant.

Așa că iată câteva sfaturi pentru a vă pregăti cum trebuie pensionarea și a o trăi apoi din plin:

1. Înainte de a ieși la pensie, notați-vă toate lucrurile cu care vă puteți mândri: abilități, talente, competențe, valori, realizări, relații pozitive (familie, slujbă, prieteni), contribuții la dezvoltarea instituției dumneavoastră... Puneți lista aceasta la loc sigur!

2. Dacă puteți, aranjați-vă o ieșire treptată la pensie cu câteva luni și chiar cu un an înainte de a vă pensiona de tot. Lucrând mai puține zile pe săptămână, vă veți putea dezangaja treptat de munca dumneavoastră „antrenându-vă" totodată pentru pensie;

3. Dacă se poate, nu ieșiți la pensie în același timp cu soțul sau soția dumneavoastră. Fiecare ar trebui să aibă răgazul de a-și asimila noua viață și de a parcurge în liniște faza de euforie sau de decepție. Nu așteptați însă totuși prea mult.

4. La pensie, nu vă mutați prea repede într-o locuință mai mică pentru a reduce corvezile legate de întreținere. Luați-vă răgazul de a vă (re)descoperi personalitatea, valorile, dorințele, visele și pasiunile, ca și tot ceea ce vreți să faceți cu viața dumneavoastră de acum înainte;

5. TRĂIȚI MULȚUMIT. Fiți mai degrabă recunoscător, zi de zi, pentru tot ce posedați, inclusiv sănătatea, talentele și abilitățile, decât să vă concentrați asupra a ceea ce vă lipsește sau să vă gândiți că totul ar trebui să fie mai bine mâine. Cine a spus că „fericirea înseamnă sănătate?"

6. Nu vă irosiți energia gândindu-vă la ce vă lipsește și nădăjduind la zile mai bune. Bucurați-vă de ceea ce aveți deja. Gustați bucuria de a fi în viață, sănătos, înconjurat de prieteni și rude, iubit. Acceptați cu dragă inimă să nu aveți totdeauna totul.

7. Gestionați-vă banii cu simplitate. Dacă veți cheltui și risipi mai puțin, vă veți îmbogăți cu un nou capital: timp pentru ceilalți, energie vitală în plus și o sănătate mai bună. Nu mai trebuie să vă supuneți exigențelor altuia, să vă îndatorați sau să vă dovediți valoarea prin ceea ce posedați.

Capitolul 18

Pierderea unei ființe dragi

Pe cât îmi pot aminti, sunt bântuită zi și noapte de o viziune pe cât de morbidă, pe atât de chinuitoare: cea a mamei mele moarte, veste care îmi este dată atât de brutal, încât nu suport ideea și mă omor la rândul meu.

Nu bat câmpii. De mai multe ori pe zi, îmi imaginez că cineva, oricine, mă anunță că mama a murit. Urmează un apel telefonic plin de îngrijorare, în timpul căruia număr de câte ori sună până când ea ridică receptorul. Evident și din fericire, mama e bine, dar am tras o spaimă cumplită. Am suferit oare un traumatism atât de teribil în toată copilăria mea încât gândul morții să-mi fie atât de insuportabil? Nu știu și, cum spunea stră-mătușa mea, „teama nu te scapă de primejdie".

* * *

Grozăvia asta mi s-a întâmplat în realitate într-o joi dimineață din decembrie 1973. Pe când aveam abia zece ani, un membru al familiei mele a venit să mă „deranjeze" la școală în timpul recreației ca să mă anunțe fără ocolișuri — așa, deodată și foarte brutal — că bunica mea adoptivă (în realitate era mătușa mea), pe care o adoram, a murit.

O lume întreagă, lumea mea, s-a prăbușit la picioarele mele. Unica ființă pe care o adoram nu mai era. Cea pentru care învățam să citesc și să scriu pentru ca să îi pot citi ziarul seara, cea pentru care eram spălată, îmbrăcată și pieptănată zilnic ca scoasă din cutie capotase. Mă trădase, mă părăsise, plecase lăsându-mă singură, pentru totdeauna, fără să mă prevină, fără să-mi lase o vorbă, o explicație, nimic. Evident că m-am prăbușit, explodând într-un gheizer de lacrimi venite drept din inima mea de bebeluș mare și bucălat care dă de prima lui suferință mare și adevărată.

* * *

Nu-ți revii de pe urma pierderii unei ființe atât de apropiate precum o mamă sau o bunică aflată pe post de mamă. Toate reperele pe care le clădisem în jurul personajului central, al eroinei copilăriei mele, cădeau, lăsându-mă în paragină, devastată, părăsită.

De pe urma acestei dintâi morți îndurate, a acestei dintâi pierderi a unei persoane apropiate, a acestei dispariții a ființei care, până în ziua de azi, rămâne cea mai dragă inimii mele, nu mi-am revenit niciodată. Iată de ce, de atunci încoace, fiecare nou deces îmi scrijelește de fiecare dată încă puțin inima. Or, Dumnezeu știe că nu am fost cruțată de pierderea crudă și prematură a celor mai dragi ființe ale inimii mele, primul meu logodnic dându-și ultima suflare la douăzeci și cinci de ani, iar cel

mai bun prieten al meu la treizeci și cinci. Aceste morți care s-au aglutinat peste mine, mi-e imposibil să le „înghit", fiindcă le consider prea nedrepte.

* * *

Și totuși, mă rog. Și totuși, cred în viața de după moarte. Și totuși, continui să trăiesc și să sper. Și totuși... încerc uneori un sentiment foarte ciudat, ca o explorare, un gând cald, luminos și binefăcător care mă înconjoară. Mă gândesc atunci — adunându-mi toate puterile — foarte intens la bunica și o vizualizez în paradisul ei alb, frumoasă, senină și iubitoare. Iubind-o cu adevărat, fără rezervă, așa cum un copil își iubește un părinte (și nu invers!), îi vorbesc atunci, destăinuindu-i bucuriile și necazurile, povestindu-i despre munca mea și cerându-i ajutor pentru a-mi învinge temerile și dramele. Și o simt că mă ascultă și e lângă mine, că îmi zâmbește și îmi arată calea de urmat. Mai mult, mă „recompensează" uneori pentru faptul că mă gândesc la ea îndeplinind o serie de miracole dintre cele care îmi înfrumusețează viața zilnică de Bridget Jones ajunsă la premenopauză.

* * *

Mă aflu oare într-un fel de stare mai apropiată de delir decât de realitate atunci când fac apel la bunica mea pentru a-mi rezolva necazurile? Păi, da, de ce să nu o spun: nu fac parte, și nu voi face niciodată, dintre cei pentru care fericirea e ceva firesc, dobândit pentru totdeauna, o evidență. Cum nu mă scald în optimism, mă bucur foarte rar de starea lumii și de atitudinea rasei

umane care o bântuie, am acest colac de salvare spiritual cu mine.

Nu am pierdut oare prea devreme adorația pe care o aveam pentru viață prin ochii adevăratei-falsei mele bunici? Nu eram oare prea mică pentru a înțelege că moartea nu e altceva decât o trecere? Poate că, mai sumbru dar și mai sincer spus, gândurile mele cele mai negre de a ajunge lângă ea mai repede decât ar fi normal nu provin cumva din teama mea înnebunitoare față de ce e dincolo și, inevitabil, din atracția mea morbidă față de moarte?

* * *

O să-l interpelez, încă o dată, pe dragul meu Coach. Pierderea unei ființe apropiate poate fi atât de crudă încât să nu-ți mai revii niciodată, să-ți pierzi gustul de a râde, simțul plăcerii, dorința de a trăi? Cum să-ți recapeți — singură, din moment ce celălalt nu se va mai întoarce niciodată — energia de a lupta, de a câștiga, de a iubi, de a exista?

Dragul meu Coach

Când survine un doliu sau cu prilejul unei rupturi dificile „neprovocate", lumea noastră familiară se năruie. Este „dezvrăjirea", pierderea a ceea ce ne ajută să ne păstrăm încrederea în noi înșine și în existență. Cu toate acestea, unele imagini, locuri, melodii pot face ca aceste momente de durere să recapete culoare și viață. Dintotdeauna oamenii au recurs la ceremonii, la cântece sau la gesturi inspirate de pace și frumusețe cu ocazia doliilor

și a funeraliilor. Această legătură cu estetismul și cu armonia posedă o adevărată funcție restauratoare pentru sufletul aflat în pericol de disoluție. Recursul la imaginar, la frumusețe este indispensabil, deoarece prioritatea nu e „să-ți pierzi mințile", ci să-ți deschizi inima.

Trebuie să dai un sens durerii. Să povestești viața persoanei dispărute, viața comună cu ea permite să deblochezi mișcarea gândirii, să o împiedici să meargă în gol în jurul suferinței. Chiar dacă cuvintele sunt nostalgice și penibile, ele sunt consolatoare și restructurante ca urmare a faptului că reprezintă continuitatea existenței.

Să vorbești cu cineva care l-a cunoscut pe cel dispărut, care a împărtășit într-un fel sau altul momente din viața noastră cu el, reprezintă de asemenea un mijloc bun de a ne împiedica gândurile să se destrame. Deseori, cu prilejul unui doliu, numeroase persoane îl evocă spontan pe defunct ca și cum ar fi „cu adevărat" de față. Nu avem de ce să ne fie rușine de un asemenea comportament, deoarece este sănătos și reparator. Cei care nu văd în aceasta decât o iluzie absurdă își imaginează că exprimarea verbală este doar un instrument de comunicare, ceea ce este o greșeală.

Trebuie să reușim să „gândim despărțirea". Despărțirea care nu permite nici un proces de gândire asupra cauzelor, a consecințelor și a modalităților sale poate duce la stări melancolice și depresii grave, ba chiar la psihoze acute. Aceasta se întâmplă frecvent când cineva apropiat moare într-un accident absurd și neprevăzut.

E de dorit ca o ruptură sau un deces să nu fie în afara câmpului gândirii. Trebuie să poți să ți le reprezinți cât se poate de limpede, conform filosofiei implicite sau explicite care ne este proprie: stoicism voluntarist, fatalism mai mult sau mai puțin nuanțat de credință religioasă în Providență, grile de lectură psihologice sau psihanalitice etc.

Această descifrare poate să declanșeze un aflux de idei, de întrebări, și să redeclanșeze procesul de gândire și de vorbire. Lucrul „de neconceput" e ca un salt cu parașuta fără parașută, un salt cu coarda fără coardă. Gândirea, în acest domeniu, este parașuta... Ea nu te împiedică să cazi, dar te face să nu te zdrobești de pământ.

Este la fel de indispensabil să regăsești gesturile vieții. Pentru ca o ruptură și *a fortiori* un doliu să nu fie devastatoare, trebuie să te străduiești să-ți menții integritatea fizică și psihică, coerența interioară. Să eviți să te lași în voia „tristei tale sorți" având grijă să nu neglijezi gesturile elementare ale vieții: să te speli, să-ți schimbi hainele, să mănânci cum trebuie, să nu recurgi la produse toxice, îndeosebi la alcool. Ocupându-te de tine, manifestând o anumită solicitudine față de propriul tău corp, având grijă de ființa ta, combați primejdia unei identificări mortifere cu obiectul pierdut.

Concluzie

Dumneavoastră, eu, dragul meu Coach, pe scurt, cu toții am trăit, trăim sau vom trăi rupturi sentimentale, existențiale sau sociale. Este o realitate. Așa e viața. Acum, când a venit vremea să ne luăm rămas-bun, dragi cititori fideli, sper că prin recentele experiențe pe care vi le încredințez, din adâncul inimii și al sufletului meu, am reușit să vă ajut cât de cât. Să vă ajut să treceți mai repede și mai bine peste aceste momente care, oricum, apar mai devreme sau mai târziu fiindcă e inevitabil să apară.

E evident că noi nu căutăm eșecul unei legături, al unei căsătorii, plecarea precipitată dintr-un post de răspundere din instituția căreia i-am dedicat o bună parte din viață. Dar așa stau lucrurile, existența este făcută și din rupturi, care, dacă sunt „digerate" normal, dau naștere unor noi elanuri, unor perspective radioase și solare.

Doar că iată, o știu ca și voi, e mai ușor să scrii decât să trăiești (!). Când îmi iau capul în mâini și mă gândesc la despărțirea mea de Domnul și Stăpânul Meu, ca și de alții, mă întreb cum mă simt cu adevărat. Și sunt silită să

constat că nu o duc extraordinar. Da, sunt duminicile pe care le petrec singură și diminețile pe care le petrec singură, și serile pe care le petrec singură... Da, sunt săptămânile în care nu mă mai întorc deloc acasă, prea ocupată să uit totul în câteva localuri de noapte, hoteluri sau în brațele provizorii ale cuiva mai mult sau mai puțin suportabil... Și ce dacă?

* * *

Bine, mda. Mă simt uneori murdară, uneori idioată, uneori jalnică. Apoi îmi revin, îmi zic că am prieteni, o slujbă bună, și că asta îmi ajunge pe deplin. Din păcate, gândurile negre revin rapid să-mi polueze gândurile albastre: n-am copii, n-am soț, am patruzeci și ceva de ani, ce mai viitor... Uneori petrec zile în șir prăbușită în pat vrând să termin cu gândurile acestea care mă sfâșie și mă lasă fără vlagă. Mi se întâmplă să urăsc fericirea, cea a altora, să-mi cheltuiesc o bună parte din energie urând viața oamenilor pe care îi întâlnesc în treacăt, zicându-mi, discret și un pic amuzată, că dacă ei cred că cuplul lor va dăinui, se înșală amarnic. Și apoi mă simt vinovată.

* * *

Și apoi îmi trece, viața mă înșfacă și mă duce spre alte zări, mai zâmbitoare. Plec, vin, citesc, merg la cinema, la concert. Nu cruț pe nimeni în paginile pe care le scriu în clipa aceasta, mă entuziasmează campania prezidențială, încerc — în sfârșit — să regizez primul meu film și să mă întorc la televiziune, fără să-mi neglijez totuși scrisul

și teatrul care mi-a salvat viața. Îmi vizitez părinții, îi privesc, îi observ, veghez asupra lor, mă întorc la familia mea, spre familia mea, ca și cum aș fi uitat prea multă vreme că ea era singurul soclu valabil și valid al întregii mele vieți.

Mă mai gândesc și la ziua când nu voi mai avea nici tată, nici mamă. Și durerea pe care o provoacă evocarea acestei idei o relativizează foarte mult pe cea cauzată de eșecul meu conjugal.

Ruptura mea, singura, cea mai rea, unica și suferința de neconceput pe care o voi avea de îndurat cândva, acum că pe toate celelalte le-am îndurat, va fi să-mi pierd mama. Și atunci... ce se va întâmpla cu mine? Ce se întâmplă cu toți: voi merge mai departe, bravă, disciplinată, ceva mai izolată în dramele mele, ceva mai „extravertită" în ochii tuturor celor care cred că mă cunosc, care mă etichetează și mă judecă.

* * *

Nu mai aștept nimic și pe nimeni. Sunt înțeleaptă, resemnată și contemplativă. Plictiseala, percepută deseori drept umilitoare, a devenit de multă vreme a doua mea piele. Mă învăluie într-o melancolie aproape patologică. Dar e cu atât mai bine. Fiindcă, până la urmă, îmi rămân cărțile, gustul meu nesfârșit pentru Italia și muzica lui Bach. Și aici, în acest univers, departe de orice realitate ce poate răni, de orice soț nestatornic, de orice Suzette în stare să-mi fure o parte din mine, știu că nu mi se va mai întâmpla nimic. Fiindcă am realcătuit o lume în care toate unghiurile sunt rotunjite pentru ca să nu-mi mai îndurereze inimioara de ciocolată moale!

Doar dacă, bineînțeles, într-o zi nu prea îndepărtată, un logodnic n-o să vină să dea totul peste cap... și totul va reveni, în sfârșit, la normal.